

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ'.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 8 του Μάη 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: Οδός Οικονόμου αριθ. 4 — ΑΡΙΘ. 147

ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΤΑΔΕΣ ΚΑΙ Ο Κ. ΜΙΤΑΦΤΣΗΣ

(Τί πάθημα έπαθε ο κ. Μ. και μās βρίζει)

Das sind die Weisen,
Die durch Irrthum zur Wahrheit reisen.
Aber die beim Irrthum verharren,
Das sind die Narren.

(Rückert.)

Αγαπητέ μου «Νουμά».

Με ρωτάτε πώς μου φάνηκαν τὰ όσα είπε ο Κος Μιταφτσής για μās.

Βρίσκω πρώτ' απ' όλα πώς μās γίνεται μια νέα τιμή. Ως τώρα μās έβριζαν οι θεματοφύλακες τών «Πατρίων», οι κατά καιρούς ύπουργοί τής Απαιδευσίας, οι δασκάλοι κι ο όγλος. Τώρα μās καταπίαστηκαν κ' οι επιστήμονες.

Ένας γιατρός—εκ τών όλίγων ος έχει να επιδείξει το Έθνικόν Πανεπιστήμιον—όπως λέν τὰ φύλλα—έκαμε τή διάγνωση ότι είμαστε φρενοβλαβείς.

Αν για να κάμει διάγνωση για ένα μονάχ' άρρωστο χρειάζεται ο γιατρός αρκετόν καιρό, κόπο και σκίψη, φανταστείτε πόσο παραπάνω θά χρειάστηκε ο κ. Μ. για να κηρύξει φρενοβλαβήδες ένα σωρό ανθρώπους, που δε φαίνονται από μακριά, ούτε τους ξέρει έναν ένα, ούτε τους εξέτασε, ούτ' αυτούς, ούτε τὰ έργα τους.

Δύσκολο ή σωστή διάγνωση. Πάντα ο γιατρός δεν πετυχαίνει κ' ής έχει τήν πιο βαθιά στόχασση και τήν πιο δυνατή κρίση. Αν ένας γιατρός πούχει πολλές δουλιές (όπως έκοιμε για τον κ. Μ.)

Σημ. του «Νουμά»: Με χαρά και με περηφάνεια εχμοσιεύει ο «Νουμάς» τὸ άρθρο του σαφὸς ἐπιστήμονα και κρατεροῦ αγωνιστῆ τῆς Ἰδέας κ. Φώτη Φωτιάδη. Ἐλπίζουμε πὸς με χαρὰ κι ὁ κ. Μιταφτσῆς θὰν τὸ διαβάσει, ἀφοῦ ἕνας τόσο μεγάλος και γνωστικὸς συνάδερφός του καταπιάνεται νὰ τὸν πείσει πὸς οἱ δημοτικιστὰδες δὲν εἶναι παλαβοὶ και τοῦ τίποδιχενε ἔχι με τσαρλατάνικα ἐπιχειρήματα πὸς τὰ μεταχειρίζονται με τόσο ἄλαφρη συνείδηση ὡς οἱ ὄχτροί τῆς Ἀλήθειας, ἀλλὰ με γερὰ ἐπιχειρήματα ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Ἀλήθεια και τὴν Ἐπιστῆμη βγαλμένα. Ὁ κ. Μιταφτσῆς μās θέλει τραλλοῦς. Ἄς εἶναι καλὰ ὁ ἄνθρωπος. Ἐμεις πὸς εὐχόμαστε ὄλοψυχα νὰ μένει πάντα γ ν ω σ τ κ ὲ ς ὁ κ. Μ. τὸν προσκαλοῦμε νὰπαντήσῃ: στὸ ἄρθρο τοῦ κ. Φωτιάδη. Δὲν ξέρουμε πάλι: μπορεῖ νὰν τὸν βγάλει καὶ τὸν κ. Φωτιάδη πικραδὸ ἀφοῦ τὸ ἄρθρο του... ἔχει τότες ἀνορθογραφίες, και νὰ μὴν καταδεχτῆ ἔτσι νὰπαντήσῃ: ὅ' ἕναν ἄ γ ο ἄ μ α τ ο | |

γελιέται τις δύο μέρες μια φορά, μπορεί νάναι αρκετά περήφανος. Κρίμας μόνο που δεν 'πέσαμ' εμείς στην καλή του μέρα.

Ντροπή δεν είναι να λαθίβει κανείς και μάλιστα όταν καταπιάνεται να ζυγιάσει έτσι μόνο με το χέρι, τόσο δυσκολοζύγιαστο πράμα, όσο είναι οι φρένες τ' άλλουνού. Ο περίφημος φυσιολόγος E. du Bois Raymond μās διηγήθηκε μια μέρα πώς του φάνηκε να πάγει ένα του μαθητή στον πιο ξακουστό φρενολόγο του καιρού του. Του ήθε, μās έλεγε, ή περιέργεια να ιδεί αν και ο φρενολόγος θά έβρισκε τὰ σημαδιακά για τή φυσικομαθηματική ιδιοφυία, πούδειχνε μ' έργα ο αγαπημένος κ' έξοχος μαθητής του Helmholtz. Ο φρενολόγος έψαξε καλά τήν κεφαλή κ' είπε όλος διόλου τ' αντίθετα απ' ό,τι ο καθηγητής περίμενε. Περιττό να τό αναφέρουμε πώς με του φρενολόγου τή διάγνωση ούτ' ή γνώμη του καθηγητή άλλαξε, ούτε οι φρένες του Helmholtz βλάστηκαν στο παραμικρό.

Ένας γιατρός που ξέρει τις δυσκολίες τής τέχνης, αφήνει τή ντροπή κατά μέρος και πιάνει να ξανακάμει τή διάγνωση του. Σ' αυτή τήν εργασία μπορούμε να βοηθήσουμε πολυ τον καλοθελητή μας γιατρό. Ξέρει βέβαια καλύτερ' από μās, ότι όπως δε είναι κανείς μεγαλοφυής, ούτε ιδιοφυής, ούτε ζυπνός, ούτε σωστόφρενος σ' όλα, έτσι και τις παραπάνω φορές δεν είναι φρενοβλαβής σ' όλα. Κι ότι πολυ συχνά αναμεταξύ σ' αφοτους τους δθεν έαφυλους, κατά τή στενοκέφαλη γιατρική, βρίσκουμε κοντά σε κάτι άνωμαλίες που φαίνονται και δε φαίνονται, προτερήματα διανοητικά τής πρώτης σειράς.

Τὸ πρωτόκολλο τῆς κατηγορίας μας δὲν κατόρθωσα νὰ τὸ ἔχω. Ὅσο ἐννόησα ἀπ' τὰ όσα με χαρὰ και ἀγαλλίαση τουμπάνισαν τὰ φύλλα ἐκεῖ στὴν Ἀθήνα κ' ἐδῶ στὴν Πόλη ὁ κ. Μ. μās ἔχει κατατάξει στους ἔαφυλους.

Που και πώς τή μεταχειρίζεται ή επιστήμη τή λέξη αφοτή, τὸ δημόσιο δὲν τὸ ξέρει. Στὴν κοινή ὁμιλία λέμε για μια νέα ή για ένα νέο που παραπολυ διαφορετικοί έβγουν είτε από τον φυσικό είτε από τον ήθικό τύπο τῆς οικογένειας—τίνος άραγε νὰ ξεφύλιση;—Τὸ λέμε τις παραπάνω φορές ἐπὶ κακοῦ, με πολλές φορές τὸ άκουσα κ' ἐπὶ καλοῦ. Ὅταν δηλαδή ὁ νέος βλαστὸς δείχνει τύπο που δε θά τον περιμένε κανείς ἀπ' τὸ σάπιο και ξεκαμωμένο οἰκογενιακό δέντρο.

Αφτά για τήν καθημερινή ζωή. Στὴ γιατρική ή σημασία του όρου, ή τεχνική, θέλει κάτι περισσότερο προσοχή. Τὸ δημόσιο παίρνει όλους τους ἐπιστημονικούς όρους σα μαθηματικούς τύπους κ' έτσι του φαίνονται όλα σα δυο και δυο τέσσερα. Ὅμως τις λέξεις όσες ή επιστήμη μεταχειρίζεται δὲν τις δημιουργήσε όλες ή ίδια για τον έαφότ της. Τις παραπάνω τις εἴβρε από παλιές και προεπιστημονικές εποχές, κ' οι περισσότερες δὲν έχουν ἐπιστημονική σωστάδα, αλλά δείχνουν ακόμα τῆς καθημερινῆς ζωῆς και πείρας τις συνήθειες. Ὁ καθένας μας λέγει τον έαφότ του γερό ὅτι νιώθεται καλὰ, άρρωστο ὅταν τὸ ἐναντίο. Πλην αφοτό δὲν είναι κριτήριο που να βασιστῆ κανείς πάντα. Η Ἐπιστήμη ξέρει παθιασμένους και με τὸ παραπάνω που νιώθονται καλὰ, υπερβολικά καλὰ... Η Ἐπιστήμη θέλει άλλης λογῆς απόδειξης. Τὸ να κάνει κανείς τὸ γιατρό δὲν τον άσφαλιζει από τις άρρώστιες που ἔσα ἔσα με ειδικότητα κοιτάζει, και τὸ να καταγίνεται ὀλημερίς με φρενοβλαβήδες δὲν είναι ἐπιστημονική απόδειξη ότι έχει ὁ ίδιος τις φρένες σωές κι άκέρριες. Αφήνει λοιπόν ή επιστήμη τὰ ὑποκειμενικά και πάει καταγυρέοντας ἀντικειμενικά κριτήρια.

Ἐδῶ όμως τῆς παρουσιάζονται άλλα και μεγάλα ἐμπόδια. Πιὸς άραγες να είναι ὁ σωστός; Ένας ἄνθρωπος που του λείπει ένα άχτυλο, που τοῦκοψαν ένα χέρι ή ένα πόδι, δὲν είναι άρρωστος, δὲν είναι όμως και σωστός. Ἄλλο λοιπόν γερός, άλλο σωστός. Ἀνάγκη ὡστε για τὸ σωστό να προσδιορισμ' έναν τύπο. Τή στιγμή όμως που θά θέλαμε να εφαρμώσουμε τὴν ἐπιστημονική σωστάδα, ὁ τύπος δε θά χρσιμέβε σε τίποτις, γιατί θά μās ἔλεγαν όλους «κοπιάστε στὴν ἀπλόχωρη περιοχή του παρά φύση και παρά τύπο». Ἐτσι γεννήθηκε λοιπόν ή ανάγκη να προσέχομε σε σημαντικές παρατυπιές και σε κάτι τέτιες εφαρμζουμε τον ὄρο ἔαφυλος.

Ἄλλὰ κ' ἐδῶ χρειάζεται πάλι νέος περιορισμός. Ένας ποι είναι τὸ πρόσωπό του κόσκινο από τή βλογιά δὲν είναι για αφοτό ἔαφυλος, δὲν είναι σημειωμένος, ὡπως λέγει ὁ λαός, αν και τμηαδεμένος και παραμορφωμένος και παραλλαγμένος τόσο, που καμια φορά δὲν μπορούμε να τον αναγνωρίσουμε.

Που λοιπόν να ζητήσουμε τις παραλλαγές τις σημαντικές, τις σημαδιακές; Κ' ἐδῶ ή κοινή ὁμιλία δείχνει στὴν ἐπιστήμη τὸ σωστό δρόμο. Ξεφύλιση λέγοντας προσέχομε στῆς φυλῆς, στῆς ράτσας τὴν οὐσία. Οι παραλλαγές που δὲν περνούν από μια γενεά σ' άλλη δὲν αλλάζουν τή φυλή, δὲν τὴν πειράζουν δηλαδή στὴν οὐσία, ὡστε να ξεφυλίζουν τὰ νέα τῆς φυλῆς άτομα.

Ότι εμείς τὰ παραστρατήματα, τις παρατυπιές, τις παραλλαγές αφοτές που δείχνουμε, δὲν τις ἔχομε κληρονομήσει, είναι πενταφάνερο. Ὅλοι μας γεννηθή-

καμε από γονείς με τον κοινό φυλετικό τύπο. Οι παραλλαγές λοιπόν σε μας πρωτοφάνηκαν, γι' αυτό και μας κατηγορούν. Μά τοῦτο δὲ κάνει καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν μας ἀξία, τὴ φυλετικὴν, ἐννοῶ. Γιατί, ὅπως πολὺ ἐφοκ' ἀποδείχεται, οἱ παραλλαγές μας ἀφτές, δὲν εἶναι γιὰ ὄφελος δικό μας, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλὰ ὅπως διόλου γιὰ τ' ὄφελος τῆς φυλῆς. Τί λέγω ὄφελος; Διότι τὴν παραλλαγὴν ἀφτές ἡ νέωση τῆς φυλῆς μας τῶν ἀδυνάτων νὰ γενεῖ.

Ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος δὲν εἶν' ἀκόμα φανερό ἂν πέρασαν στοὺς ἀπογόνους μας οἱ πολὺτιμες ἀφτές παραλλαγές πού σε μας πρωτοφάνηκαν, κ' ἡ κοινωνία μας σὰν πετρωμένο σιδηρόχωμα ἀντιστέκει στὴ διανοητικὴ γονιμοποίηση πού προσπαθοῦμε νὰ τὴν κάμωμε.

Ἀφτὰ λοιπόν τὰ ἀπαραίτητα χαρακτηριστικὰ μὴν ὑπάρχοντας, σὲ τί στηρίχτηκε ὁ Κορ Μ. γιὰ νὰ κάμει τὴν διάγνωσίν του, δὲ φαίνεται. Νὰ μας ἐξετάσει ἕναν ἕνα δὲ μπορούσε νὰ χεῖ τὴν τιμὴν. Δὲ λέγω γιὰ τὸ σωματικὸν τύπον. Ὅσο γι' ἀφτὸν δὲ θάχαμε ἀνάγκη ἀπ' τὴν γιαιτρικήν. Τὸ σωματικὸν τύπον τὸν ζήτησε κ' ἡ καλλιτεχνία, ἡ ζωγραφικὴ κ' ἡ ἀγαλματοποιία· τὸν εἶθρ' ἡ καθεμιὰ μὲ τὴν δικήν της μέθοδον, καὶ φάνηκε πὺς δὲν εἶταν διαφορητικὸς ἀπὸ κείνον πού εἶθρε κ' ἡ γιαιτρική ἀπὸ μέρος τῆς. Ἀπὸ τὸ πρότυπον ἀφτό, ἀπ' τὸν κανόνα, ὅπως τὸν λέν, κανένας μας δὲν παραστρατεῖ σημαντικὰ· κανένας μας δὲν εἶναι ὑπερβολικὰ ψηλὸς ἢ κοντὸς, δὲν ἔχει ἐξὴ δάχτυλα, ἀφτὰ χλασμένα, δὲν εἶναι μικροκέφαλος, πολλοῦ γε καὶ δεῖ.

Ὅσο πάλε γιὰ τὸ νοητικὸν κανόνα, ἀφτουνὸ δὲν εἶθρ' ἀκόμα ἡ ἐπιστήμη οὔτε τὴν πρώτην βρασιτικὴν βάση. Ξέρομε πὺς ἐγκέφαλος μὲ πολλοὺς γύρους δειχέει διανοητικὴν ζωὴν πλοῦσια κ' ἄλλα διαφορὰ τέτλια... Πλὴν ἀφτὰ εἶναι γενικότητες, κ' ἀπὸ γενικότητες πέρα δὲν προχωρεῖ ἡ ἐπιστήμη, καὶ πέρ' ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην νὰ χεῖ προχωρεῖ ὁ Κορ Μ... τίποτις τέτιον δὲν ἀκούσαμε ὡς τώρα. Κανόνα τὸ λοιπόν γιὰ τὴν ἐγκεφαλικὴν ἀναλογίαν, ὅπως γιὰ τὴν σωματικὴν, δὲν ἔχομε. Μὰ κ' ἂν ὑπάρχει σὲ πολὺ δὲ θὰ χρησίμευε. Τοῦ ἀνθρώπου μας ἐνδιαφέρει ἡ ζωὴ. Τί θὰ μας ὠφελοῦσε ὅλη μας ἡ μυαλομάθησι, ὅσο δὲν μπορούμε νὰ ἰδοῦμε τὸ μυαλὸ τοῦ ζωντανοῦ ἀνθρώπου; Για τὸ ἀσήμαντον τὸν ἐγκέφαλον κανεὶς δὲ θὰ σπᾶνει τὸ κεφάλιν του νὰ κάνει μετὰ θάνατον βαθίως μελέτες, καὶ τοῦ σημαντικοῦ κ' ἐξοχοῦ ἡ ζωὴ καὶ τὰ ἔργα εἶναι οἱ καλύτερες ἀποδείξεις τῆς ὑπε-

ροχῆς του. Ἡ ἐγκεφαλοσκοπία λοιπόν τὸ πολὺ θὰ ἔρχονταν νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὰ ὅσα θὰ ξέραμ' ἀπ' τὴν ζωὴν.

Ὅπως γιὰ τὸ σωστὸν ἀνθρώπον, τ' ὅμοιο καὶ γιὰ τὸ βλαμένο· κ' ἡ ψυχογαιτρική ἀλλοῦ ἰδιαιτέρου τρόπου δὲν ἔχει· κ' ἀφτὴ πηγαίνει ἀπ' ὄξω μέσα· κ' ἀφτὴ ἀπ' τὰ καμώματα κρίνει κ' ἔχει ἀπ' τὸν ἐγκέφαλον πού δὲν τὸν βλέπει. Μάλιστα ἐδῶ ἡ ἐπιστήμη σχηματίσθηκε μελετώντας τὴν χοντροειδέστερον παρατυπίαν. Τὴν ἀλαφρὴν παραλλαγὴν ἀρρότερον τὴν πρόσεξε καὶ τότες φάνηκε πόσο δύσκολον εἶναι πολλὰ φορὰς νὰ βρεθοῦν στὴν πνευματικὴν ζωὴ τὰ ὅσα ἀναμεταξὺ ὑγείας καὶ πάθησης.

Μὰ οὔτε ἡ ψυχολογία ἡ ἐπιστημονικὴ δὲν κατόρθωσε ἀκόμη τίποτις ὀριστικὸν· κ' ἀφτὴ σὲ κάτι γενικότητες βρίσκεται. Τύπους δὲν κατόρθωσε νὰ ξεχωρίσει, κ' οὔτε καμμιά μέθοδον εἶθρε, σὰ ψυχοχημικὴν νὰ πῶμε, πού ἔτσι ἔψε σβύσε νὰ μπορεῖ νὰ ἐξετάζει τὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ καθενοῦ μας. Μὰ μήπως τάχα κ' ἂν εἶταν πρὸς προχωρημένους οἱ μελέτες ἀφτοῦ τοῦ εἶδους θὰ φτάναμε σ' ἕνα τύπον γενικὸν κ' ἀπόλυτον; Οὐτοπία. Ἀπόλυτος ἀνθρώπος ὑπάρχει; Δὲ θάταν ἀνάγκη νὰ ζητήσομε τύπους ἰδιαιτέρους γιὰ ἰδιαιτέρας ὁμάδας καὶ τάξεις ἀνθρώπων; Τύπον γιὰ τὸν ἄντρα, γιὰ τὴν γυναῖκα, τύπον γιὰ τὸ νέο, γιὰ τὸ γέρον, γιὰ τὸ παιδί; Τύπον ἰδιαιτέρου γιὰ τὸ ρωμιὸν τὸν ἀγράμματο, γιὰ τὸ ρωμιὸν τὸ γραμματισμένον μὲς στὰ σχολία τοῦ τόπου του, γιὰ τὸ ρωμιὸν τὸ μορφωμένον ὄξω, τύπον ἰδιαιτέρου γιὰ τὸ δάσκαλον, γιὰ τὸν καθηγητὴν στὸ Πανεπιστήμιον, τύπον ἰδιαιτέρου γιὰ τὸν κομματάρχη, γιὰ τὸ βουλευτὴν, γιὰ τὸν ὑπουργὸν κ.τ.λ.

Φανερόν λοιπόν πὺς κ' ἐδῶ, ἕλλη μέθοδον πὺς ἐπιστημονικὴ δὲν ὑπάρχει παρὰ τὸ νὰ ἐξετάζει κανεὶς τὰ ἔργα, τὰ καμώματα τῆς καθεμιᾶς ἀπ' ἀφτές τὴν τάξιν, καὶ νὰ προσέχει ἰδιαιτέρας καὶ ξεχωριστὰ στὴν ἀξίαν πού ἔχουν τὰ καμώματά τους γιὰ τὴν φυλὴν.

Τέτιον εἶδους, καὶ μόνο τέτιον εἶδους, μελέτη θὰ μπορούσε ὁ Κορ Μ. νὰ καταπισταῖ. Ἀλήθεια ἐδῶ τὸ ὕλικόν δὲν τοῦ λείπει. Τριγύρω του ὅσο θέλει, μπρὸς στὰ μάτια του μὲ τὸ παραπάνω ἔχει νὰ καμαρώνει.

Κάποιον ἠθικολόγον Ἐγγλέζον, καλὴ ὥρα νὰχομε σὰν τοὺς βιγλάτορας καὶ φυλακαστορας τῶν πατριῶν, συγγίστηκαν κ' ἐκεῖνοι μιὰ φορὰ ὅτι μερικοὶ μεταφράζαν τὸν Ἀριστοφάνην καὶ τὸν Γιουβενάλην. Δύσ-

κολο νὰ πιστέψῃ τινὰς, λέγει σ' ἀφτό ἀπάνω ὁ Macaulay, πὺς σ' ἕνα κόσμον σὰν τὸν τωρινόν, γεμάτο πειρασμοὺς, ἕνας ἀνθρώπος πού θάμενε ἰνάρετος ἢ δὲ διάβαζε τὸν Ἀριστοφάνην ἢ τὸν Γιουβενάλην, θὰ γίνετο κακοήθης ἂν τοὺς ἔχει μεταφρασμένους στὴ γλώσσᾳ του νὰ τοὺς διαβάζει. Σὲ κοινωνικὴν κατάστασιν σὰν τὴν τωρινὴν μας νὰ φοβᾶται κανεὶς πὺς θὰ τοῦ πειράξουν τὸ ἠθικόν μερικοὶ στίχοι ἑλληνικοὶ ἢ λατινικοὶ, μιᾶζει τὸν κακοῦργον ἐκεῖνον πού πηγαίνοντας νὰ τὸν κρεμάσουν παρακαλοῦσε νὰ τοῦ βαστάξουν πᾶν' ἀπ' τὴν κεφαλὴν του μιὰ ὀμπρέλλαν ἀνοιχτήν, γιὰτὶ ψιχάλιζε καὶ φοβοῦνταν μὴν ἀρπάξει κανεὶς κρυολόγημα ὡς πού νὰ πάει στὴν κρεμάλα, καμμιά διακοσασίαν βήματα μακριὰ ἀπ' τὴν φυλακὴν.

Ὁ μισοσθῶος καὶ μισοφταίχτης κατάδικος εἶναι τὸ ἔθνος μας, οἱ ἰδέες μας εἶναι τὸ κρυολόγημα πού οἱ ὀμπρελλοφόροι πρόμαχοι τῶν πατριῶν κ' ἄλλοι παραστεκόμενοι φροντίζουν νὰ μὴν παθεῖ τὸ ἔθνος ὡς νὰ φτάσει ἐκεῖ πού τὸ πᾶν.

Μιὰ τέτιον μεγάλην εἰκόνα θὰ μπορούσε ἴσως νὰ καταπισταῖ ὁ Κορ Μ. Σοβαρὴ καὶ ἀστείαν μαζὺ, ζωγραφικὴ καὶ πλαστικὴ καὶ γελοιογραφικὴ. Μόνον κομμάτι περιπλοκῆ. Ὡστόσο μπορεῖ νὰ προετοιμαστῇ καὶ νὰ προγυμναστῇ μὲ κάτι σκίτσα. Θὰ τοῦ συστήσομε ἐμεῖς τί νὰ κάμει, γιὰτὶ ὡς φαίνεται δὲ βλέπει μονάχος του τοὺς θησαυροὺς πούχει τριγύρω του.

Ἐνα πρῶτον σκίτσο—Τυπώθηκε στὸ Τυπογραφεῖον Κτενθ' ἕνα φυλλαδάκι.—Φοιτητικαὶ σελίδες τοῦ 1902.—Ἄς τὸ ξεφυλλίσῃ καὶ θὰ ἰδεῖ.

Ἀλάκερον τὸ Πανεπιστήμιον, μπρὸς οἱ καθηγητὴς καὶ πίσω οἱ μαθητὴς, ἐπίασαν τὸ δρόμον γιὰ νὰ γυρίσουν τὰ μπρὸς πίσω στὸ μεσαιῶνον. Τὸ φλογερὸν καμίνι ἀντὶς νὰ βγάξῃ σπῆθες ἠλεκτρικὰς γιὰ νὰ φωτίξῃ τὸ μέλλον, καταγίνεται νὰ κόσσει καρφίαν γύφου γιὰ νὰ σταβρώνει ἰδέας κ' ἀνθρώπους. Τὸ ξαναγύρισμα ἀφτό σὲ κοινωνικὰς μορφὰς παμπάλαιας, τὸ ξαναπέσιμο ἀφτό στὴν ἡθικὴν, στὴν βραβυρότητα, στὴν ἀπολιτισίαν, εἶναι ἴσα ἴσα χαρακτηριστικὸν γιὰ τὸν ἐκφυλισμὸν.

Ἐνα δεύτερον σκίτσο.

Οἱ ὑπουργοὶ, μας λέγει ὁ Macaulay, ἔδωκαν τὴν διοίκησιν τοῦ στρατοῦ στὸ λόρδον Galway, ἐμπειροπόλεμον στρατάρχη, πού στὰ πολεμικὰ εἶταν ὅτι κ' οἱ γιαιτροὶ τοῦ Μολιέρου στὴν γιαιτρικήν. Ὅπως ἐκεῖνοι, ἔτσι ἐβρίσκε κ' ἀφτὸς πολὺ πὺς τιμητικὸν ν'

ΑΔΕΕ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Η ΑΠΟΣΩΣΤΡΑ

Ὅτ' εἶχε βασιλέψ' ὁ ἥλιος. Κατεβαίναμε τὸ στενὸν καλδερῖμον, τὸν κατήφορον. Ζερβὰ μεριά, στὸ κάτω σκαλοπάτι τοῦ παλινοῦ σπιτιοῦ τοῦ Γιάννου τ' Ἀγιώτη (μιὰ φορὰ ἦταν τοῦ Γιάννου τ' Ἀγιώτη, ὅταν ὁ μακαρίτης ἐζοῦσε κ' ἐμεθοῦσε ἀκόμα· τώρα δὲν ξέρω πλεῖα τίνος εἶνε, γιὰτὶ πέρασαν τόσα χρόνια!) καθέταν ἡ Μορισίω, τὸ Γαλιανάκι, μὲ τὴν ῥόκα τῆς, μὲ τὰ δάχτυλά της, μὰζὶ μὲ δυὸ ἄλλες, κ' ἄλλες ἡ γλώσσά της. Τὴν στιγμὴν πού περνοῦσα, ἀκουσα νὰ πῆσῃ μιὰ παροιμία ἀπ' τὸ στόμα τῆς.

— Τρεῖς ὄπ' σ' ἔχω, ἄντρα, καὶ τρεῖς ὄπ' μ' ἔχεις ἐξὴ· καὶ τρεῖς τοῦ παιδιοῦ, ἐννιά...

Ἐκεῖνον τὸ δειλινόν, εἶχε σπαργανίσει, καθὼς ἔ-

μαθεν, μιὰ νεόνυμφη, ἡ γυναῖκα τοῦ Κώστα τοῦ Μπουλογογιάννη. Ἐξ' ἐφτὰ μῆνες εἶχαν περάσει ἀπ' τὸ γάμον. Ἡ θεῖα Μορισίω ἐσκολίαζε, τώρα, κατὰ τὸ δίκον της τὸν τρόπον, τὸ φταμνηντικὸν ἢ τὸ πρωϊμάδι, πού εἶχεν ἔρθῃ στὸν κόσμον αὐτόν.

Ὅλα τὰ συμβάντα τοῦ μικροῦ χωριοῦ, τὰ ὅσα γίνονταν, καὶ τὰ ὅσα δὲν εἶχαν γείνη ἀκόμα, ἔτσι τὰ σκόλιαζε. Δὲν ἔφηνε καμμιά κουβένταν, κανένα μαντάτον, κανένα «λακριντὶ», πού νὰ μὴν τ' ἀποσώσῃ. Μ' αὐτὰ, καὶ μὲ τὴν ῥόκα τῆς, περνοῦσε τὴν ὥραν τῆς, κ' ἔκανε νὰ περάσουν καὶ τῶν ἄλλων γυναικῶν ἡ ὥρες. Ἀλλοῦως, τί θὰ γινότανε, ἔς αὐτὸν τὸν παληόκοσμον;

Παραπονεμένη, πολὺπαθη γυναῖκα! Ὁ σχωρμένος, ὁ ἄντρας τῆς, πέθανε, ὁ ἀδιαφόρετος, καὶ τῆς ἔφησε τρεῖς παιδιὰ. Ὁ γυιὸς τῆς, ὁ μέγας, ἀπὸ τριάντα χρόνια τώρα, εἶχε πάρη μαῦρα πηλαῖα. Ἄμορος εἶχε γείνη, καὶ δὲν ἀκούστηκε πλεῖα. Ὁ ἄλλος, ὁ μικρὸς, ἀκούγόταν ἀκόμα κῆποτε· ἦτον στὴν Ἀμερική χρόνια, τῆς ἔγραφε πὺς θῆρθη, καὶ δὲν ἐρχότανε. Τὴν κόρη τῆς, τὴν εἶχε καλοπαντρίψει, μὰ δὲν εἶχε τύχη νὰ ζήσῃ· πέθανε στὴν γένναν, καὶ τὸ παιδί ἐζήσε ὡς πού ν' ἀποχτήσῃ τὸ δικαίωμα ὁ πατεριασμένος του νὰ κληρονομήσῃ τὰ προικιά, κ' ὕστερα, στοὺς πέντε μῆνες ξαναπαντρεύ-

τηκε· αὐτὸς ἦταν ὁ μεγαλύτερος· καὶ μὲς τῆς θεῖας Μορισίνας!

Γιὰ νὰ μαλακῶσ', ἡ ταλαίπωρη, τὸν πόνον τῆς, ἔκαμε στὴν ἀρχὴν νὰ πῆσῃ στὰ θεῖα καὶ σὲ ἀγαθουργίας. Θέλησε νὰ πῆσῃ ψυχικὸν ἔν' ἀφρανόν, πού κανεὶς δὲν εἶξερε τὸν πατέρα του. Ἐπειδὴ ὅμως ἦτον πολὺ ἀραθυμῆ, καὶ ὅταν θὰ θύμωνε, θὰ φώναζε τὸ κορίτσι «μπαστάρδικον!» γιὰ νὰ μὴν κολάζῃ τὴν ψυχὴν τῆς, ἔκαμε καλλίτερον νὰ τὸ διώξῃ, ὕστερ' ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας ἀφτοῦ τὸ πῆρε στὸ σπίτι τῆς.

Καμπόσες φορὰς εἶχε κάμη κόλλυβα καὶ λειτουργίαν γιὰ τοὺς πεθαμένους. Ὑστερ' ἀπ' ὀλίγον, τὰ ἔφερε ὁ διάβολος νὰ μαλώσῃ μὲ τὸν ἕνα, ἔπειτα μὲ τὸν ἄλλον, παρὰ τῆς Ἐκκλησίας· τότες κ' αὐτὴ, γιὰ νὰ μὴν τοὺς τὰ χαρμίζῃ, καὶ κολάζῃ τὴν ψυχὴν τῆς, ἔπαψε τῆς προσφορὰς καὶ τὰ μνημόσυνα.

Μόνον ἐπήγαινε ἀκόμα στὴν Ἐκκλησίαν, κ' ἐκολλοῦσε κεράκια στοὺς Ἁγίους. Ὑστερα, ἐπειδὴ μέφθηκε τὸν ἐπίτροπον, πὺς ἐκλεῖβε τάχα ἀπ' τὸ παγγάρι, ἔπαψε ν' ἀγοράζῃ ἀπ' τὴν Ἐκκλησίαν, κ' ἔπαιρνε ἀπ' τὸν μπακάλη. Ἐπειτα, ὁ παπάς, ὅπου δὲν ἔχε ἀκόμα καλὰ μαζὶ τῆς, τῆς εἶπε νὰ μὴ φέρῃ νοθευμένα κεράκια, μόνον νὰ φωνίξῃ ἀπ' τὸ παγγάρι.

ἀποτύχει κατὰ τοὺς κανόνες τῆς τέχνης, παρὰ τὴν ἐπιτύχη κἀνόντας μερικὸς νεωτερισμὸς. Ὁ μεγάλος ἀφτός ἀρχιστράτηγος βόλεψε τὴν ἐστρατεία τοῦ 1707 μὲ τὸν ἐπιστημονικότερον τρόπον. Ἀντάμωσε τὸν στρατὸ τῶν Βουρβόνων στὸν κάμπο τῆς Ἀλμάνζας, παράταξε τὰ στρατεύματά του σύμφωνα μὲ ὅσα ἔγραψαν οἱ πῖο σπουδαῖοι λογογράφοι, καὶ σὲ λίγες ὥρες μέσα ἔχασε 18 χιλιάδες ἄντρες, 120 σημαίες, τὸ πυροβολικὸ καὶ τὶς ἀποσκευές του.

Τὶ ἀπόγινε ὁ λόρδος Galway δὲν ξέρω. Ἐμεῖς τὸ δικό μας τὸν Galway τὸν ξανακλίγομε τώρα πάλι, καὶ πάλι γιατί οἱ περιστάσεις εἶναι κρίσιμες καὶ τὸν προσκυνούμε, καὶ τὸν δοξάζομε μὲ βούκινα καὶ τούμπανα, καὶ θὰ περάσομε μὲ χαρὰ καὶ ἀγαλλίαση καμπόσους μῆνες ἐξελέγχοντας τὸν ἐκφυλισμὸ μας.

Νὰ σάιτσα πού θὰ μπορούσαν καὶ τὸν Hogarth νὰ ἐκλύσουν. Ὡς τόσο ἂ δὲ φαίνονται ἀρκετὰ στὸν Κον Μ. μπορούμε νὰ τοῦ στείλομε κ' ἐμεῖς ἀπὸ τὴν Πόλη ὑλικὸ πρῶτης. Ἐνα χρόνον τώρα καταγινοῦμαστε νὰ ξεδιαλύνομε ἂν κατὰ τὴν ζυζαντινὴ ὀρθογραφία πρέπει ὁ Πατριάρχης νὰ ἀποχωρήσει στὸ Ἄγιον Ὄρος εἴτε οἱ ὀχτῶ στίς ἐπαρχίες τους. Καὶ γιὰ τὸν ἐθνοσωτήριον τοῦτον ἀγῶνα, κριτὲς καταστήσαμε μὲ τὸ ζῶρι ἐκείνους πού μᾶς ἔδωκαν προνόμιο τὴν ἀρτοδοιοκίση τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας.

Κ' ἔδω στὰ μέρη μας, ὅπως καὶ στὰ δικά σας, οἱ ἐντόπιοι ὑπουργοὶ κ' οἱ ἄλλοι ὁμπρελλοφόροι παραστεκόμενοι φοβοῦνται πολὺ μήπως πάθει ἡ ὑγεία τοῦ ἔθνους ἀπ' τὴν ψιγάλα τῆς ἀνορθογραφίας μας...

Στὴ μεγάλη τοῦ Γένους Σχολῆ σωστὴ τρομοκρατία. Ἄν κατὰ περίστασιν μαθητὴς τολμήσει νὰ πῆι στὸ φανερό πὼς εἶναι δημοτικιστὴς τὸν ἀποβάλλουν. Ἄπ' τὶς καθέδρες τους οἱ καθηγητὲς κατεβάζουσι προγονικῆς ἰμφλουέντζας καταρράχτες... καὶ ἀπὸ τὸ βῆμα τοῦ ἀραχνιασμένου Φιλολογικοῦ Συλλόγου γιὰτροὶ νεόθγαλτοι μὲ τὰ ματωσσύναρα κολλημέν' ἀπὸ τὴν τσίμπλα... εἶδαν, ξάνοιζαν, ξεχώρισαν καὶ ἄρτοί... τί; πὼς εἴμαστ' ἐκφυλοῖ.

Ἡ βρισμανία ἀπλοχωρᾷ καὶ πάει... Ὡς τὰ προχτὲς εἶπαν τὰ ἐπιθετὰ γλωμά, θῶρα· ἀγράμματοι, ἀντεθνηκοί, ἐθνοχτόνοι... τώρα οἱ βρισιῆς σαρκώθηκαν καὶ προστύχαιναν. Γενίκαμε ρουβλιοφάγοι τώρα ἴσα ἴσα πού τὰ ρούμπλια πῆραν τὸ δρόμον γιὰ τὴν ἄλλην ἔκρη τοῦ κόσμου... ὁ ἀρχιομπρελλοφόρος σαμπουνίζει στὰ «Πάτρια» ὅτι ἐξίσλαμισθημεν ἴσα ἴσα τώρα πού καὶ ὁ Τούρκος, πού μᾶς εἶχε γιὰ κάτι, κα-

τάλαβε πὼς δὲ φελαίμε τίποτις... Ὅλους τέλος λῆς καὶ κάτι τοὺς σπρώχνει νὰ φτοῦν βρισιῆς... Ἐπιδημία... ὡς εἶδος κοπρολαλία ὁμαδιακῆ.

Νὰ τὸ πάθημα πού ἔπαθε καὶ ὁ Κορ Μ. Δίχως νὰ καταλάβει πούθε καὶ πὼς, τοῦ εἶρε καὶ ἀφτουνοῦ ἡ σπρωξιά, ἡ παρόρμησις ἡ κοπρολαλική. Ἐνα γαργάλισμα στὸ λαϊμὸ κ' ἔρτυσε... μιά βρισιά ἀπὸ τὸ λεξικὸ τῆς τέχνης του. Τὴ φτυσιὰ τὴ μάζεψε μὲ προσοχὴ σπετσιάρη ὁ ρεπόρτερ. Ἐνα μέρος τὸ μεταχειρίστηκε γιὰ τὸν τύπον τῆς πρωτίθουσάς σας· τὸ ἄλλο μέρος τὸ ἔστειλ' ἔδω, μέσα σὲ ὅστια γιὰ τὸν τύπον τῆς Πόλης... κ' ἔδω ἡ κοπρολαλία παίρνει καὶ δίνει... εἶναι ἡ φιλολογικὴ κ' ἐπιστημονικὴ ἐνασχόλησις τῆς μόδας.

Μολοντούτο δὲ θὰ βιαστοῦμε νὰ τὸν κηρύξομε κ' ἐμεῖς ἐκφυλο τὸν καλοθελητὴ μας τὸ γιὰτρο. Ἐπαθε· μὰ δὲν πιστέβομε νὰ εἶναι ὀργανικὸ τὸ πάθημα. Μπορεῖ κ' ἐλπίζομε πολὺ πὼς θὰ γιὰτρεφτεῖ... Καταπαύστηκε τέττα ζητήματα δίχως προτομασία ἄλλη, ὡς φαίνεται, παρὰ τὴν σπρωξιά ἀφτὴ πού τοῦ δώσαν νὰ μᾶς βρῖσει... Μὰ τὸ ζήτημα δὲν εἶναι γιὰ μᾶς... μήπως νομίζει πὼς γιὰτί μᾶς εἶπ' ἐκφυλοὺς γενήκαμε κιόλας; Ἐκεῖνο πού μᾶς μέλει εἶν' ἡ δική του ἡ θεραπεία... Τί καλὸ πού θὰ τοῦκανε ἕνα ταξιδάκι, μὴ ἀλλαγὴ τοῦ αἵρος εἴσαι ὅπως τὴ συστήνει ὁ Ruchert:

Dat sind weisen
Die durch Irrthum zur Wahrheit reisen.

Θὰ τὸ ἀποφασίσει, (τὸ περιμένομε ἀπὸ ἕνα ἐπιστήμονα) ἄμα πιάσει νὰ ἐξετάσει τὴν ἀτμόσφαιρα πού μέσα ζεῖ... Ἄφτὰ πού τοῦμαθαν καὶ τοὺς ἀνθρώπους πού τοῦ τᾶμαθαν, τοὺς τύπους του, πού μ' ἄρτους παράβαλε ἑμᾶς καὶ μᾶς εἶρε ἐκφυλοὺς... τὰ καλοῦπια πού μέσα γιὰ βέβαια ἐμεῖς δὲ χωροῦμε, γιὰτί ἀφτὰ χάλασαν, ξεούλισαν, ξέκαμαν, ἐγιναν χάρβαλα...

Ὅταν ὁ νοῦς καταγυρέθοντας ἔβριε κάτι πού δὲν ταιριάζει μὲ τὶς ιδέες, τὶς παραδαγμένες ἀπὸ τὰ πρὶν, ἡ ἐπιστήμη ἀλλάζει ἀφτὲς... Ἐτσι κάνει ἡ ἐπιστήμη... «Κανόνα γιὰ τὶς σκέψεις, γιὰ τὶς ιδέες μᾶς δὲν πρέπει νάχομε οὔτε τὸ παλιὸ, οὔτε τὸ νέο, ἀλλὰ τὸ ἀληθινὸ», εἶπε ὁ Claude Bernard μεγάλος ἀρχιμάστορος τῆς τέχνης μας... — Τὸ ἀληθινὸ λοιπόν. Τὸ ἀγαπᾷ, ἔχει ἀληθινὴ ἐπιθυμία νὰ τὸ ἔβριε ὁ κ. Μ.: ἐφκολο τότες καὶ ἀπλό. Ἄφου μιλεῖ γιὰ ἐκφυλισμὸ, τὸ κριτήριον τῶν μὲρὸς του, εἶν' ἐπι-

στημονικὸ καὶ ἀντικειμενικὸ. Τὸ κριτήριον εἶν' ἡ φυλὴ. Ἀφτηνῆς ἡ ὑγεία, ἡ προκοπὴ.

Πὼς εἶναι τὸ σωστὸ νὰ περνοῦν τὰ παιδιὰ μας ἀπὸ τὴν ἀγραμματοσύνη τους στὰ γράμματα τὰ ἐθνικά; Σ' ὄλο τὸ μεγάλο ἀφτὸ ἐθνικὸ ζήτημα μέσα, νὰ πού εἶν' ὁ κόμπος. Ἄς τὸ μελετήσῃ μὲ ἡσυχία, ἄς τὸ βαθύνει ὁ κ. Μ. Τὸ γλωσσικὸ ὄργανον πού ἐπιβάλλει τὸ κράτος γιὰ τὴν μόρφωση τοῦ παιδιοῦ, δηλ. τοῦ ἔθνους, σπρώχνει τὶς νέες γενεές σ' ἐκφυλισμὸ νοητικὸ καὶ ὁ νοητικὸς ἐκφυλισμὸς φέρνει καὶ τοὺς ἄλλους. Δὲν εἶναι γελοῖο καὶ λυπηρὸ μαζὶ νὰ μιλοῦμε γιὰ φιλολογίαι καὶ καλλιτεχνίαι; δὲν εἶναι ἀξιολύπητος ἐκεῖνος πού μαράζι τρώγει τὰ σπλάχνα του καὶ ὁλοένα οκριασιδώνεται καὶ φωνάζει πὼς γίνεται ὄλο πῖο ὁμορφος;

Νὰ ὁ κόμπος πού ἔχει νὰ λύσει ὁ κ. Μ. καὶ τὴν ἴδια ὥρα πού θὰ τὸ κατορθώσει, θὰ φωνάζει μονάχος του: ἀκαὶ τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένους ἐγένετο φῶς μέγα, καὶ στὸ φῶς θὰ ἰδεῖ τὸν ἑαφτό του καὶ θὰ ντραπεῖ ὅτι ἔβρισε... ὅτι εἰδεῖ κατὶ ἀπὸ τὸ νοῦ τοῦ πού καλυτέρα νὰ τὸ εἶχε κρύψει, σὺν κατὶ ἐκφυλοῖ πού βγάζουσι στὴ μούστρα μέρη τοῦ σώματος, τὰ ὅποια οἱ ἀνθρώποι τὰ κρύβουσι... Τὴν ἀχάμια τοῦ νοῦ τους δείχνουσι, καὶ μόνο ἀφτὴ, ὅσοι μᾶς βρίζουσι!

Φῶς! φῶς ἐσωτερικὸ ἄς ζητήσῃ κ. Μ. Ἡ φαινομενολογία πού τὸν δυσκολεύει, τὴν ἐξηγοῦν ἀλλαγές ἐσωτερικῆς... Ἄφτὲς γιὰ νὰ τὶς ἐνοήσῃ, ἡ βρισιά δὲν εἶναι καθόλου ἐπιστημονικὴ μέθοδος...

Ὁ Taine ζωγραφίζοντας πὼς ἡ κλασσικὴ ἐποχὴ τῆς ἀγγλικῆς φιλολογίας περᾶσε στὴ νεώτερη περίοδο, μᾶς δείχνει τὸ Robert Burns πού σκουτώντας τὸ ἀλέτρι ἔβρισε καὶ τοὺς στίχους του στίχους νέους, σὺν ἐκείνους πού ἀργότερα σ' ἄλλα ἔθνη φάνηκαν. Μέσα σ' αὐτὲς τὶς λέξεις ἀραδιασμένες καὶ δεμένες μ' ἕνα νέο τρόπο, κρύβουσι μὴ ἐπαναστάση... Διχκόσιοι στίχοι καινούριοι, κ' ἔφτανε... Ἐτσι τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου πού πῆγαινε νὰ σκουριάσει στὸν κλασσικισμὸ πῆρε μὴ στροφή στὸν ἄξονά του καὶ μ' ἄφτον κ' ἡ κοινωνία.

Τάραξαν τὸν κ. Μ. οἱ ἀνορθογραφίαι μας. Κρίμας νὰ γελαστεῖ τόσο! Ἄμ' οἱ ἀνορθογραφίαι εἶναι ἴσα ἴσα τὸ ἄλας. Τὸ ἄλας πού τὶς διατηρεῖ πού τί νεώνει τὶς γλώσσες εἶναι ἴσα ἴσα οἱ παρατυπίαι, εἰ ἀνακριβίαι. Καὶ κάνομε λίγες ἀκόμα... Σὲ κομάτι θάνατι ἀνάγκη νὰ ξεπαστρέψομε ὅλη αὐτὴ τὴ σαπίλα, τὴ νέκρα.

γάρη. Τότε καὶ αὐτὴ ἔπαψε νὰ κολλᾷ κερσὶά.

Ὡστόσο, ἐπῆγαινε ἀκόμα στὴν Ἐκκλησιᾶ. Ὑστερα, ἐπειδὴ ἔβλεπε καμπόσες γυναῖκες, ὅπου αὐτὴ τῆς εἶχε γιὰ κλεφτρίνας καὶ γιὰ ἀπαστρίκτες, νὰ ἔρχονται κοντὰ στὸ στασίδι πού ἀκουμποῦσε, καὶ νὰ κάνουν μακριοὺς σταυροὺς καὶ στρωτὲς μετάνοιες, σκανδαλίσθηκε, καὶ δὲν ἔπαυσε πλεῖα στὴν Ἐκκλησιᾶ, γιὰ καμπόσον καιρὸ.

Τόσο κακότυχη πού ἔμεινε, γιὰ νὰ ἔχη μὴ παρηγοριά στὴ μονοτονία τῆς ζωῆς τῆς, ἀποφάσισε καὶ δευτέρη φορά νὰ πάρῃ ἕνα ψυχοπαῖδι, πού νὰ εἶνε ἀπὸ μάνα καὶ πατέρα, γιὰ νὰ μὴ τὴν βάζῃ ὁ πειρασμὸς, στὸ θυμὸ τῆς ἀπάνω, νὰ τὸ φωνάζῃ μπάσταρδο. Ἡῦρε, ἀλήθεια, ἕνα ὄφρανον, πού ἦτον κ' ἀπὸ μακρινὴ γενιά τῆς. Τὸ πῆρε, τὸ ἀνάθρεψε, τὸ μεγάλωσε. Κεῖνο βγήκε πολὺ θεληματάρικο, ἀπαιτούσε πάντοτε ἀπὸ τὸ δικό του νὰ γένῃ. Αὐτὴ ἦτον πολὺ ἀψίθυμη, καὶ δὲν ἔκτανε καλὸ χωρὶς οἱ δύο τους. Τέλος, τὸ παιδί, μπαρκαρίσε, ἀπῆρε τὰ μάταια του κ' ἔφυγε, καὶ τὸν δευτέρον χρόνον ἐπνίγη μ' ἕνα καίμι πού ἀρμένιζε. Καὶ πάλι ἡ θειά Μορσίνα ἀπέμεινε ἐρημὴ καὶ μοναχῆ.

* *

Καὶ τώρα ἐγῆραξε, κ' ἐδιψούσε γιὰ συντροφιά, μέσα στοὺς τέσσαρες τοίχους τοῦ σπιτιοῦ τῆς. Αὐτὴν τὴν φορὰ, τὴν ὁρμήνεψαν νὰ μὴν πάρῃ πατριωτάκι, μὰ ξένο, γιὰ νὰ μὴ λάβῃ θάρρος μαζὶ τῆς. Ἐπῆρ ἕνα κορίτσι ἀπὸ ξένα μέρη, ἀπ' τὴν στεριά τὴν ἀντικρινὴν, φτωχὸ, ἔρμο καὶ σκοτεινὸ. Τὸ ἀνάστησε, τὸ πόνεσε, τὸ μεγάλωσε. Αὐτὸ, σὺν ἔγεινε δεκαπέντε χρόνων, ἀγάπησ' ἕνα νέον στὴ γειτονιά καὶ μὴ βραδεία, τὴν σαρακοστή, ὅταν ἡ ψυχομάνα τῆς ἦτον στὴν Ἐκκλησιᾶ (γιὰτί εἶχε ξαναρχίσει, φυσικά, νὰ πηγαίνῃ, ἐπειδὴ δὲν ὑπόφερε νὰ τῆνε λένε «ξεχωρισμένη» κ' «ἀλιθάνιστη») ἔμπασε τὸν ἀγαπητικὸν στὸ σπίτι, κ' ἔκαμε ἀρρεβῶνα μαζὶ του. «Ἡ θὰ μὲ πάρῃς, ἢ θὰ χαθῶ».

Ἡ ψυχομάνα λύσσαξε, σκύλιασε, ἀπ' τὸ κακὸ τῆς. Τῆς ἦρθεν, εὐθύς, νὰ τὴν πετάξῃ ὄσω, ἀφου τὴν γδύσει, καὶ νὰ τὴν ἀφήσῃ μὲ τὸ πουκάμισο. Ἐδῶ ἀτὰ ἦρε σκουῖρα. Οἱ δικολάβοι, ὅπου δὲν λείπουν ἀπὸ κανένα μικρὸ χωριὸ, ὑπερασπίστηκαν τὴν νεά, καὶ τὴν ἐσθούλεψαν νὰ μὴν κουνηθῇ ἀπὸ τὸ σπίτι. Ἡ θειά τὸ Γιάλινακι ἐπῆγε ἕνα ξάδερφό τῆς, πού ἦτον κάπως μεγάλος καὶ τρανὸς, ἀνώτερος ὑπάλληλος τοῦ Κουβέρνου, κ' αὐτὸς τὴν ὁρμήνεψε νὰ

βάλλῃ μαστόρους νὰ ξεσκεπάσουν τὸ σπίτι, γιὰ νὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ πεθάνῃ ἀπ' τὸ κρύο, κ' ἀπ' τὸ ἄλλο μέρος, νὰ τοῦ κάμῃ τὸ σπίτι ἀπάνω του, οικονομικά, καθὼς τὸ ξανάλεγε ὕστερα ἡ θειά Μορσίνα. Ἀληθινὰ, χωρὶς νὰ τὸ καλοσυλλογιστῇ, μὲ βία, ἐπῆγε καὶ τοῦ ἔκαμε τὸ ἔγγραφο τὸ «οικονομικόν», κ' ἔβαλε δύο μαστροχαλαστῆδες μισομεθυμένους, ἕνα κοντόγιορτο, κ' ἄρχισαν νὰ κατεβάζουσι τὰ κερამίδια...

Τότε, ξάφνα, τὴν ἐπῆρε τὸ πικράπον, κόπηκε ἡ καρδιά τῆς, κ' ἄρχισε νὰ χύνη τόσα δάκρυα ἀπ' τὰ μάτια τῆς, ὡς νὰ εἶχε μέσα τῆς ὀλάκερη στέρνα βουλωμένη, πού δὲν εἶχε δουλευτῆ ποτὶ, καὶ τώρα μόνον ἄρχισε νὰ ξεχειλίξῃ. Λοιπόν, τὸ μετανόησε, ἔτρξε στὸν ξάδερφό τῆς, καὶ τὸν ἱπαρακάλεσε νὰ τῆς χαλάσῃ τὸ ἔγγραφο τὸ «οικονομικόν». Ὁ ξάδερφος, ὅμως, δὲν φαίνεται νὰ εἶχε πολλὰ ὑγρά μέσα του ἀρνήθηκε, σκληρύνθηκε, κ' εἶπε πὼς τὸ σπίτι ἦτον δικό του...

* *

Ἄφου εἶδε κ' ἀποσιδε, ἡ γρηᾷ Μορσίνα, κακαμιά δουλειά, κανένα ἔργο, ὅτι κ' ἂν εἶχε καταπαύσει, δὲν τῆς ἐβγήκε σὲ καλὸ τέλος, στὰ ὑστερνὰ τῆς βάλθηκε κ' αὐτὴ ν' ἀποσῶνῃ τῆς κου-

Ἔτσι κ' ἐμείς εἴμαστε ὁ καλὸς σπόρος ποὺ θὰ ξαναγεννήσει τὴ φυλὴ μας. Εἴμαστε λίγοι· ἀλίγον ἐστὶ τὸ καλὸν πανταχοῦ καὶ τίμιον», εἶπε ὁ Ἀριστοφάνης γιὰ τὰ χρυσὰ μῆλα τῶν Ἑσπερίδων ὅταν εἶχε πρωτοφτάσει στὴν Ἀθήνα ὁ σπόρος τους. Ἄς μὴ χάνει ὁ καλὸς μας γιατρός τὸν καιρὸ του γιὰ νὰ ἔβρει ἂν ἔχομε τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ἐλάττωμα. Κι ἂν τὸ ἀπόδειχνε, τίποτις δὲ θάποδειχνε. Οἱ ἐσωτερικὲς μας δυσαρμονίες, ἂν ὑπαρχαν, κι ἂν εἶταν Ἑλόγου του σὲ θέση νὰ τις ἴδῃ, θάταν γιὰ μᾶς... Γιὰ τὴ φυλὴ μας ἐμείς εἴμαστε οἱ ξεχωριστοί, οἱ διαλεκτοί, οἱ ἥρωες... Εἴμαστε δυσανάλογοι ἀκόμα γιὰ τοὺς τριγυρινούς μας. Μὰ γιὰ τὴ δυσαρμονία φταῖν ἄρτοί. Ἄς προσέξει ὁ κ. Μ. ἄς καταλάβει. Καιρὸς πιά, ὅτι γιὰ κάτι ἄλλο πρόκειται παρὰ γιὰ νέες λέξεις καὶ γι' ἀνορθογραφίες.

Ὅταν ὁ Roland ὑπουργὸς πιά, παρουσιάστηκε στὸ Λουδοβίκο XVI μὲ ρούχα ἀπὸ τόξα ἄπλη καὶ μὲ σκαρπίνια δίχως ριούμπες, ὁ τελετάρχης σήκωσε τὰ χέρια του στὸν οὐρανὸ σὰ νάθελε νὰ πῆ τί νέες λέξεις! τί ἀνορθογραφίες! ὁ ταλαίπωρος δὲν εἶχε καταλάβει ὅτι ὅλα πιά τριγύρω του εἶχαν ἀλλάξει. Νὰ πὼς κι ὁ κ. Μ. κατάντησε πορτιέρης καὶ τελετάρχης στους ὑπερλοφίλους προμάχους τῶν «Πατριῶν». Σὰν τοὺς γιατροὺς τοῦ Μολιέρου τοῦ φωνάζουν κρατώντας τὸ χορὸ

dignus dignus est intrare
in nostro saneto corpore.

Μιά γενναί' ἀπόφαση καὶ μπορεῖ νὰ γλυτώσει ἀπὸ τέτια ντροπή.

Ἄς κλώσει τρίχα κατσικίσια κι ἄς ὑψάνει μ' ἀρτὴ ἓνα γερὸ σακί, μιὰ βασταγεριά, ὅπως τὴ λὲν ἐδῶ στὴ Θράκη. Ἄς τὴ γυμνάσει μὲ τὴν ὀρθογραφία ποὺ τοῦ μάθαν κι ὅταν θάταν συναγμένοι στὸ Πρυτανεῖον οἱ λεγάμενοι, ἕς τοὺς στείλει τὸ πεσκέσι. Ὡς τώρα ἔκανε τιμὴ στὸ Ἐθνικὸ Πανεπιστήμιο, ὅπως εἶπαν τὰ φύλλα· καιρὸς νὰ τιμῆσει καὶ τοὺς προγόνους του.

Πόλη. Ἀπρίλιος 1905

ΦΩΤΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ
γιατρός

βέντες, τὰ μαντάτα, καὶ τῆς δουλειῆς τῶν ἄλλων. Κ' ἐπέρνας τὸν καιρὸ τῆς νὰ κρένη καὶ νὰ ξεστομίσει ἄκολλη γιὰ κάθε τι. Ἡ μεγαλύτερη δουλειὰ τῆς ἦτον νὰ λήη τραγουδάκια, νὰ βγάξει παραγκώμια γιὰ τὸν καθέναν.

Ἄμα ἔβγαίνε τὸ πουργὸ ἀπ' τὴν Ἐκκλησιά, ἀπὸ τὴ στερνὴ φορὰ ποὺ εἶχε ξαναρχίσει νὰ πηγαινεῖ, τὸ ἴστρον' ἐκεῖ στὰ σκαλοπατάκια, ὄχι μακριὰ π' τὸ σπίτι τῆς, κ' ἔπιανε λακριντὶ μὲ τῆς γειτόνισσες. Τῆς καθημερινὲς ἔκανε καὶ τὴ ρόκα τῆς, ἐδούλευε κ' ἡ γλώσσά τῆς, σὰν νὰ ἔκαναν ζευγάρι τὰ δυό. Τῆς Κυριακῆς, ποὺ ἔβλεπε καὶ πλειότερον κόσμον (γιατὶ τὸ στερνὸ κατηφορικὸ καλδερῖμι, ἦτον πρῶτο σοκάκι κατὰ τὸ γιάλο, δίπλα στὴν πιάτσα) ἄλεθε τὸ διπλὸ ἢ γλώσσά τῆς.

Ἄν ἔβλεπε κανένα μαραγκὸν τοῦ ταρσανᾶ στολισμένον, μὲ γαλάζια γιαλιστερὴ βράκα, μὲ τὸ φέσι κατακόκκινο, καὶ μακριὰ φούντα, ἔλεγε· «Κόρδα καὶ φούντα, καὶ τᾶσπρα, πούν' τα;»

Ἄν ἐπερνοῦσε καμμιά νεόνυμφη, μὲ ὀλόχρυσα κεντήματα καὶ ποδογύρια, ποὺ ἡ κορροστασιά τῆς δὲν τῆς ἐφαίνεταν τόσο νόστιμη· «Τί τέμπλα, τί ἀνέμη, θὰ πῶ; κουρμαντέλα, νὰ μὴν ἀβασκαθῆ, τὸ κορμί τῆς!..»

Ἄν ἦτον κοντὴ καὶ χωρὶς μέση· «Τί κουβάρι

ΚΑΒΑΛΛΑΡΗΣ

— Καβαλλάρη, πάνω σ'αὐτὸ
Τὸ γοργό, σὸ μονοπάτι
Ποῦ προβαίνεις; καὶ ποῦ πᾶς;

Καβαλλάρη, τὰ ομοιάδια
Σὲ κυκλώνουν· στὰ ρημάδια
Τὶ γυρεύεις; τί ζητᾶς; —

— Στου ἦηλου βουνοῦ τὴ ράχη,
Μέσ' στὴν ἐρημιὰ μονάχη
Ἡ καλὴ μου μένει ἐκεῖ.

Ἄπ' τὸ δρόκιοντα κλειμμένη,
Λυώνει σιδεροδεμένη
Μέσ' στὴ μαύρη φυλακή.

Γιὰ τὸ ἀτίμητο τὸ ταῖρι,
Θὲ νὰ χῶσω τὸ μαχαῖρι
Μέσ' στοῦ δρόκου τὴν καρδιά.

Κι ὅταν θὰ γυρῶ στὴ χώρα,
Θὰ βασίω, χαρούμενη ὦρα,
Τὴν καλὴ στὴν ἀγκυλιά.

ΔΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ
ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Γιὰ τὸ θέατρό μας καὶ γιὰ μιὰ
τραγωδία

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ περασμένο φύλλο)

Ἄπὸ τὴ ζωὴ μας νὰ βγῆ καὶ τὸ θέατρό μας.(1)
Παρακαλῶ νὰ μὴν παρεξηγηθοῦν τὰ λόγια μου τοῦτα καὶ νὰ νομισθῇ κανένας ὅτι γυρεύω νὰ κλειστοῦμε μέσα στὸ στενότατο κλουβὶ τοῦ μισόζενου ἔθνομαι καὶ νὰ μὴν κοιτάζουμε καθόλου γύρω μας τί γίνεται στὴν τέχνη, νὰ μὴ βλέπουμε μὲ πῶς καινούργιο πρόσωπο παντοῦθε ξεπροβάλλει, παρὰ ζαρωμένοι στὸ καθούκι

(1) Κίποιος δρόμος καινούργιος στὸ κοινωνικὸ δρᾶμα δείχνει τὸ δρᾶμα τοῦ κ. Ταγκόπουλου «Ζωντανὸ καὶ Παθαμένο», ποὺ βγήκεν ἀπὸ τὴ ζωὴ μας μὲ πρωτότυπο τρόπο.

μας σὰν τὶς χελῶνες νὰ μένουμε κουφοὶ σ' ὅ,τι ὁμορφὸ μᾶς κράζει. Αὐτὸ θὰ ἦταν ἄλλη ἄρνηση τῆς ζωῆς, γιατί δεῖξιμο ζωῆς εἶναι ἡ ζήτηση καὶ φυσικὸ τοῦ ἀνθρώπου νὰ γυρεύη πάντα τὸ νέο καὶ νὰ μὴν εὐχαριστιέται μονάχα μὲ τὰ παλιά. Καὶ κάθε ἀληθινὸς καὶ δημιουργικὸς ποιητὴς θέλει νὰ πλάσῃ δικὰ του καὶ λείει πάντα μὲ τὸ μυαλό του, κι ἂν δὲν τοὺς ξέρη τοὺς δείχνει ἀληθινούς μὲ τὸ ἔργο του τοὺς στίχους τοῦ παλαιοῦ Τιμόθεου :

Οὐκ ἀείδω τὰ παλαιά,
Καινὰ γὰρ μῆλα κρείσσω.
Νέος ὁ Ζεὺς βασιλευεῖ,
Τὸ πάλαι δ' ἦν Κρόνος ἄρχων.
Ἄπιτω Μοῦσα παλαιά. (2)

Συμπέρασμα· νὰ πλάθουμε νέο δικὸ μας κι ἂν τύχη νὰ πάρουμε ἀπὸ τὸ ξένο νὰ ξεδιαλέγουμε μὲ προσοχὴ κείνο ποὺ μᾶς χρειάζεται καὶ ποῦ ταιριάζει στὴν ἐθνικὴ μας ψυχὴ. Νὰ κεντροῦμε δηλ. στὸ ἑλληνικὸ πνευματικὸ δέντρο τὸ Εὐρωπαϊκὸ μὲ τρόπο ποῦ νὰ βεβαιώη τὸ δημιουργικὸ δυνάμωμα.

Ἐνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα πνεύματα τῆς ἐποχῆς μας καὶ τοῦ κόσμου ὅλου, ὁ Βάγνερ, ὅταν ἔβανε μὲς στὸ μυαλό του τὰ θεμέλια τοῦ μεγάλου του ἔργου, τὴν κοινωνία γύρω του μελέτησε κ' εἶδεν. Ἄκουσε τοὺς στεναγμούς τῆς, τὶς βλαστήμιες τῆς πρὸς τὴ ζωὴ· ξάνοιξε μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του τὸ βαθύτερο πόνον τῆς· ἐνοιωσε τὴν κρούσῃ τῆς λύπης, γιατί πούθενά δὲν ξεχώριζε τὴν ἐλπίδα καλητεροσύνης. Κ' εἶπε μὲ τὸ ἔργο του νὰ γνωρίσῃ σ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀπελπισμένους, σ' ὅλους τοὺς λατρευτάδες τοῦ θανάτου, τὴ γλύκα τῆς ζωῆς, νὰ δυναμώσῃ τὴν πίστη τους καὶ νὰ τοὺς φέρῃ τὴν ἠθικὴν γιατριά. Τί ἔκαμε; (ι) Στὴν παράδοσιν ἔτρεξε. Καὶ νὰ πῶς ἡ τετραλογία τοῦ «Δαχτυλιδίου τῶν Νιβελοῦγγεν» ἀνοίγει διάπλατες τὶς θύρας τοῦ κόσμου, ποῦ οἱ πονεμένες ψυχὲς λαχταροῦσαν. Τοὺς δείχνει ὁ Βάγνερ τὴν ὁμορφίαν μὲ τὴν εὐαγγελικὴν ἀγάπην θρεμμένην, γιὰ γιάτρισσά τους. Γίνεται ἐπαναστάτης στὴν τέχνη καὶ τὰ ὄπλα του τὰ παίρνει ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῆς φυ-

(2) Th. Bergk.—Poetae Lyrici Graeci.—Τιμόθεος ἀπόσπ. 8.

(3) Δὲν ζετᾶζω τὸ μουσικὸ μέρος τοῦ ἔργου του, γιατί ζὲν ξέρω ἀπὸ μουσικὴ, παρὰ τὸ δραματικὸ καὶ τὰ λίγα μου αὐτὰ λόγια εἶναι ἡ κρίση μου γιὰ τὸ ἔργο του ἀπὸ δσα σκετικὰ διάβασα.

εἶν' τοῦτο, μαθῆς; πῶς δὲν τὴν ἐξεδίπλωσε ἡ μάνα τῆς; ...»

Ἄν ἦτον καμμιά ὕψηλ' κ' ἀγαρμπῆ· «Δὲ σὲς φαίνεται σὰ μανάλι μὲ τὴ λαμπάδα σπασμένη ... ποῦ τὸ πᾶει ὁ μπάρμπ' Ἀναγνώστης μπροστὰ ἀπ' τὸν παπᾶ, ποῦ θὰ πῆ τὸ «Σοφία, ὀρθοί»;

Ἄν ἔβλεπε κανένα κορίτσι πολὺ μαυρειδερό. «Τὴν ἐπάτησε στὴν μπογιὰ οὐ Ἄραμ'ς (παραγκώμι ἐνὸς βαφεῖα τοῦ τόπου).

Ἄν ἐπερνοῦσε κανένα ψηλὸ ὑποκείμενο· «Νύχτωσε, καὶ δὲν πρόφτασε νὰ χτίσῃ ἄλλο μισό· Χρειάζεται σκαλωσιά νὰ βάλῃ ὁ Ἀριφὸς (παρατσουκκλι τοῦ πρωτομάστορη, ποὺ σκάρωνε τὰ καράβια).

Καμπόσων ἀνθρώπων τὴ ζωὴ καὶ τὰ πάθια, τᾶπαρνε «κουτουριάρικα», καὶ τᾶχε σκεδὸν μονοπῶλο, ἢ γρηᾶ Μορισίνκ. Ἐκεῖν' ἢ παρομῖα ποῦ ἀκούσαμε ἀπ' τὸ στόμα τῆς, «Τρεῖς ὄπ' σ' ἔχω,» κτλ, ἦτον μόνον συνέχεια χωρὶς τέλος. Ἐνα χρόνον πρὶν, ὅταν εἶχε γείνη ὁ ἀρρεβῶνας, τοῦ ἴδιου τάντρογνου, εἶχε πῆ· «Τὰ ὄρνια παντρεύονται, καὶ τὰ στοιχεῖα βλογοῦνται ...»

Μιά βραδεῖά, πρὸ χρόνων, ὅταν εἶχε βγῆ περίπατο ἓνα ζευγάρι ἀρρεβωνιασμένων, ὅπου ἡ μανάδες καὶ τῶν δυὸ κατὶ παληὰ ψεγάδια εἶχαν, φαί-

νεται, στὴν ὑπόληψί τους, ἡ γρηᾶ ἔξαφνα εἶχε ξεφωνίσει.

— Τί ταιριασμένο ἀντρόγυνο, νὰ σ' πῶ!

— Σὲ τί εἶνε ταιριασμένο, θεῖα Μορισώ; τὴν ἐρώτησαν.

— Νᾶ, πλειὰ π. . . . ς γυιός, καὶ π. . . . ς θυγατέρα· ἀπήνητησεν ἡ γερόντισσα.

Μιά χρονιά, εἶνε τώρα πολὺς καιρὸς, ὁ καινούργιος δήμαρχος ποὺ εἶχε γείνη στὸ χωριό, θέλοντας νὰ νεωτερίσῃ, ξάδεψε ἑλίγες χιλιάδες τοῦ Δήμου τοῦ φτωχοῦ, γιὰ νὰ κάμῃ λείει ἀαρτεσιανὰ φρέατα. «Ἦστερ' ἀπ' ὀλίγους μῆνες, τὰ ψευτοπήγαδα χάλασαν, κ' ἔγειναν ἀχρηστα. Ἡ θεῖα Μορισίνα, πῆγ' ἓνα βράδον νὰ γυμνάσῃ τὸ κανατάκι τῆς, 'ς ἓν' ἀπ' αὐτὰ, καὶ δὲν ἦρε νερὸ στάλα.

— Παλαβῶσανε καὶ τὰ φτιάσανε· παλαβῶσανε καὶ τὰ χαλάσανε; εἶπε.

Θαρρῶ πῶς αὐτὸ ἦτον τὸ ἀπόφθεμά τῆς τὸ τελευταῖο. Ἦστερ' ἀπὸ ὀλίγο, σχωρήθηκε.

λῆς του καὶ ξαπλῶνει σημαία νίκης τὸ συμβολισμό του βγαλμένον ἀπὸ τῆ λαϊκῆ παράδοσι καὶ σημαϊφόρος ὄνειρευτός εἶναι ὁ Σίγγορηδ, τὸ παιδί τῆς φύσης. Τραγουδιστὴς τοῦ πόνου καὶ τῆς ἀπελπισίας ποῦ ἀξάφνα μπροστά του εἶδεν, ἐνῶ μονάχα γιὰ τὴ χαρὰ καὶ τὴν ἀγάπην ἦταν πλασμένος, ἔπαθε πολὺ ὡς ποῦ νὰ ἰδῆ τὴν πονοδιώχτρα αὐγῆ. Ὁ Βάγνερ μὲ τὸ ἔργο του εἶναι πρῶτα-πρῶτα Γερμανός· αὐτὸ δὲν τὸν ἐμπόδισε νὰ γκαλιάζῃ καὶ ὅλον τὸν ἄλλον κόσμον καὶ νὰ τὸν δεχτῆ στὶς ἀγκάλης του ὁ κόσμος. Τὴν τρικυμία ἔφερε στὴ Γερμανία καὶ στὴν παγκόσμια τέχνη τὸ ξέφουε. Μὰ ποῦθε πήρε τὴ δύναμην αὐτή; ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ φυλὴ του, γιὰ τὴ λαϊκῆ ψυχὴ θέλησε νὰ φανερώσῃ μὲ τὸ ἔργο του καὶ ἀπὸ τὴν παράδοσι τοῦ ἔθνους του ζήτησε καὶ ἤπια τὰ θάνατον τῆς τέχνης νερό. Πρῶτα-πρῶτα στὸ λαὸ τῆς πατρίδας του φαντάστηκε νὰ μιλήσῃ καὶ νὰ πῶς τώρα στὸ Μπαυῶντ προσκυνεῖται περὶ φαντῆ ἡ Γερμανικὴ ψυχὴ.

Σ' ὅλες αὐτὲς τὶς ιδέες καὶ τὶς σκέψεις μου γιὰ τὸ θέατρο μὰς θέλησα νὰ δώσω κάποια μορφή πρὸ οὐσιαστικῆ· γιὰ τοῦτο καταπιάστηκα καὶ ἐγὼ μὲ τὴν τραγωδίαν καὶ ἔγραψα «τὸ Γιούρι τῆς Ἀρτας». Ἡ ὑπόθεσι παρμένη ἀπὸ τὸ γινώσκον σ' ὅλους τοὺς Ἕλληνας δημοτικὸν τραγοῦδι (4) δουλεύτηκε καιρὸ καὶ καιρὸ μέσα στὸ νοῦ μου ὡς ποῦ πήρε τὴ μορφή ὅπως παρουσιάζεται σήμερον. Ζήτησα νὰ δώσω σάρκα σ' ἕτι σκέφτηκα γιὰ τὸ θέατρο καὶ ἕνεκα τοῦτο σὲ λίγες μεριὰς μπορεῖ νὰ θυμίσῃ τὴν Εὐριπιδικὴν «Ἰφιγένεια στὴν Αὐλίδαν», ὅχι βέβαια στὴν ὁμοιοίαν, παρὰ σὲ μερικὰ περιστατικὰ. Τὸ θέλησα μάλιστα νὰ ὑπάρχῃ ἡ θύμησι αὐτῆ, ἀφοῦ ἡ ὑπόθεσι εἶχε κάποιαν ὁμοιότητα. Σ' ἕνα μέρος μπορεῖ νὰ θυμίσῃ καὶ τὴν «Ἀλκίστη» τοῦ ἴδιου Εὐριπίδου, ἐκεῖ ποῦ ἡ Σμαράγδω τοῦ «Γιοφουρι τῆς Ἀρτας» πεθαίνει θεληματικὰ γιὰ νὰ σώσῃ τὸν ἄντρα τῆς, ὅπως καὶ ἡ ἀρχαία Ἀλκίστη πεθαίνει γιὰ νὰ σώσῃ τὸν ἄντρα τῆς. Μὲ τὴν «Ἰφιγένεια στὴν Αὐλίδαν» ἠξιομοιάζει περισσότερο «τὸ Γιούρι τῆς Ἀρτας», ἐν ἤθελα νὰ κολοουθῶ τὴν παράδοσι ποῦ λέει ὅτι ὁ πρωτομάστορας, ἐπειδὴ γιὰ νὰ χτιστῆ τὸ γιοφουρι ἔπρεπε νὰ θυσιάσῃ τὴ γυναῖκα του στὸ στοιχί τοῦ ποταμοῦ, τῆς ἔστειλε γράμμα νὰ γυρῆ νὰ πᾶν στὸ ποτάμι· εἶναι ἀνάγκη νὰ θυμίσω σὲ κανένα τὸ μοιασίδι μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς Εὐριπιδικῆς τραγωδίας; Ἀνίσως βάλω ἀπάνου στὴν παράδοσι αὐτῆ δὲ θὰ μοῦ μινε τίποτα καινούργιον νὰ φτιάσω, γιὰ τοῦτο ἄλλου θέλησα νὰ κρατήσω τὶς ὁμοιότητες καὶ ἔτσι νὰ δεχτῆ ὅτι αἱ παραδόσεις μὰς εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα σημάδια τοῦ συγκρατημοῦ μὰς μὲ τοὺς ἀρχαίους. Ἡ βαθιὰ μελέτη τους μὰς δείχνει τὰ ἠθικὰ μοιασίδια μὰς. Μὰ ἀπὸ τὴ μεριὰ τούτη ζετᾶζοντας τὰ πράγματα πρέπει νὰ πειστοῦμε συνάμα, ὅτι ἡ δουλιὰ ἡ δικὴ μὰς θὰ κάμῃ φανερότερη τὴν ὁμοιότητα αὐτῆ, ποῦ θὰ μὰς βοηθῆσῃ νὰ ξαναπλάσωμε θέατρο μεγάλο καὶ ἀθάνατον ὡς ἐκείνων. Καὶ νὰ πῶς φτάνω νὰ ξαναπιστέψω ὅτι τὰ ἑλληνικὰ ῥωμαϊκὰ δράματα θὰ βγῆ ἀπὸ τὴ νεώτερη παράδοσι μὰς, ποῦ καθὼς ἐκείνων εἶναι χώρα πνευματικῆ, ὅπου

... οὐδ' ἔθνηνοι
κρῆναι μινύθουσι . . . οὐδὲ Μοισῶν
χωροὶ νιν ἀπεστύγησαν, οὐδ' ἄ
χρυσάνιος Ἀφροδίτα,

καταπαῶς λέει ὁ Σοφοκλῆς (5).

(4) Ἀπὸ τὶς πολλὰς παραλλαγὰς ποῦ ἔχει αὐτὸ τὸ τραγοῦδι πήρα γιὰ βάση τῆς τραγωδίας μου κείνη ποῦ παιδάκι τὴν ἀκούσα στὴν Πάτρα, γιὰ τὴν ἔχει κάποιους στίχους ποῦ κάνουν πρὸ φυσικῆ τὴν τραγικὴν αὐτὴν ἱστορίαν.

(5) «Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῶν» στίχ. 685 καὶ 691-693.

Δὲ φαντάστηκα, ὅτι ἔγραψα τραγωδίαν, ποῦ καὶ ἀπὸ μακριὰ κάνα μπορεῖ ν' ἀντικρύσῃ τὶς ἀρχαίες στὴν ὁμοιοίαν. Τέτιο πρᾶμα δὲ μοῦ πέρασε καθόλου ἀπὸ τὸ νοῦ· θέλησα ὁμῶς νὰ δείξω, ὅτι τὰ ἑλληνικὰ τραγικὰ περιστατικὰ καὶ τὰ ἑθνικὰ πάθη, οἱ ὁμορφες καὶ ἀληθινὲς ἀφορμὲς καὶ τὰ ψυχρὰ αἰσθημάτων βρίσκονται σὲ μεγάλο βαθμὸ καὶ μέσα στὸν πνευματικὸν κόσμον ποῦ ἐπλάσεν ἡ νεώτερη ψυχὴ τῆς φυλῆς μὰς. Θυσιάζεται ἡ Ἰφιγένεια στὴν Αὐλίδαν γιὰ νὰ δοξαστῆ ἡ πατρίδα τῆς· ἀπόφασι ποῦ κλεῖ ὅλον τὸ μεγαλεῖο τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Πηγαίνει ὁμῶς καὶ ἡ Σμαράγδω τοῦ «Γιοφουρι τῆς Ἀρτας» θεληματικὰ στὸ θάνατον γιὰ νὰ σώσῃ τὸν ἄντρα τῆς καὶ τὸν κόσμον καταδικασμένο σὲ θάνατον· ἡ ἀπόφασι αὐτῆ ἔχει κάτι, ποῦ σιμόνει τὸν ἄνθρωπον στὸ θεῖον. Φαντάστηκα τέτιον, θεληματικὸν τὸ θάνατον τῆς Σμαράγδως γιὰ νὰ δείξω ἀκόμα, ὅτι σὲ κάτι μποροῦμε νὰ ξεπεράσωμε τοὺς ἀρχαίους μὲ τὸ νὰ εἰμαστέ χριστιανοὶ καὶ ποῦ μοῦ ἔδωκεν ἀφορμὴ νὰ τὸ προσέξω ἕνας σημερινὸς ψυχολόγος τεχνικῆς (6). Ἐἶχαν οἱ ἀρχαῖοι τὴν ἀρετὴν, ὅπως μὰς τὴν διδάχουν οἱ τραγικοὶ καὶ ὅπως μὰς τὴν ζητᾶ ὁ Σωκράτης μὲς στὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνος. Ἐχομε καὶ ἐμεῖς οἱ χριστιανοὶ τὴν ἀγάπην, ὅπως μὰς τὴν διδάχνει ὁ Χριστὸς μὲ τὸ Βαγγέλιον. Δύναμη, ποῦ μὰς σπρώχνει πρὸς ὅλους τοὺς ἠρωτισμοὺς τῆς ψυχῆς, ποῦ μὰς γνωρίζει τὰ πόρρωτα τῆς καλοσύνης, ποῦ μὰς φέρνει ὁμῶς στὰ μάτια μὰς ὁλοζώντανον τὴν ὁμοιοίαν, ποῦ μὰς σωματόνει τὴν γητερίαν τῶν ὄντων καὶ μὰς κάνει νὰ νοιώθωμε τὴ ζωὴν.

Ὅταν ἐπλάθην μέσα στὸ νοῦ μου τὴν ὑπόθεσι σκεφτόμουν μὰς καὶ τὸ τεχνικὸν μέρος· δὲ δυσκολεῦτηκα νὰ χαρᾶξω τὰ σημάδια, ποῦ ἀπάνω τους θὰ βάλω, γιὰ τὴν ἰδέαν ποῦ ἔδωκεν τὸ νοῦ τὰ λόγια τοῦ Σολωμοῦ: «Πᾶρε καὶ σύμπηξε δυνατὰ μὲ πνευματικὴν δύναμιν καὶ καταμέρισε τὴν εἰς τόσους χαραχτῆρας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ν' ἀνταποκρίνονται ἐμπράκτως τὰ πάντα. Σκέψου καλὰ, ἂν τοῦτο θὰ γίνῃ ῥωμαϊκὰ, ἢ ἂν εἶναι δυνατὸν κλασικὰ, ἢ εἰς εἶδος μιχτὸν ἀλλὰ νόμιμον (7). Δίνεται εὐτὺς ἀπ' τὴν ἀρχὴν σ' ὅποιον νοιώθῃ τὸν δρισμόν αὐτὸν ἡ ὁδηγία, πῶς πρέπει τὰ πρόσωπα τοῦ δραματικῆς ἔργου νὰ βρίσκονται τὸνα μπρὸς στ' ἄλλο καὶ ποῖα δύναμη τεχνικὴ πρέπει νὰ τὰ κυβερνᾶ ὅλα μὰς, πῶς πρέπει νὰ ζῶνε μέσα στὸν πνευματικὸν κόσμον χωρὶς νὰ στέκουν μακριὰ ἀπὸ τὴν ἁρμονίαν. Μὲ ποῖον τρόπο θὰ γίνῃ καὶ πραγματικὸν τὸ πρῶτον μέρος τῆς ὁδηγίας; Νὰ σκεφτῆς λέει ὁ Σολωμός: 1ο «ἂν θὰ γίνῃ ῥωμαϊκὰ.» Εἶναι βολετὸ αὐτὸ στὸ ῥωμαϊκὸν θέατρο καθολοκληρία; Ὅχι· γιὰ τὸ ῥωμαϊστικὸν ὁ ἀπόλυτος δὲ μπορεῖ νὰ ζῆσῃ στὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν (ἡ ἀπόδειξι ἴσως νὰ εἶχε τὸν τόπον τῆς ἰδῆς, μὰ θὰ μὲ παρᾶσεν ἀπὸ τὸν ἀρχικὸν μου σκοπὸν)· ἔζησε μόνον κάμποσον καιρὸν στὶς ψευδοθρησκείας, ὅταν ἦταν τοῦ σιμουῦ. 2ο «ἂν εἶναι δυνατὸν κλασικὰ.» Ἐνοιωθὲν ὁ Σολωμός—ἂν καὶ μιλῶσε περισσότερο γιὰ λυρικὴν ποίησιν—μὰ δὲν εἶχε καὶ τὴν δύναμιν νὰ τὸ πῆ ἔαυτερον ἰδῶν, ὅτι τὸ ἀπόλυτον κλασικὸν δὲν εἶναι ὠφέλιμον καὶ κατάλληλον στὸ ἔθνος του, ποῦ ξαναζῶσε καὶ εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ καινούργιες ἠθικὰς δυνάμεις γιὰ νὰ τραβῆσῃ ὁμῶς μὲς στὴν ζωὴν γιὰ τοῦτο εἶπε καὶ τὸ ἂν εἶναι δυνατὸν. Ὁ ἀπόλυτος κλασικισμὸς μὰς φέρνει στὸ ἀπόλυτον ξαναγύρισμα πρὸς τοὺς ἀρχαίους, πρᾶμα ποῦ,

(6) H. Fierens—Gevaert.—Essais sur l' Art Contemporain P. 123.
(7) Δ. Σολωμοῦ.—Ἐλευτέροι πολιορκημένοι. Στοιχασμοί.

καθὼς προσέπα, μὰς ἀποτραβάει ἀπὸ τὴν ζωὴν (8). Μὰς μινε τὸ 3ο. «Εἰς εἶδος μιχτὸν ἀλλὰ νόμιμον.» Νὰ λοιπὸν ἡ ἀλήθεια. Σμιζιμον μέσα στὴν τέχνη τῆς ἀρχαίας ψυχῆς μὲ τὴν νεώτερη, ἀλλὰ σμιζιμον προσεχτικὸν. Νὰ πάρουμε δηλ. ἀπὸ τὴν ἀρχαία τέχνην ὅ,τι μὰς εἶναι χρήσιμον καὶ νὰ τὸ ταιριάσωμε μὲ τὸ δημοτικὸν στοιχεῖον μὲ τρόπον δημιουργικόν. Κάτι τέτιον φαντάζομαι, ὅτι ἤθελε νὰ πῆ καὶ ὁ Ἕλληνοφραντζέζος ποιητῆς Α. Σενιὲ μὲ τὸν περίφημον στίχον του:

Sur des penses nouveaux faisons de vers antiques,
κάτι τέτιον, θαρρῶ, γέννησε καὶ τὴν «Τρισεύγεννη» τοῦ Παλαμά (9), τὸ δράμα ποῦ τραγοῦδαί τὴν ὁμοιοίαν καὶ τὴν ἀγάπην βγαλμένες ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν. Ἀκολούθησα ἀπὸ σιμὰ τὴν ἰδέαν τοῦ Σολωμοῦ γράφοντας τὴν τραγωδίαν μου καὶ γιὰ τοῦτο ἐρίζω μέσα σ' αὐτῆν, μ' ὅσον μέτρον ἔκρινα ἀρκετὸν, τὶς ιδέες, τὰ συνήθια, τὶς πρόληψεις, τὶς πεποιθήσεις, τὴν σκέψην ἀκόμα—ὅσον μποροῦσα βέβαια—τοῦ λαοῦ, ὅπως μὰς τὸν παρουσιάζουν τὰ παραμύθια καὶ τὰ δημοτικὰ τραγοῦδια. Στὴν παράδοσι τοῦ ζήτησα τὰ σύμβολα καὶ τὶς παρομοιώσεις. Μοῦρχονταν τὰ τέτια στὸ νοῦ καὶ συλλογιζόμουν παρῶμοια πράγματα, ποῦ ζῶνε μέσα στ' ἀρχαῖον θέατρο καὶ ἔβλεπα πόσον ἐνωμένες στὰ κυριώτερα σημάδια τους μινε οἱ δύο φυλές, ἡ παλιὰ καὶ ἡ σημερινὴ. Γιὰ τὸ λόγον αὐτὸν δὲ δέλιωσα καὶ δύο-τρεις στίχους ἀρχαίους νὰ τοὺς βάλω μεταφρασμένους στὴν τραγωδίαν μου· ἀφοῦ τὸ πρᾶμα εἶναι τὸ ἴδιον, θὰ ἦταν ἄσκημον νὰ ἄλλαζαν τὰ λόγια. Καὶ νὰ πῶς ἡ Σμαράγδω τοῦ «Γιοφουρι τῆς Ἀρτας» λείει τὴν ὥραν ποῦ ἀποφασίζει νὰ πεθάνῃ:

Μάννα μου ἀκούε; νὰ μὴ νυθῆς
Στὰ μαῦρα...

καθὼς λέει καὶ ἡ Ἰφιγένεια στὴ δικὴ τῆς μάννα:

Μῆτερ... τάδε δ' ἐμοὶ πιθοῦ
Μῆτ' ἀμφὶ σῶμα μέλανας ἀμπύσχη πέπλου(10).

Εἶναι ἀκόμα καὶ ὁ Ὀμηρικὸς στίχος ποῦ λέγεται γιὰ τὸ μάντη Κάλχαντα,

Ὅς ἦδ' ἔτα' ἔόντα, τὰ τ' ἐσόμενα πρὸ τ' ἔόντα(11)
καὶ ποῦ μεταφρασμένο τὸν ἔβαλα στὸ στόμα τῆς μάγισσας Δάφνης

Τωρινὰ καὶ περασμένα
Καὶ μελλούμενα γνωρίζω,

γιὰ τὴν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι μάντηδες ἴδιοι καὶ ἀπαράλλαχτοι σωθήκανε στὶς σημερινὲς μάγισσες καὶ τὰ λόγια αὐτὰ τᾶκουσα μὲ ταῦτιά μου κάποτε ἀπὸ ἕνα χωριάτην, ὅταν μούλεγε γιὰ τὴν τρομερὴν δύναμιν μὲς μάγισσας τοῦ χωριοῦ του, ποῦ ὅλα τᾶξερε καὶ τὰ προμάντευε.

Διαβάζοντας τοὺς ἀρχαίους τραγικοὺς, θαύμαζα πάντα τὴν ψυχολογικὴν τελειότητα ποῦ ὑπάρχει μέσα στὰ ἔργα τους καὶ ποῦ σφιχτοδίνει τὴν δράσιν σὲ τρόπον, ὅστε εὐκολὰ νὰ καταλαβαῖν καθένας πῶς καὶ ποῦ ἐνεργεῖν τὰ διάφορα πρόσωπα χωρὶς νᾶχῃ καὶ ὁδηγὸν νὰ τοῦ λῆθῃ αὐτὸ γίνεσθαι ἢ θὰ γίνῃ.

(8) Μὲ δικαιοῦνον παρὰ πολὺ σ' αὐτὲς τὶς σκέψεις μου οἱ διάφοροι δραματικοὶ διαγωνισμοί. Σύμφωνα μ' ἀπίτητον ὄρον τοὺς οἱ βραβεμένους τραγοῦδεις γράφονται ἀπάνου στοὺς στενότερους κλασικοὺς ἢ ῥωμαϊκοὺς κανόνες καὶ στὴν φόρμα τῶν ἀρχαίων τραγικῶν ἢ τοῦ Σαίξπηρου. Πόσες ἀπ' αὐτὰς τὶς τραγοῦδεις δειχτήκαν ἑλληνικὰ ἔργα καὶ ζήτησαν; Καμὰ φωνάζουν τὰ πράγματα.
(9) Κωστῆ Παλαμά. — «Τρισεύγεννη». Δράμα σὲ πέντε μέρη. Ἀθήνα 1903.
(10) Εὐριπίδου. — «Ἰφιγένεια ἐν Αὐλίδι» στίχ. 1436—8.
(11) Ὀμήρου Ἰλιάς. — Ράψ. Α. στίχ. 70.

τώρα, κ' ἔτσι φέρνεται τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ πρόσωπο. Τέχνη δηλ. ποῦ κάνει τὰ λόγια νὰ γίνονται παραστατικές ιδέες, χωρὶς νὰ χάνεται ὁ ποιητὴς σὲ παραποιήματα γιὰ νὰ ξηγήσει, πῶς δένεται τὸ δράμα του. Τὸ σημεῖον αὐτὸ τῆς ἀρχαίας τραγωδίας πρέπει νὰ τὸ μιμηθοῦμε κι ὅποιος θέλει νὰ νοιώσει καλύτερα τὸ τί θέλω νὰ πῶ, ἄς διαβάσει τὰ ὅσα λέει ὁ Ψυχάρης στὸ βιβλίο του «Γιὰ τὸ Ρωμαϊκὸ Θέατρο» (12). Μὲ τέτιον τρόπον ἔγραψα κ' ἐγὼ τὴν τραγωδίαν μου—ὅσο μποροῦσα—καὶ γιὰ τὸν ἴδιον λόγο δὲν τήνε χώρισα καὶ σὲ πράξεις, ὅπως συνηθίζεται. Ξέρουμε ἀκόμα ὅτι τὸ θέατρο τῶν ἀρχαίων, μολοντὶ τὰ πρόσωπα του εἶναι περισσότερο ἥρωες καὶ μυθολογικά παρά τῆς ἐποχῆς τους ἄνθρωποι, ὅμως εἶναι θέατρο ὁλότελα ἀνθρώπινο. Ἄλλο διδάγμα ἀπ' αὐτὸ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ξεφεύγουμε καθόλου ἀπὸ τὸ φυσικὸ καὶ νὰ παραμελοῦμε τὴ ζωὴ, ἂν θέλουμε νὰ πλάσουμε ἀληθινὸ θέατρο. Τὰ πρόσωπα ποῦ ἀνεβάζουμε στὴ σκηνὴ καὶ ποῦ τοὺς βάζουμε στὸ στόμα τους τίς ιδέες καὶ τοὺς στοχασμοὺς μας ἀνάγκη νὰ τὰ νοιώθουμε πρώτα ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, οἱ γύρω μας κ' ὕστερα νὰ κοιτᾶμε ἂν μποροῦνε νὰ σταθοῦν καὶ σ' ὁποιαδήποτε ἄλλη σκηνή. Τοῦτο δὲν ἐμποδίζει καθόλου νὰ εἶναι τὰ πρόσωπα αὐτὰ μεγάλα, κίονα στὴν τέχνη, νὰ λέν ἀλήθειες κ' ιδέες κοινὲς σὲ κάθε ἄνθρωπο, νὰ ζωγραφίζουν πιστὰ τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ, ἂν βέβαια κι ὁ ποιητὴς τους ἔχη τὴ δύναμη νὰ τὰ πλάσει τέτα. Νὰ στολίζονται μ' ὅλα τὰ ἠθικὰ χερίσματα ποῦ κυβερνᾶνε τὴν ἀληθινὴ κοινωνία, νὰ παρουσιάζονται δυνατὰ στὴ θέλησή τους ἢ φυσικὰ στὴν ἀδυναμίαν τους, νὰ παλεύουν τὸν ἀγῶνα ποῦ οἱ φυσικοὶ κ' οἱ κοινωνικοὶ νόμοι ἀνοίγουνε, μὰ καὶ συνάμα νὰ μένουνε μέσα στὸ σύνορον τοῦ φυσικοῦ κι ἔχι, θέλοντας τάχα νὰ σκεφτοῦμε κ' ἐμεῖς πρωτότυπα καὶ νὰ φιλοσοφήσουμε μ' ἰδιότροπον σύστημα, ν' ἀναποδογυρίζουν τοὺς τέτοιους νόμους.

Μπορεῖ νὰ ρωτήση κανένας: γιὰτὶ τραγωδία κι ἔχι δράμα; Ἡ νὰ μοῦ πῆ: «Ἡ τραγωδία πέθανε πιά σήμερα κι ἀδύνατο νὰ ξαναζήσει,» ὅπως λένε καὶ πολλοὶ κριτικοί. Δὲν τὸ πιστεύω· βλέπω καμιά φορὰ στὸ θέατρο μας ποῦ τυχαίνει νὰ παίζεται τραγωδία ἀνθρωπινὰ μεταφρασμένη, νὰ συγκινιέται

(12) Ψυχάρης. — Γιὰ τὸ Ρωμαϊκὸ θέατρο. — Πρόλογος σελ. 50—51.

ὁ λαὸς καὶ νὰ νοιώθῃ τὸν ἑαυτὸ του, ἔστω καὶ γιὰ λίγην ὥρα, κάπως ἀλλαγμένο στὴν ψυχὴ, ἐνεκα ποῦ ζῆ μὲ πρᾶγμα νέο. Μὴν παραξενοφανῆ αὐτὸ. Ἡ τραγωδία εἶναι ἡ πρώτη ἀρχὴ τοῦ θεάτρου, ἡ νιότη του σὰ νὰ ποῦμε. Κι ὅπως παρατήρησε ἡ σημερινὴ φιλοσοφία, ποῦ γιὰ βάση της κυριώτερη ἔχει τὴν ψυχολογικὴ ἀνάλυση: «θέλουμε ν' ἀναπνέουμε τὸ δροσερὸ καὶ παρθενικὸ ἄρωμα, ποῦ ξεχνᾶνε τὸ πρώτο ἀνθίσμα κάθε τέχνης. Τὸ προτιμάμε ἀπὸ τὴν πολὺ δυνατὴ καὶ τίς περισσότερες φορὲς φτιαστὴ γέψη τῶν γουρμασμένων τεχνῶν. Ἡ ἀγάπη μας δὲν εἶναι γιὰ τὸ πολυκαιρινὸ ἐνός ἔργου παρά ξενικίας γιὰ τὴ νιότη τῆς τέχνης: δὲν ἀγαπάμε τὰ πρωτόγονα ἔργα, ἐπειδὴ εἶναι ἀρχαία καὶ πολὺ ἀλαργινὰ, ἀλλὰ γιὰτὶ ἔχουν τὴ χάρη καὶ τὴ θεϊκίαν ἀπλότητα τῆς ἀνθρώπινης σκέψης μέσα στὴν κοίνα της. Μὰς ζητεῖται τὸ χαμόγελο τῆς παιδιατικῆς ἡλικίας καὶ δὲ σεδόμαστε τὸ περασμένο γιὰ τὴ σοβαρὴ βαρύτητά του. Τὸ πάθος μας δὲν εἶναι καθόλου ἀρχαιοφιλία» (13). Ἀρκετὴ ξήγηση αὐτὴ νὰ πείσῃ τὸν καθένα, γιὰτὶ ἡ τραγωδία θὰ εἶναι πάντα ἀθάνατη. Ὅσο βρίσκονται ποιηταδες, ποῦ ξέρουνε ν' ἀγγίζουσιν τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ σ' ἀψήλητοσ τῆς αἰσθημάτων μὲ τὸ μουσικὸ τους στόμα, θὰ ζῆ κ' ἡ τραγωδία. Αὐτὰ δὲν τὰ λέω γιὰ νὰ εἰπῶ, ὅτι κ' ἡ δική μου τραγωδία ἀξίζει τάχατες κάτι. Ὅχι: ἐγὼ ἔγραψα μόνο γιὰ νὰ δοκιμάσω, ἂν γίνονται καὶ πραγματικὲς οἱ ιδέες μου γιὰ τὸ θέατρο καὶ νὰ δώσω ἀφορμὴ σὲ κανένα καλύτερό μου, ἂν θελήσῃ, νὰ ζητάσῃ πῶς μποροῦμε νὰ πάρουμε ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο θέατρο ὅ,τι μὰς χρειάζεται γιὰ νὰ φτιάσουμε δικὸ μας καθαυτὸ. Δὲν ξεχνῶ ὅτι ἡ φυλὴ μας καὶ στὸ πνευματικὸ της μέρος εἶναι ἀκόμα σὰν τὸν ἀρχαῖο Παρμενίδην, τὸν Ἑλλαστικὸ φιλόσοφο, μπρὸς στίς θύρας τῆς Μέραις καὶ τῆς Νύχτας ζητῶντας νὰ βρῆ τὸ δρόμο τῆς ἀλήθειας: μὰ κ' ἐλπίζω πῶς ἡ Δίκη θὰ μὰς πῆ μιὰ μέρα μὲ τὰλάθευτὸ της στόμα, ὅτι μὰς εἶναι γραμμένο

Πάντα πυθέσθαι

Ἡμῖν ἀληθείης εὐπειθείος ἀτρεικὲς ἦτορ
Ἡδὲ βροτῶν δέξασ, τῆς οὐκ ἐνὶ πίστις ἀληθῆς.

Δοκιμὴ λοιπὸν ἔκμα. Καὶ γιὰ τὴ δοκιμὴ μου αὐτὴ πῆρα μιὰ ἀπὸ τίς ὁμορφότερες παραδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Δὲν ξέρω ἂν τὴν ζετύλιξα καλὰ ἢ

(13) H. Fierens - Gevaert. — Nouveaux Essais sur l'Art Contemporain. Pag. 190.

ἔσκημα σὲ τραγωδίαν. Ἴσως στὰ χέρια ἀλλοινοῦ νὰ γινόταν κάτι ἀληθινὰ δημιουργικὸ, κάτι τέλειο. Ἄς προσπαθῆσῃ. Ἐμένα μὲ φτάνει ἡ ἱκανοποίησις ἡ ἀτομικὴ μου, ὅτι τὴν τραγικὴν αὐτὴν ἱστορίαν θέλησα νὰ τήνε ντύσω μὲ τὸ ἱερὸ φόρεμα κάποιαν ιδέας. Τῆς ιδέας, ὅτι πρέπει νὰ δουλέψουμε γερὰ καὶ προσεχτικὰ γιὰ νὰ δοκιμάσουμε, ἂν μποροῦμε νὰ ὠφεληθοῦμε ἀπὸ τὸ καθεστὶ ποῦ μὰς ἔχρησαν οἱ πρόγονοί μας ὥστε νάντικρῶσουμε τὸν Ἥλιο τῆς Ἀλήθειας. Γιὰτὶ μὴ λησμονᾶμε ὅτι δὲν ξεδιαλύθηκεν ἀκόμα τὸ σκοτάδι ποῦ μὰς περιέζωσε, καὶ μὰς ταιριάζει πολὺ νὰ ξαναλέμε τὰ λόγια τῶν παλιῶν Ἰντῶν, ποῦ σωθήκανε στίς Βέδες μέσα:

α' Ὁ ἥλιος θὰ ἐγῆ;

β' Ἡ ἀγαπημένη μας αὐγὴ θὰ ξαναγυρίσῃ;

«Τῆς νύχτας οἱ δυνάμεις θὰ κηθθῶν ἀπὸ τὸ φαιεῖν ὁ Θεός;»

Μὲ τὸν ἥλιο τῆς Ἀλήθειας θὰ μπορέσουμε νὰ σκεφτοῦμε καὶ νὰ πλάσουμε λείτερα.

(Ἀπὸ τὸ ἄλλο φύλλο ἀρχίζει ἡ τραγωδία).

ΝΑ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

Ὁ τίμιος κ. Φωτισμένος, ἀπὸ ναυάνης σ' ὅλες τίς δουλιές του, ἀποφάσισε νὰ δοκιμάσῃ ἄλλη μιὰ φορὰ τὴν τύχη του ἀνοίγοντας ἕνα μικρὸ μπακαλάκι. Ἀπὸ τὸ τοίμασε τ' ὅλα θέλησε νὰ βάλῃ καὶ τὴν ἐπιγραφή. Μὰ τί ἐνομα νὰ τοῦ δώσῃ; Ὁ Θεοδοσίου ὁ «ἐπιγραφοποιὸς» τοῦλεγε νὰ τὸ βγάλῃ «ὁ Λούκουλλος, ἡ Δικαιοσύνη, ἡ Ἀκριβεία, ὁ Νέρων, ὁ Ἀρκουδας, τὸ Χαρμπίνο»

— Τίποτα: ἀπ' αὐτὰ, βρε παιδί μου! θέλω ὄνομα ποῦ νὰ χτυπάῃ καλὰ στὸ μάτι καὶ σταυτὶ Θεῶν καινούργιο πρᾶμα.

Ἄξαφνα, σὰ νὰ φωτίστηκεν ὁ νοῦς του, ὁ κ. Φωτισμένος εὐνόησε:

— Στάσου! τὸ βρήκα! γράψε: «Μὴν πηγαίνατε νὰ σᾶς κλέβουν ἄλλοι. Ἐλάτε ἐδῶ». Αὐτὸ ἦταν.

Ὁ φοιτητὴς τῆς Νομικῆς Φώτης Ράτσας τὸν περσμένο Μάρτη πιάνει νὰ κάμῃ μιὰ γραφὴ στοὺς γέρους του στὴν ἐπαρχία γιὰ νὰ τοὺς καταφέρῃ νὰ τοῦ σταίλουν τίποτα λιανὰ καὶ γράφει: «Ἐχω ἀπόλητην ἀνίγκην ἀπ' αὐτὰ τὰ χρήματα. Πρέπει νὰγορίσω βιβλία καινούργια: τὴν μαγαλὴν γραμματικὴν τοῦ Ὀλλεντόρφου γιὰ τὰ Γαληκὰ μου, τὸ καινούργιο Πολητικὸ δίκαιο, τὸ μεγάλο Λαϊκὸ τοῦ Δικητόρου. Μοῦ χρηζίζονται πολλὰ, καθὼς καὶ μιὰ γραβάντα.» Καλὰ πάει, λέει μονάχος του, μὰ πρέπει: τὸ γράμμα νὰ τελιώνῃ κομμάτι συγκινητικὸ. Καὶ ἔσκουλαθᾶει: «Ἐὶ σὺς ἔγραφα καὶ ἄλλα μὰ δὲ μπορῶ νὰ γράψω πλέον: τὸ δωμάτιό μου εἶναι τόσον κρῖο ποῦ παγῶνουν τὰ πόδια μου καὶ δὲν μπορῶ νὰ κρατήσω τὴν πένα!»

ΡΩΣΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

IBAN ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΕΦ

Ο ΜΠΙΡΟΥΚΟΣ

Γύριζ' ἀπὸ τὸ κυνήγι μονάχος μέσα σένα ντροσκι. Μοῦ λείπονταν ὄχτω ἀκόμα βέρτσια γιὰ τὸ σπίτι.

Ἡ καμμένη ἢ φοράδα μαζί προχωροῦσε μὲ κανονικά καὶ μεγάλα βήματα στὸν γεμάτον κορνιαχτὸ δρόμο, τέντωνε τ' αὐτιά της καὶ κάθε τόσο ἄφινε ἕνα μισοπνιγμένο χλιμίντρομα.

Ὁ σκύλος μου ἀκολουθοῦσε μισὸ βῆμα πίσω ἀπὸ τ' ἀμάξι.

Μπόρα ἔρχονταν.

Μπροστά μου ἕνα μενεξεδένιο νέφο ἀργυροφάνωνταν πάνωθε ἀπὸ τὸ δάσο, σταχτιά σύγγεφα τρέχανε πρὸς τὸ μέρος μου καὶ τῶν ἰτιῶν τὰ φύλλα σάλεθαν μουρμουρίζοντας.

Ἡ ἀποπνιχτικὰ κάψα ἀλλάξε διαμίας σὲ ὑγρὴ καὶ διαπεραστικὴ δροσιά.

Κίνησα τ' ἄλογό μου, κατέβηκα στὴ λαγκαδιά, πέρασα τὴν ἀποξεραμένη της σκῆτη στρωμένη ἀπὸ ταπίτο μὲ χαμόκλαδα καὶ λίγο ὕστερα μπῆκα στὸ δάσο.

Ὁ δρόμος ποῦ τραβοῦσα ἔσερπε ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ πυκνὰ φουντώματα τῶν λεφτοκαρυῶν, τὸ σκοτάδι ἦτα βαθὺ κ' ἱπροχωροῦσα στὰ στραβά.

Τὸ λιανοκαμωμένο ἀμάξι μου πότε σκουντοῦσε στίς πολυκομπες ρίζες τῶν φλαμουριῶν καὶ τῶν ἐκατόχρονων βαλανιδιῶν, πότε χάνονταν στ' αὐλάκια, ποῦ οἱ τροχοὶ ἀπὸ τίς τελέγες εἶχαν ἀνοίξει.

Τ' ἄλογό μου ἄρχισε νὰ σκιαζέται.

Ἐνας δυνατὸς ἀγέρας ὑψώθηκε καὶ χύθηκε ὀρηκτικὰ στὸ δάσο, χοντρές σταλαματιές νεροῦ πέσανε στίς φυλλωσιές, μιὰν ἀστραπὴν διάσκισε τὸ οὐρανοθέμελο καὶ κατόπι μιὰ βροντὴ τὴν ἀκολούθησε.

Ἐπεφτε μὲ τ' ἀσκή ἢ βροχὴ, ποῦ λένε, κι' ἀναγκαστήκα νὰ σταματήσω τ' ἄλογό μου χαμένο στὴ λάσπη. Δὲν ἔβλεπα τὸ δαχτυλάκι μου.

Πέτυχα μιὰ σκεπὴ ἀπὸ φυλλωσιές.

Μαζωμένος καὶ μὲ τὸ πρόσωπο κουκουλωμένο ἔκανα πομονὴ ὅσο νὰ σώσῃ ἢ μπόρα. Σ' ἕνα ἀστραπόφωτο ξεχώρισα στὸ δρόμο ἕναν ἄνθρωπον ποῦ ἔρ-

χονταν καταπάνω μου. Σίμωσε στὸ ντροσκι μου.

— Ποιὸς εἶσαι; ρωτᾶει μιὰ φωνή.

— Καὶ τοῦ λόγου σου;

— Ὁ δασοφύλακας.

Σὰν τοῦ εἶπα τὸνομά μου:

— Ἄ! ξέρω, κάνει, πάτε στὸ σπίτι.

— Δὲ βλέπεις, χριστιανέ μου, μπόρα.

— Εἶναι πολὺ δυνατὴ, ἀποκρίθηκε ἡ φωνή.

Τὴν ἴδια στιγμὴ μιὰ ἀστραπὴ ἔχρωμα φώτισε τὸν ἄνθρωπο καὶ μπόρεσα νὰν τονὲ ξεχωρίσω καλὰ: στὸ ἄξαφνο φῶς μιὰ δυνατὴ βροντὴ ἀκολούθησε κ' ἡ βροχὴ διπλασιάστηκε.

— Ἐχει νὰ βρέχῃ γιὰ κάμποσο, λέει ὁ δασοφύλακας.

— Καὶ τώρα τί γίνεται;

— Θέλετε νὰ σᾶς πάω στὴν καλύβα μου; μοῦ κάνει ἀπότομα.

— Ἄν θέλω λέει!

— Ἀναβῆτε στ' ἀμάξι.

Ὁ δασοφύλακας ζύγωσε τὴ φοράδα μου, τὴν ἔπιασε ἀπὸ τὰ γκέμια καὶ μὰς ἔβγαλε ἀπὸ ταῦλάκι ποῦ εἶχαμε σταματήσει.

Κρατιόμουνα ἀπραγμένος ἀπὸ τὸ κάθισμα τὰ μὰξιού, ποῦ χροῦρεθε σὰ βάρκα σὲ φουρτοῦνα.

Τ' ἄλογο γλυστοῦσε καὶ κάθε στιγμὴ κιντύνεβε

ΣΤΗΝ ΚΟΡΑΚΙΑΝΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Κ. Θεοτόκης — Σ. Δεσούλλας — Α. Μαβίλης — Α. Κεφαλληνός
Μαρτζοῦκος — Η. Σταῦρος — Ε. Δεντρινοῦ — Ἀλέξ. Πάλλης — Μ. Χαίμης.

ΜΙΑ ΕΚΔΡΟΜΗ

Είχε ντυθῆ τὴν καλύτερη φορεσιά της ἡ Πλάση, ἡ θάλασσα τὴν δημορθέτη γαλάζια της στολή, τὰ δέντρα τὸ πειδ ζωηρὸ πράσινο χρώμα τους κ' ὁ οὐρανὸς ἐχαιρόνουν. Χαρούμενη κ' ἡ Δημιουργία, ποῦ σ' ἓνα χωριὸ τῶν Κορφῶν, στὴν Κορακιάνα, θάβλεπε ὄλους μαζί ἐνωμένους ἐκείνους, ποῦ ἓνας πόθος τοὺς ἐνώνει, μιὰ ἰδέα, ἡ ἰδέα τῆς Ἐθνικῆς μας γλώσσας.

— Ὅ! οἱ Κερκυραῖοι τῆς πέννας πολεμιστάδες, ἐξὸν ἀπὸ τὸ Μαρκοῦ μᾶς, τὸ ἑλκύνυλο τεχνίτη, καὶ τὸ γέρο Κονεμένο, ὄλοι μὲ προθυμία σμίξανε, γιὰ νὰ χαιρετήσουν τὸν Πάλλη, ἀδερφὸ τους στὴ ψυχῇ

καὶ στοὺς πόθους, ποῦ ἓνα μῆνα ἀπόλαψε τὶς ὁμορφίες τοῦ νησιοῦ μας κ' ἀπολάψαμε καὶ μεῖς τὴ χρυσὴ συντροφιά του.

Οἱ χωρικοὶ μὲ τὰ γιορτάτικα κ' οἱ χωρικές μὲ τὰ στολίδια τους, πλουσιοντυμένες, στὸν ἤχο τοῦ βιολιοῦ ἐπιάστηκαν σὸ σεμνὸ καὶ γραφικὸ χορὸ τῶν χωριῶν τῆς Κερκύρας. Κι' ὁ ἤχος τοῦ βιολιοῦ ἔνωσε τὸν λαὸν τῆς ἐξοχῆς μας μὲ τοὺς λογογράφους μας, ποῦ ἀφίνοντας κατὰ μέρος τὸ σοβαρὸ τους ἔργον ὄλοι γιὰ μιὰ στιγμή παιδιὰ κ' ἐπήδησαν καὶ κείνοι γύρω ἀπὸ τὸ βιολι συντροφεύοντας τὸ χορὸ τῶν γυναικῶν.

Κι' ὁ νέος Δούθηρος τῆς Ἑλλάδας Πάλλης, ὁ παιγνιδιάρης ὄσο καὶ βαθὺς στὴν πέννα Μαβίλης,

νὰ πῆση. Ὁ Μπιροῦκος τὸ κεντούσε, χτυπώντας το δεξιά κ' ἀριστερά μὲ τὸ μαστίγι.

Βάδιζε στὸ σκοτάδι σὰ φάντασμα κ' ἀφοῦ μὲς διάβηκε ἀπόνα δάσο, μὲς σταμάτησε μπρὸς τὸ καλύβι του.

— Φτάσαμ' ἀφέντη, κάνει.

Ἡ πόρτα τῆς καλίτσας ἔσκουζε καθὼς ἀνοίξε καὶ τὰ γαυγίσματα τῶν σκυλιῶν σκορπιστήκανε ἀπὸ τὴν αὐλὴ δλόγυρα. Σήκωσε τὰ μάτια καὶ στ' ἀστραπόφωτα παρατήρησα ἓνα καλυβάκι μέσα σὲ μιὰ κλεισμένη χλωροτσιὰ.

Ἔδεσε τ' ἄλογό μου στὸ φράχτη ὁ δασοφύλακας καὶ χτύπησε στὴν πόρτα. Ἀπὸ τὴ χαραμάδα ἐνὸς στενοῦ παραθυριοῦ φάνονταν φῶς.

— Ἔφτασα! Ἔφτασα! φώναζε μιὰ παιδιακήσια φωνοῦλα καθὼς ἐχτυπούσε ὁ δασοφύλακας.

Ἦστερα ἔκουσα τὸ τρεχατὸ γυνῶν ποδιῶν, σύρθηκε τὸ μάνταλο καὶ μιὰ κοπελλοῦλα δώδεκα χρονῶν ἦρτε νὰ μὲς ἀνοίξῃ.

— Φώτισε τ' ἀφέντη, λέει ὁ Μπιροῦκος, κ' ἐγὼ πηγαίνω νὰ βάλω στὸ σταῦλο τὰ μᾶξι.

Τὸ κοριτσάκι ἔρριξε πάνω μου τὰ μάτια της καὶ μοῦγενε νὰν τὴν ἀκολουθήσω.

Ἡ καλύβα τοῦ δασοφύλακα ἦταν ὀλη-ὀλη μιὰ χαμηλὴ κάμαρα, καπνισμένη καὶ δίχως μεσοφούντι.

Μιὰ παλιὰ τουλοῦπα σκισμένη κρέμουνταν στὸν τοῖχο σ' ἓνα μικρὸ κάθισμα ἦταν ἓνα τουφέκι καὶ δύο σακκίδια ἀπὸ παλιοκούρελα. Τὸ τρεμόφωτο μιᾶς λουτσινας σκόρπιζε κεῖ μέσα τὸ πένθημο καὶ λιγοστὸ φῶς του.

Στὸ μέσο τῆς κάμαρας μιὰ κούνια ἦταν δεμένη στὸ ἄκρο μιᾶς μακριᾶς φουρκάτας. Ἡ κοπελλοῦλα ἔσβυσε τὸ φανάρι, κάθισε σ' ἓνα σκαμνάκι κ' ἀφοῦ σήκωσε λιγάκι τὸ φῶς τῆς λουτσινας κουνούσε ὑστερα ἴσυχια-ἴσυχια τὴν κούνια.

Κοιτούσα ὄλ' αὐτὰ μὲ σφιγμένη τὴν καρδιά. Ἡ ἐντάφια σιγαλιὰ μόνο ἀπὸ τὴν παραγμένη καὶ δύσκολη τοῦ παιδιοῦ ἀνάπνια ταραζόνταν.

— Εἶσαι μονάχη δῶ μέσα; ρώτησα τὸ κορίτσι.

- Μονάχη, μ' ἀποκρίθηκε δειλά.
- Καὶ εἶσαι κοπέλλα τοῦ δασοφύλακα;
- Μάλιστα, μουμούρισε.
- Ἡ πόρτα ἀνοίξε καὶ μπῆκε ὁ Μπιροῦκος.

Βλέποντας τὸ φαναράκι κατὰ γῆς ἀναψ' ἓνα σπῆρτο καὶ κόλλησε φωτιά σ' ἓναν καντηλιέρη ποῦταν πάνω στὸ τραπέζι.

— Δὲ θὰ σὰς ἀρέσει τὸ φῶς ἀπὸ τὶς λουτσινες μας, κάνει ρίχνοντας πίσω τὰ μαλλιά του ζωηρὰ.

ὁ μεταφραστὴς τοῦ θανάτου τοῦ Ἰαγναδάτα, ποῦ μὲ ζῆλο κ' ἀγάπη δουλεύει γιὰ τὸ θρίαμβο τῆς δημοτικῆς μας, Κεφαλληνός, ὁ δηγηματογράφος καὶ μεταφραστὴς Ἰνδικῶν δραμάτων, Θεοτόκης, ὁ γλυκὺς στὰ περὶ ποιήματα καὶ χαριτωμένους στὰ δηγήματά του Σταῦρος, ὁ Ἐβραϊολόγος Χαίμης κ' ὁ τεχνίτης στὴν ψυχὴ ὄσο καὶ στὸ πινέλο, Δεσούλλας, ὄλοι πισσμένοι στὸ χορὸ τίποτ' ἄλλο δὲν ἔδειχναν παρὰ τὴν ἀφέλεια τῆς ψυχῆς τους, ποῦ ἴσως ὁ Χατζηδάκης, ἂν εἶτανε κεῖ, νᾶβρισκε σὰ δάσκαλος νὰ εἰρωνευτῆ, μὰ ποῦ δὲ μποροῦσε παρὰ νὰ καμαρώσῃ κάθε καλαισθητός, κάθε ἄνθρωπος, ποῦ τοῦῶθε ἀπὸ ποίηση κ' ἰδανικά.

Στὸ περιῶδι τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Μαρτζοῦκου, ποῦ εἶχε γιὰ ὄλους μας τὸ σπῆρτο τοῦ ἀνοιχτοῦ, ὄπως ἔχει πάντα ἀνοιχτὴ τὴν καρδιὰ του, μιὰ φωτογραφικὴ μηχανὴ μᾶς ἐπῆγε ἐνωμένους ὄλους, γιὰ νὰ μὲν, φαίνεται, παντοεινὰ στὴν μνήμη μας ἡ ἀλησμόνητη κείνη μέρα, σὰ νὰ μὲν θάμειε παντοεινὰ στὸ λογισμὸν ὄλων μας χαραγμένη μὲ ἀγνὲς καὶ καθαρὲς ἐντύψεις.

Τὴ στιγμή ἐκείνη δὲν ἤξερω πῶς, μοῦ φάνηκε σὰ νὰ διάβαζα τὴ σκέψη ὄλων μας. Τὴ διάβαζα πραγματικὰ ἢ καθρέφτη τοῦ λογισμοῦ μου θαρροῦσα καὶ τοὺς λογισμοὺς τῶν ἄλλων; Δὲ μπορῶ νὰ πῶ ἓνα μονάχα ξέρω, ποῦ ἡ δική μου σκέψη πέταξε μακρὰ, πολὺ μακρὰ, στοὺς δύο ἀλησμόνητους νεκροὺς μας, τὸν Ηοίτυλ καὶ τὸν Καλοσοῦρο.

Ὁ πόθος, ὁ ἀγνός, ποῦ τὶς καρδιές τους καταλοῦσε, ποῦ στὰ γραμμάτιατους, αἰώνιο σημεῖδι σπουδαίας πνευματικῆς ἐργασίας, μᾶς παρουσιάζεται ὀλοφάνερος, ὁ ἴδιος πόθος πλημμυρεῖ σήμερα καὶ τὶς καρδιές ἐκείνων, ποῦ μὲ θάρρος συνεχίζουσι τὸ πατριωτικὸ καὶ μεγάλο τους ἔργο. Οἱ δύο ἀλησμόνητοι νεκροὶ μας, ποῦ πρῶτοι ἐνοιώσαν τὴν Ἀλήθεια, καὶ ποῦ ἔροξιν ἀπὸ τὶς πρῶτες καὶ στερορῶτερες πέτρες σιῶν Ἐθνικοῦ χιτρίου τὰ θέμελα.

Καὶ στὴν ἀνάμνηση τῶν δύο ἐκείνων, ποῦ ἐτίμησαν τὰ Ἐφιάνηρα καὶ τὴ μεγάλη τους Πατρίδα Ἑλλάδα, ἓνας πόθος τῆς ψυχῆς μου, ποῦ καιρὸ τώρα φωλιάζει στὰ στήθια μου μέσα, πῆρε καινούργια δύναμη, καινούργια ζωὴ πάντα μὲ θάρρος καὶ παλληκαρία καρδιὰ νὰ δουλέψουμε ὄλοι, ὄσοι γιὰ τὴν ἰδέα καιρὸ τώρα δουλεύουμε, μὲ παράδειγμα ἀξιωματικὸ τοὺς δύο μεγάλους Κερκυραῖους, ποῦ τὸ ἔργο τους, ἂν ἀκόμα οἱ πολλοὶ δὲν τῶχουν νοιώση, στοὺς λίγους,

Εἶταξα τὸ σπιτονοικοκῆρ. Πολὺ σπάνιο νὰ συναντήσῃ κανεὶς ἓνα τόσο γερὸ καλλιηκῆρι. Τὸ κεφάλι του ἦταν ψηλὸ καὶ λιγερό μὲ ὤμους καὶ σπῆθος πλατιά. Τὰ νεῦρά του, γερὰ καὶ δυνατὰ ξεπετιῶνταν κάτου ἀπὸ τὸ μπαλωμένο του ποικῆμισο· τὰ γένεια του δλόμαυρα σκίπαζαν τὸ κάτω μέρος τοῦ πρόσωπού του τοῦ ἀντρίκιου καὶ σκληροῦ καὶ τὰ φρύδια του πυκνὰ ἐσκίχζαν τὰ μαῦρά του τὰ μάτια μὲ τὴν δλοζώνταν, ματιά. Σταμάτησε μπροστὰ μου πιθόνοντας τὰ χεῖρα του στὴ μῆση.

Τοῦ φανέρωσα τὴ βρωμοσῶνη μου καὶ τὸν ρώτησα τὸνομά του.

— Φόμας, κάνει, μὰ μὲ λένε Μπιροῦκο.

Τὸν παρατηροῦσα μὲ πιότερη προσοχὴ τώρα. Ὁ σύντροφός μου στὸ κυνήγι ὁ Γερμολάης κ' ἄλλοι χωριάτες μοῦ εἶχαν κάνει πολλὲς φορές λόγο γι' αὐτὸν τὸ δασοφύλακα, ποῦ φοβῶνταν σὰν τὸ διάολο γιὰ τὸ μάτι του καὶ τὴν ἀυστηρότη στὴ δουλειὰ του. Ἦταν ἀδύνατο, μὲ τέτοιον ἄθροπο, νὰ κλείουν οὔτε ζερόκλαδο. Πάντα φύλαγε καρτέρι, ὅ τι καιρὸς καὶ νάταν, ἔτοιμος νάρπάξῃ τὸν κρυφοκυνηγὸ. Τοῦ εἶχαν στήσει τόσες φορές παγίδες μὰ πάντα σοῦ γλιστροῦσε σὰν τ' ἀχέλι.

— Ἔτσι λέγε μὲς λοιπὸν! κἀνω ὑστερα ἀπὸ σκέψη, πῶς εἶσ' ὁ Μπιροῦκος! Ἄκουσα πῶς εἶσαι

ποῦ τὸ μελέτησαν, δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ φαίνεται γιγαντινόν.

Μὲ τὸ θάρρος καὶ τὸν ἐνθουσιασμό, ποῦ γιὰ τὴν ἰδέα σήμερα δουλεύει ὁ καθένας, ἔχοντας γιὰ στήριγμα καὶ ἔργα ἀθανάτων νεκρῶν, δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ πετύχουμε καὶ γρήγορα νὰ βασιλέψῃ ἡ γλώσσα μας, ποῦ θ' ἀνοίξῃ στὸ γένος καινούργιους δρίζοντες, μορφώνοντάς το σύμφωνα μὲ τὴν ἀλήθεια καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ.

22. 4)05.

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΚΟΡΦΙΑΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

(Ἀπὸ τὴ συλλ γὴ τοῦ κ. Δ. Σπίγγου)

Ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουνά κλημά 'ναι φυτεμένο*.
Κάνει σταφύλι κόκκινο, κάνει κρασί μουσκάτο*
Ἄσες μανάδες κι' ἂν τὸ πιούν, καμὶ παιδί δὲν κάνει,
Νᾶχε τὸ πιῆ κ' ἡ μάνα μου νὰ μὴν εἶχε μὲ κάμη.
Ἄφροντις ἐγεννήθηκα ποτὲ καλὸ δὲν εἶδα*
Ἄλο στὰ ξένα προβατῶ, στὰ ξένα παραδέρνω*
Κ' ἐκεῖ στὰ ξένα πούμουνα, μεγάλο θέμα ὅπου εἶδα !
Νὰ πάρῃ ὁ λύκος τὸ παιδί ἀπ' τὸ βυζὶ τῆς μάνας.
Χίλιοι πεζοὶ-ν-ἀτρέξανε, χίλιοι καθαλαρέοι,
Κανένας δὲν ἀρρέβαρε, παρὰ ἡ καμμένη ἡ μάνα
Πῆγε ν' ἀρπάξῃ τὸ παιδί ἀπ' τοῦ θεριοῦ τὸ στόμα.
« Φάε με λύκο ἐμένανε κι' ἀφῆσε τὸ παιδάκι
Νὰ φᾶς κριῆς καὶ κόκκαλο καὶ πάλαι νὰ σοῦ μείνῃ.»
Κ' ἐκεῖ ἀποκρίθη τὸ παιδί ἀπ' τοῦ θεριοῦ τὸ στόμα*
« Φάε με λύκο ἐμένανε κι' ἀφῆσέ μου τὴ μάνα,
Τί δντες ἐπούλιε τὸ κρασί, νερὸ τοῦδανε μέσα,
Κι' ὠρkiζε τὸ παιδάκι τῆς λύκος νὰ τῆς τὸ φῆ*
Ἄντες ἐπούλιε τὸ τυρὶ, τοῦδαν' ἀσέστη μέσα,
Κι' ὠρkiζε τὸ παιδάκι τῆς λύκος νὰ τῆς τὸ φῆ*
Ἄντες ἐπούλιε τὸ ψωμί, τοῦδανε ἄμμο μέσα
Κι' ὠρkiζε τὸ παιδάκι τῆς λύκος νὰ τῆς τὸ φῆ*
Φάε με λύκο, φάε με, κι' ἄφῆσέ μου τὴ μάνα,
Νὰ φᾶς ἄρνι τρυφερ' ἄρνι καὶ τρυφερὸ κατσίκι...»
Φεύγει καὶ παεὶ σπῆτι τῆς τὸ στήθι τῆς χτυπώντας.

*) Τὸ τραγοῦδι σῶζεται ἔτσι στὸ χωριὸ Ἄοι-Δοῦλοι.

βράχος στὴ δουλειά σου.

— Τὸ χρέος μου μονάχα κάνω, μού λέει ἀπότομα. Δὲν πρέπει νὰ τρώου ἄδικα τὸ ψωμί τ' ἀφεντικοῦ.

Ἐβγαλε ἀπὸ τὸ ζουνάρι τοῦ ἑνα τσεκουῖρι κι' ἄρχισε νὰ μαστορέθῃ μιὰ λουτσίνα.

— Μὰ δὲν ἔχεις γυναῖκα ; τὸν ρωτάω.

— Ὅχι, μού κάνει μὲ λύπη, πέθαν' ἡ δυστυχημένη καὶ μᾶς ἀφῆσε, πᾶνε τώρα τρεῖς μῆνες.

— Τὰ κακομοῖρικά τὰ παιδιὰ, ψιθύρισα.

Ἄστος ὁ οἶλος μου ξέχασε κιόλα τις βαριές συλλογές καὶ βγήκεν ὄζω τρεχώντας μ' ὄρμη τὴν πόρτα.

Σάν ἔμεινα μονάχος ξέταξα τὴν καλύβα, ποῦ μού φαίνονταν ἀκόμα πιὸ πένθημη. Μιὰ δυνατὴ μουροδιὰ καπνοῦ μού πνιγε τὸ λαϊμό. Ἡ κοπελλοῦλα καθόντανε πάντα στὸ σκαμνάκι τῆς μὲ τὰ πόδια κρεμασμένα· κάθε τόσο ἀναστήκωνε στὴν πλάτη τῆς τὸ ποικάμισό τῆς κ' ἐκουνοῦσε τὴ φτώχῃ κούνια.

— Πῶς σὲ λένε ; ρωτάω.

— Οὐλέτα, μ' ἀποκρίνεται μ' ἀδύνατη φωνούλα.

— Ἐπαψε ἡ μπόρα, κάνει μπαίνοντας ὁ δασοφύλακας· ἂν δρίζεις, ἀφεντικό, σὰς ξεβγάνω ἴσα μὲ

ΑΝΟΙΧΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Πρὸς τὸν κ. Ἰπουργὸ τῆς Παιδείας (sic)

Σοφολογιώτατε καὶ Μακροσκελέστατε κ. Ἰπουργέ,

Μί ὄλο τὸ σέβας ὑποβάλλω πρὸς τὴν Μακροσκελότητά σου, πῶς ἂν ἀντι νὰ διορθῶνεις τὸ Καταστατικὸ τοῦ Συλλόγου διόρθωνες τὰ Σχολιά (ποῦ τάχα εἶναι δουλιὰ σου νὰ φροντίζεις) ἀπαγορεύοντας τις φυλλάδες τοῦ Μιστριώτη, θὰ ὠφελοῦσες πολὺ περισσότερο τὸ ἔθνος. Σοῦ ὑποβάλλω τὴν ἀπαγόρευση, δίχως ὅμως νὰ ἐλπίζω. Καὶ νὰ γιατί. Ὁ καλὸς σου γιὸς μπῆκε ὡς ἀνήλικος παράνομα μέσα στὴ Βουλὴ. Ὅτα λοιπὸν ἕνας πατέρας τόσο παραγνωρίζει τὰ χρέη του πρὸς τὰ παιδιὰ του, ὥστε νὰν τοὺς ἀρχίζει τὸ στάδιό τους μὲ μιὰ παρανομία, δὲν εἶναι πιθανὸ πῶς θὰν τὸν παραζαλλίζουν τὰ χρέη του πρὸς τὸ ἔθνος. Ἰσως μάλιστα ἡ Μακροσκελότητά σου γελᾷ μὲ τὴν ἀπέραντη ἀπλακωσιά μου, ποῦ τὸ νομίζω δυνατό νὰ κακοκαρδίσεις ἴσα ἴσα τὸ Μιστριώτη, ἕνα ἀπὸ τὰ διαλεχτὰ πρωτοπαλικάρα τοῦ Ντεληγιαννισμοῦ.

Τῆς Μακροσκελότητός Σου χυδαῖστῆς δούλος
Γιάννης Τσικουῆς

ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ

ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Στὸ παράθυρό μου—κρέμεται στὸ ἀκρογιάλι μου—τὸ χλωμὸ πορτραῖτο τῆς ξανθῆς νεότητος φαίνεται, ὅταν Ἀπριλίτικον ἥλιο ποῦ βασιλεύει· ἕνα ἄσπρο μαντήλι σαλεύω κατὰ τῶν μαύρων μου βράχων τὸ περιγιάλι, κατὰ τὸν ἥλιο σου ποῦ φύγει σὴ βάρκα, καὶ ἡ ἄσπρη νταντέλα τῶν μαύρων μου βράχων ἀνατριχιάζει ἀφρόκοψη.

Θλιμμένα, ἀχνὰ τὰ χέρια σειοῦνε τὸ χαιρετισμὸ, καὶ τὸ κάτασπρο μαντήλι ἀστράφτει στὰ μάτια καὶ τὰ δακρύζει, καὶ ἀπὸ μακρὰνὰ τώρα σὰν πεταλούδας φτερο φαίνεται, ποῦ στὸ χλωμὸ πορτραῖτο τοῦ πυραυροῦ μου τριγυρνᾷ, στὸ πορτραῖτο ποῦ γέρνει πρὸς τῆς γαλήνιας θάλασσας τὸν ἥσυχον καθρέφτη, ἐκεῖ νὰ ἰδῇ τὰ μάτια σου τὰ βουρκαωμένα καὶ πλεούμενα σὰ βάρη, καὶ τὰ χεράκια νὰ κινοῦν γιὰ πάντα τὸ ἄσπρο μαντήλι τοῦ χωρισμοῦ.

Ἡ ἄσπρη νταντέλα στοὺς μαύρους μου βράχους αἰώνια ἀσπρολογαίει μακραίνοντας, ζώνοντας τὰ πε-

ριγιάλια—καὶ πάντα τὸ χλωμάρωστο πορτραῖτο στὸ παράθυρό μου γέρνει τὸ κεφάλι τηράζοντας τὴν ἥσυχον θάλασσα, καὶ σειῶντας τὸ μαντήλι στὸ χέρι σὲ χαιρετᾷ. Τὸ πλοῖο μακρὰνὰ δὲν ἐρῆξεν ἀραξοβόλι, καὶ τὸ ζῶσαν τοῦ Ἀπριλίου τᾶλκα τὰ ῥόδα γιὰ νὰ σὲ δεχτῇ, καὶ ἡ θάλασσα τὸ ἀγκάλιασε ὀλογάλανο στὸ φῶς τῆς, καὶ γὰ χλωμὸ πορτραῖτο στὸ παράθυρο γιὰ σένα πάντα ξομπλιάζω τὴν ἄσπρη νταντέλα τῶν μαύρων μου βράχων.

Στὸ μαυρονῆσι μου ἀσπρολογαίει ἀκόμα, καὶ τὸ ἄρωστο πορτραῖτον ἀγναντεύει ἀπ' τὸ παράθυρο, καὶ ἡ νταντέλα μακραίνει σ' ἀκρογιάλια, καὶ τὰ μαντήλια τοῦ χωρισμοῦ θὰ κεντήσω σὲ κάθε ἀκρογιάλι νὰ σημαδεύουν σε, τὰ δάκρυα νὰ δακρύζεις. Ὡς καὶ τὸ ἀμπέλι ποῦ πυκνόφυλλο ἀγκυλιάζει τὸν ἐξώστη μου, καὶ πλέχει νταντέλα ὀλοπράσινη στὸ παράθυρο τοῦ χλωμοῦ πορτραῖτου, αὔριο θυμὸ καὶ πόθο τὰ σταφύλια θὰ ὀριμάσῃ, καὶ τις ῥόγες τοῦ ἔρωτα θὰ δέσῃ μὲ κλαδιὰ πόθου γύρω ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ χλωμοῦ μου πορτραῖτου, στὸ χωρισμὸ μας...

Μὰ ἐγὼ ξομπλιάζω πάντα τὴ νταντέλα τῶν μαύρων μου βράχων.—Τὸ πλοῖο τώρα δὲ φαίνεται, τὸ ἄσπρο μαντήλι ἐχάθη—στὸ μαυρονῆσι μου βλέπω τὸν ἥσιο σου... Τώρα τὸ χλωμὸ πορτραῖτο σὲ χαιρετᾷ μὲ τὴν ἄσπρη νταντέλα τῶν μαύρων του βράχων...

Καρδαμύλη.

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΣΕΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ἄ κύριε Κανονίδης νέος (ποῦ καθὼς πρέπει καὶ ἄνθρωπος τοῦ κόσμου) συναντάει τὸ φίλο του κ. Φουκαρίδη, δημοσιογράφου μὲ δέξια.

— Ὄ γιὰ σου, ἀγκυπητέ μου ! ἔρχεται νὰ σοῦ δώσω μιὰ μπέρα ;

— Μετὰ χαρῆς, φίλτατέ μου, ἀποκρίνεται ὁ κύριος μὲ τὴν δέξια, μὰ σοῦ κάνω τὴ δήλωσι ὅτι καὶ σήμερα δὲν ἔχω πεντάρα.

— Δὲν πειράζει, ἔχω ἐγὼ κάποιο τάλληρο.

— Μὰ δὲ μού λές, βρε ἀδερφέ, πῶς τὰ καταφέρνεις καὶ βρῆσκεις πάντα μὲ παράδες ; Ποιὸ εἶναι ἐπὶ τέλος τὸ μυστικὸ σου ; ἐρωτᾷ μὲ κάποια ζήλια ὁ κ. Φουκαρίδης.

— Ἀπλούστατα, φίλε μου, δὲν πλερώνω ποτὲ τὰ παλιά μου χρέη !...

— Καλὰ μὲ τὰ καινούργια ;

— Τὰ καινούργια χρέη, ἀπολογεῖται ὁ (ποῦ καθὼς πρέπει) νέος, τὰ φίνω καὶ γίνονται παλιά ...

— Τώρα τώρα τοὺς συγυρίζω, εἶπε φέρνοντας τὰμάξι μου.

— Ἄς ἀφήσουμε δῶ τὸ ντροσκι. Ἐρχομαι μαζί σου στὴ λαγκαδιά.

— Ὅπως δρίζετε, ἀφεντικό, σὰς γυρίσουμε σὰς ξεβγάνω.

Ξεκινήσαμε.

Ἄ δασοφύλακας βᾶδιζε ὀμπρὸς μὲ μὲς δυνόμουνα καὶ τὸν ἀκολουθοῦσα μέσα στὰ χαμόκλαδα καὶ τὰ χορτάρια, ποῦ μᾶς ἔρχονταν ὡς τὸ λαϊμό. Κάθε τόσο στέκονταν καὶ μούλεγε:

— Ἀκούς, ἀφέντη τις τσεκουριές;

Ἄστος ἐγὼ τίποτα, ταμμουδιὰ δὲν ἀκουγα. Ἄστερ' ἀπὸ λίγο βρισκόμαστε στὸ λαγκαδι. Ὁ ἀγέρας σῶπασε κι' ἀκουσα καθαρὰ τοὺς χτύπους τοῦ τσεκουριοῦ.

Ξακολουθήσαμε τὸ δρόμο μας μέσα στὰ χόρτα· τὰ βρῦα φουσκωμένα νερὸ βούλιαζαν στὶς πατησιές μας σὰ σφουγγάρι, ποῦ στύφτει.

Ἐνα κούφιο τρίξιμο, ποῦ βάσταζε πολὺ, χτύπησε στὸ αὐτί μου.

— Πᾶει, κάνει ὁ Μπιρούκος, τόκοψαν.

Ἄλλο-λίγο ὁ οὐρανὸς ξαστέριαζε· εἴμαστε τώρα στὴν ἄκρη τοῦ λαγκαδιοῦ.

τὴν ἄκρη τοῦ δάσου.

Σηκώθηκα γιὰ νὰ φύγωμε.

Ἄ Μπιρούκος πῆρε τὸ τουφέκι του καὶ ξέτασε τὴ γιόμηση.

— Καὶ τὸ τουφέκι τί τὸ θέλεις ; τοῦ εἶπα.

— Κάτου κεῖ, στὴν λαγκαδιά τοῦ Κόμπουιλ, θάνω στοίχημα πῶς κόβουν ξύλα.

— Καὶ μπορεῖς ν' ἀκούσης ἀπὸ δῶ ;

— Ὅχι ἀπὸ δῶ, μὰ ἀπὸ τὴν αὐλή.

Ξεκινήσαμε μαζί. Ἡ βροχὴ ἐπαψε· ἕνα πυκνὸ νεφὸπέπλο, ποῦ οἱ ἀστραπὲς διάσκιζαν, τεντώνονταν στὸν ὄριζοντα· πάνωθὲ μας, ὁ οὐρανὸς ἦταν σκοτεινὸς καὶ τᾶστέρα πᾶσκιζαν χαριτωμένα νὰ ξεπροβάλλουν ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ σύγνεφα τῆς βροχῆς.

Ἄφινόμενα· στὴ φχαρίστηση ποῦ φέρνει ἡ μουροδιὰ τοῦ βρεμένου ξύλου καὶ μὲ τὸ ν' ἀκούω τὸ μουσικὸ μουμουρίσμα τῶν σταλαματιῶν τοῦ νεροῦ καθὼς πέφτουν ἀπὸ τὰ φύλλα. Ὁ Μπιρούκος μ' ἀποτραβήξε ἀπὸ τὸ ξέχασμά μου.

— Νὰ κεῖ κάτου, λέει τεντώνοντας πρὸς τὴ δύση τὸ χέρι του, γὰ δέστε τοὺς μασκαράδες διᾶλεξαν καὶ τὸν καιρό.

Μὰ γὼ δὲν ἀκουγα ἄλλο ἐξὸν ἀπὸ τὸ γλυκὸ ἀναστίνναγμα τοῦ διαβατάριου ἀνεμοῦ, ἐξὸν ἀπὸ τὰ φύλλα ποῦ πέφτουνε.

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ
Για την Ελλάδα αρ. 10.—Για το Ήρω-
τερικό φρ. χρ. 10
20 λεφτά το φύλλο λεφτά 20

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ: Στα κίσκια της Πλατείας Συντάγματος, Ομόνοιας, Υπουργείου Οικονομικών, Σταθμού Τροχιοδρόμου (Οφθαλμιατρείο) Σταθμού Υπογείου Σιδηροδρόμου (Ομόνοια) στο καπνοπωλείο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ξεάρχεια), στο βιβλιοπωλείο «Εστίας» Γ. Κολάρου. Στόν Πειραιά: Καπνοπωλείο Γ. Σπρού. 6δ. Βουβουλίνας αρ. 1, σιμά στην Τρούμπα. Η συνδρομή πλερώνεται μπροστά κ' είναι ενός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΜΑΤΑ „ΕΙΝΑΙ

τόσο φιλέλληνες που άδρανον μόνο και μόνο γιατί πρώτοι άδρανον οι Έλληνες». Λόγια του κ. Ωμόλλ αυτά, του σοφού επιστήμονα κι αληθινού φίλου της πατρίδας μας. Και τα είπε στον «Ελληνοσμόν» και τα δημοσίευαν κ' οι εφημερίδες. Πάει να πει λοιπόν πως οι Ρωμιοί τα διαβάσανε κι ο Θεός να δώσει και νάν τα νιώσανε.

Γιατί μόνο σά νιώσουμε τη βαθειά σημασία και τον πόνο τον αληθινό που κρύβουν αυτά τα λόγια, θα πάψουμε να γυρεύουμε με το κερδί φιλέλληνες και θα αρχινήσουμε πρώτα πρώτα οι ίδιοι να γινόμαστε Έλληνες. Να ραχατεύουμε εμείς κάτω από τον ίσκιό της Ακρόπολης και να ζητάμε από τους ξένους να φροντίσουνε για τις δουλιές μας, είναι παράλογο και προσβλητικό για λεύτερους άνθρω

— Στάσου δώ, αφέντη, μου κάνει ο δασοφύλακας. Έσκυψε με τρόπο και κρατώντας ψηλά με το χέρι του το τουφέκι, σύρθηκε ανάμεσο από τὰ χαμόκλαδα.

Άκουρμάστηκα με προσοχή. ακούγονταν οι μικρές τσεκουριές που κόβανε τὰ κλαριά του δέντρου κ' ύστερα ο άνακατωμένος κρότος των τροχών μιας τελέγας. Ένα άλλογο πέρασε.

— Στάσου ώρέ, στάσου! έσκουζε ο Μπιρούκος. Στα λόγια αυτά ένας στεναγμός παράπικτου άκολούθησε. Ένα κνηνητό άρχισε: «Άμ' δέ θά μου ξεφύγης, παπούλη μου, φώναζε ο δασοφύλακας. Στάσου, στάσου!» Έτρεξα πρὸς τὸ μέρος που βγαίνανε τὰ σκουζιμάτα κι άφου σκόνταψα, όχι λίγες φορές, έφτασα κοντά στο ριγμένο δέντρο.

Ο Μπιρούκος κράταγε με δύναμη τὸ χωριάτη ξαπλωμένο κατά γῆς· ὡς με εἶδε, τὸν άφησε να σηκωθῆ· ἦταν ένας κακομοίρης με βρωμερό πρόσωπο και άταχτα γένεια· λίγα πατήματα παρακεί ἦταν ἡ τελέγα κ' ένα ψωράλογο.

Ο δασοφύλακας, κρατώντας πάντα από τὸ γυακὰ τὸν κλέφτη, άδραξε τὰ γκέμια τάλόγου.

— Άει Άράπ' μου, εἶπε, και χέρι-χέρι!
— Πάρε δά και τὸ τσεκούρι, λέει ο χωριάτης.

πους. Πὼς θά πούμε λ. χ. δι ὁ κ. Τυτὸν δὲν εἶναι φιλέλληνας, όταν ὁ τελευταῖος Ἴταλὸς κὸρίσιος που βρῖσκεται στήν πόλη μας μπορεῖ, ἂ διαβάσει τις Ἀθηναϊκές εφημερίδες, να μᾶς πει: «Μά μήπως ἡ άφεντιά σας που λεγόσαστε κ' Ἑλληνες, εἶσαστε φιλέλληνας;»

Ἡ «Μεταρρύθμιση» τῆς περασμένης Τρίτης σὲ άρθρο της με τὸν τίτλο «Προδοτικὰ δημοσιεύματα» μᾶς ἀποκάλυψε πὼς σὲ Ἀθηναϊκές εφημερίδες «ε-δημοσιεύθησαν εἰδήσεις Μακεδονικαὶ καταπρο-δίδουσαι τὸν ἀγῶνα, αἱ ὁποῖαι ὁμῶς ἦσαν τελείως ἀνακριβεῖς και ἀνυπόστατοι». Καὶ Βουργάροι κομιτατζῆδες δὲ θά φερνόντουσαν χειρότερα. Κι ὁμῶς οἱ εφημερίδες αὐτὲς δὲν εἴχονε για τίποτα να πῶνε προδοτικὲς και πουλημένους, και τοὺς λένε δά κάθε μέρα, ὄσους ἀγωνίζονται για τὴ δημοτικὴ γλώσσα.

Για να ξαναγυρίσουμε στὰ λόγια τοῦ κ. Ωμόλλ, θυμούμαστε πὼς σὲ 97 σάν ἤρθε ἐδῶ ὁ Γαριβάλδης ἀπόρησε πὸν βροῆμε τόσους δικούς μας να συζητοῦνε σὸν καφενέδες και να γυρίζουνε σὲς πλατείες, ἐνῶ μπορούσαν ἀξιόλογο να βρῖσκονται σὸν πόλεμο. «Ἐγὼ εἶπα, εἶπε ὁ στρατηγός, πὼς θά βρῶ στήν Ἀθήνα μονάχα γέροντες και σακάτηδες!»

Τὴν ἴδια ἐποχὴ δὺο Ρωμιοὶ δημοσιογράφοι—ὁ ένας εἶταν ὁ ὑποφαινόμενος—βγαίνοντας τὰ μεσάνυχτα ἀπὸ τὸ γραφεῖο τους και τραβῶντας κατὰ τὸ Σύνταγμα που εἶταν κόσμος και κοσμάκης μαζωμέ-νος για να καμαρώνει τοὺς Γαριβαλδινὸς, ἀντιμῶ-σαν ἕνα Γαριβαλδινὸ και τὸν ἀρωτήσανε πότε φεύγει τὸ σῶμα τους για τὸν πόλεμο. Ὁ Γαριβαλδινὸς τοὺς κοίταξε ἀπὸ τὴν κορφή σὲ νύχια, χαμογέλασε, κι ἀπὲ νάπαντῆσει τοὺς ἀρώτησε κι αὐτός:

— Καὶ ἡ άφεντιά σας πότε φεύγετε;
Τὸ συμπέρασμα σὲ δὺο λόγια: Ἡ Ματρίδα μας ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ φιλέλληνες, εἶναι ἡ ἀλήθεια, μὰ τῆς χρειάζονται λίγο και οἱ Ἑλληνες.

ΜΙΑ ΔΙΚΗ

Πούγινε τις προάλλες σὲ Βῶλο μᾶς ἀπόδειξε τι περιδρομο τῶνε οἱ καλογέροι μας. Ὁ Ἠγούμενος τῆς Μονῆς Ξενίξ κ' οἱ δὺο σύμβουλοι του, κοιλαρά-δες ὄλοι—καθὼς γράφουν τὰ Βολιώτικα φύλλα—δικαζόντουσαν γιατὶ πουλήσανε πενήντα τραγιά τῆς Μονῆς και φάγανε τὸν παρᾶ. Οἱ ἄγιοι ἀνθρώποι ἀπόδειξαν πὼς όχι ὁ παρᾶς μὰ τὰ τραγιά φαγώθη-καν ἀπὸ τοὺς ἴδιους, γιατὶ τὸ Μοναστήρι, εἶπαν,

— Καλά λές, κάνει ο Μπιρούκος, λίγο ελειψε να μᾶς πάη χαμένο ένα τσεκούρι! Φύγαμε. Ἐγὼ βάδιζα ἀποπίσω. Στὸ δρόμο, ἡ βροχὴ ξανάπιασε κ' ἐφάγαμε ἕνα ἥρωικὸ βροχοχάλαζο.

Ἐστερα ἀπὸ τόσα και τόσα, φτάσαμε στήν καλύβα τοῦ δασοφύλακα.

Ο Μπιρούκος άφησε τᾶλογο μέσα στήν αὐλή, εἶδεσε τὰ σκυλιὰ και μᾶς εἶπε να μπούμε.

Ο κατὰδικος κάθισε σὸν μπάγκο, άφου τοῦ ἔλυσε ὁ δασοφύλακας τις μανέττες.

— Μωρέ βροχὴ! εἶπ' ὁ Μπιρούκος, τώρα δὲ μπορεῖτε να φύγετε. Πηγαίνετε να πλαγιασέτε. Στὸ πλάι σας θά βάλω και τοῦτον τὸν κόρακα.

— Ὁχι, φχαριστῶ, μὰ μὴν τοῦ κάμης τίποτα. Ὁ χωριάτης μου ἔριξε μιὰ ματιὰ που με φχαριστοῦσε· ἀποφάσισα να βάλω μπροστά ὄλα μου τὰ δυνατὰ για να μαλακῶσω τὸ δασοφύλακα.

Ο κακομοιριασμένος ὁ ἄλλος στέκονταν ἀκίνητος σὲ μιὰ γωνιὰ· τὸ πρόσωπό του εἶταν ἰσχνὸ και δίχως ζωὴ, ἡ ματιὰ του σκοτεινὴ και γεμάτη ἀπελπισιὰ.

Τὰ παιδιὰ εἶχαν ἀποκοιμηθῆ. Ὁ Μπιρούκος κάθισε κοντὰ σὸ τραπεζί, κρατώντας τὸ κεφάλι σὲ χέρια του. Ὅλα ἦταν ἤσυχα· ένας γρύλλος μονάχος τραγουδοῦσε σὲ μιὰν ἄκρη.

που δὲν ἔχει περισσότερους ἀπὸ δέκα καλογέρους, καταλῦει τὸ χρόνο διακόσιμ τραγιά, όχι τραγίπουλα.

Τὸ δικαστήριό ἀπὲ να σεβαστεῖ τὸ ἥρωικὸ στομάχι των ἄγιων ἀνθρώπων, τοὺς ἔστειλε για λίγους μῆνες στὴ φυλακὴ, ἴσως για νάν τοὺς ἀναγκάσει να κάνουν ἐκεῖ μέσα κάπια διαίτα, ἀπαραίτητη για τὴν ὑγεία τους.

ΕΝΑΣ

βουλευτῆς, ὁ Λαναρᾶς τοῦ Βόλου, γύριζε μιὰ νύχτα καροτσάδα, μεθυσμένος, στήν ὁδὸ Σταδίου κ' ἐπυροβολοῦσε στὸν ἀγέρα. Κάποιος ἀστυνόμος σταμάτησε τὴν ἄμαξα, κατέβασε τὸν κ. βουλευτὴ ἀπ' αὐτὴν και τὸν ὠδήγησε στὴ διεύθυνση τῆς Ἀστυνομίας. Ὁ κ. Παπούλας πῆρε τὸνομά του και σάν εἶδε πὼς ἔχει να κάνει με βουλευτὴ, τὸν άφησε λεύτερο άφου ὁμῶς πρώτα, εἶσε τουλάχιστο λένε, τοῦκανε μερικὲς φιλικὲς παρατήρησεις και διάταξε να περαστεῖ τὸνομά του σὲ Ἀστυνομικὸ δελτίο.

Ἴσια μ' ἐδῶ, βλέπετε, ἔχουμε να κάνουμε μ' ἕνα βουλευτὴ μεθυσμένο· ἀπὸ δὺο κι ὀμπρὸς ὁμῶς μπαίνουνε σὲ χορὸ ὄλ' οἱ βουλευτᾶδες τοῦ Βόλου, οἱ ἀμέθυστοι, παρακαλοῦμε, και ροθερίζουν τὴν Κυβέρ-νηση πὼς θάν τὴν ἀρνηθοῦν και θάν τὴν πολεμήσουν, ἂ δὲν πάψει τὸ διευθυντὴ τῆς Ἀστυνομίας που πρόσβαλε τὸ συνάδερφό τους.

Οἱ βουλευτᾶδες τοῦ Βόλου, εἶπαμε, εἶταν ἀμέθυστοι ὄταν τὸ σκεφτήκανε αὐτὸ, γιατὶ τέτιες σκέψες και παρόμοιες φοβέρες μονάχα μεθυσμένοι και παλαβοὶ μποροῦνε νάν τις κάνουν.

ΛΙΓΟ

ἀκόμα και θά ξεπατωνότανε τὸ Κορωπί ἀπὸ τὸν ἐξανθηματικὸ τύφο ὄσο νάν τᾶποφασίσουν οἱ ἄρμόδιοι να στείλουν ἐκεῖ τὸν «ἀπολυμαντικὸ κλίβανο»—ἀγχαλὰ δὲν ξέρουμε ἂν τὰ κατάρεζαν ἴσια με τὴν ὥρα και νάν τονὲ στείλουν.

Για να κινήσουν ἕνα κλίβανο χρειαστήκανε πε-ρισσότερες μέρες ἀπὸ ὄσες θᾶχρηαιζότανε ἡ Ἀγγλία να κινήσει ἰλόκληρο τὸ στόλο της. Αὐτὸ γίνεται πάντα. Κάθε δουλιὰ με ραχάτι. Μονάχα ὄταν πρό-κειται να κάνουμε τὰ ρουσφετάκια μας δείχνουμε γληγοράδα λαγοῦ.

ΔΕ ΜΠΟΡΕΙ

κανεῖς νάν τάρνηθει πὼς οἱ Δημοτικὸί μας Σύμβου-

— Φόμα! Μπιρούκο, εἶπ' ὁ χωριάτης, Φόμα, Φόμα!

— Τί εἶναι;

— Ἄσε με να παγαίνω.

Ὁ δασοφύλακας δὲν ἀποκρίθηκε.

— Να χωρεθοῦν τὰ πεθαμένα σου... βλέπεις...

ἡ πείνα... ἄσε με μωρ' ἄσε με...

— Βρε σας ξέρω γὼ σας! λέει ξερά ὁ δασο-φύλακας, σ' ὄλη σας τὴ ζωὴ δουλειὰ σας εἶνε τὸ κλεψιμιό. Κλέθετε, κλέθετε ὡς πὼ να πεθάνετε!

— Ἄσε με να παγαίνω! ἔξακολούθησε ὁ χωριά-της. Ἄκου, μωρ' παιδί μου, ὁ ἐπιστάτης μᾶς ε-φαγε.

— Δὲν πρέπει γι' αὐτὸ να γένης και κλέφτης.

Ὁ χωριάτης ἀναστενάξε· ὁ πυρετὸς τράνταξε τὸ κορμί του ὄλο κ' ἐτάχυνε τὴν ἀνάπνια του.

— Ἄν ἀγαπᾶς μωρ' τὸ Θεό, φώναζε ἀπελ-πισμένα, άφησέ με! Τὰ παιδιὰ μου πεθαίνουν τῆς πείνας κάτω κεῖ.

— Ποιὸς σοῦ εἶπε νᾶσαι κλέφτης!

— Τᾶλογο μου, ἔξακολούθησε, δὲν ἔχω παρ' αὐτὸ. Ἄφησέ με μωρ' να παγαίνω!

— Ἐ! φτάνει πιά, σῶπα και ἠσύχασε γιατὶ εἶν' ένας αφέντης δῶ πέρα.

Ὁ Μπιρούκος ἀκούμπησε με τοὺς ἀγκῶνες ἡ-

λοι βαλθήκανε να υποστηρίξουνε γερὰ τὴ βιομηχανία τοῦ τόπου μας. Σὺς ἀραδιάζουμε τὰ βιβλία που δώσανε σὲ διάφορους γνωστούς ἐμπόρους καὶ βιομηχάνους μας. Ὁ κ. Ἀνοτήπουλος ὁ Κεχηναῖος ἐπῆρε 500 δρ. γιὰ τὴν, λέει, θὰ βγάλει βιβλίο οἱ «Πανσλαβισταί». Ὁ κ. Κουρούπης, ὁ ἐθνικώτατος, ἄλλες 500 γιὰ τὴν θὰ βγάλει τὴν «Ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ Κουρούπη». Ὁ κ. Ἀρχάγγελος Βλάχος 200 δρ. γιὰ νὰ ἐλαιοχρωματίσει τὸ Σαϊζπῆρο. Ὁ κ. Χατζιδάκις 250 δρ. γιὰ νὰ καλαφατίσει τὰ «Πάτρια». Κι ἄλλοι βιομήχανοι τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ ἄλλα διάφορα ποσά.

Ἡ ἀφεντιά τους, ἕνας κ' ἕνας, εἶναι ἐθνικοὶ ἄντρες ὅλοι τους, γι' αὐτὸ τρῶνε καὶ καλοχωνεύουν καὶ τὸ ἐθνικὸ χρέμα. Οἱ δημοτικιστὰδες πούναι προδότες τρέφονται μὲ ρούβλια ἂν κ' ἡ πράξη τους, μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ, εἶναι καθαυτὸ ἐθνικὴ ἀφοῦ τρώγοντας ρούβλια ἐξαντλοῦν οἰκονομικῶς τὴ Ρωσία πού τόσο μάχεται καὶ πολεμάει, κατὰ τὴ φωτεινὴ τους κρίση, τὸν Ἑλληνισμό.

TRIANTA PENTE

Ἐθνικοὶ πατέρες πού υποστηρίζουν τὸ Ντεληγιάννη σκίφτουνται, λέει, νὰ τὸν ἀφήσουνε στὰ κρύα τοῦ λουτροῦ καὶ ἀλλάξουν ἀφέντη.

Ἡ ἀπόφασί τους αὐτὴ ἡ τρομερὴ δὲν ἔχει καμιὰ σκέψη οὔτε μὲ τὸ Οἰκονομικὸ πρόγραμμα τῆς Κυβέρνησης οὔτε μὲ τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς. Δὲ διαφωνοῦν καθόλου στὰ δυὸ αὐτὰ ζητήματα μαζί τῆς, μὰ δὲν εἶναι καὶ καμιὰ ἀνάγκη νὰ διαφωνήσουν. Στὰ ὕστερα καὶ οἱ ψηφοφόροι πού τους στείλανε στὴ Βουλὴ δὲν τους εἶπαν νὰ χάνουν τὸν πολῦτιμο καιρὸ τους μὲ τέτια μικροπράματα. Τί μὰς νοιάζει ἐμᾶς τί γίνεται στὴ Μακεδονία καὶ τί οἰκονομικὸ χαντάκωμα παθαίνουμε. Τους βουλευτὰδες μας τους θέλουμε γιὰ τίς δουλιές μας, καὶ νὰ ὁ λόγος, τὸ ἀθάνατο ρουσφέτι, πού ἀναγκάζει τους τριανταπέντε νὰν τὸ συλλογίζονται σοβαρὰ πὼς πρέπει νὰ φύγουν ἀπὸ τὴ στρουγγα καὶ νὰ βροῦνε ἄλλον, πιὸ βολικὸ, τσέλιγκα.

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ
ΥΨΗΓΗΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ
ΟΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 82
ΛΕΒΕΤΑΙ 3—5 Μ. Μ.

συχὰ στὸ τραπέζι, ἡ βροχὴ ἐπεφετὲ ἀδιάκοπη· ἐγὼ καρτεροῦσα μ' ἀγωνία τὸ τέλος αὐτῆς τῆς σκηνῆς.

Ἄξαφνα ὁ χωριάτης ἀνασηκώθηκε καὶ σ' ἕναν ὑπέρτατο ἀγῶνα, εἶπε :

— «Αὐτὴ Τίγρη, πού διψᾷ αἷμα, ἄει κι' ἔνοια σου, δὲ θὰ πεθάνῃ καὶ ἐσύ, λυσσόσκυλο !

— Μίθουσαι μωρὲ καὶ μιλάς ἐτσι ; εἶπε ὁ δασοφύλακας.

— Μίθουσαι ; Κι' ἂν ἐπὶ ἐσὺ πλέρωσαι ; ἐσὺ πού τρῶς τὸν ἄνθρωπο ; Ναί, παρ' ἐξοχότητός μου, σκότωσέ με, μὰ θὰ πεθάνῃς κι' ἐγὼ, θάρτη κ' ἡ δική σου σειρά. Τίγρη ! Καλὰ μωρὲ ! . . . Γιὰ χτύπα ! Γιὰ χτύπα !

Ὁ δασοφύλακας εἶταν ὀρθός.

— Χτύπα τὸ λοιπόν, ἐσκουζέ με μάνητα ὁ χωριάτης.

Ἡ μικρὴ Οὐλέτα σηκώθηκε κι' αὐτὴ καὶ μπῆκε στὴ μέση.

— Σῶπα τώρα, κάνει ὁ δασοφύλακας καὶ προχωρώντας ἀρπάξε τὸν κλέφτη ἀπὸ τους ὤμους σὰ νῆθελε νὰν τὸν τραντάξῃ ὅλο. Ἐτρέξα νὰ βοηθήσω τὸν κακμοίρη.

— Μὴν κουνηθῆς, ἀφεντικό, φώναξε ὁ δασοφύλακας.

Ο ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

ΜΕΡΟΣ Α΄.

Ο ΕΜΠΟΡΟΣ

(Ὁ πρόλογος ἑνὸς βιβλίου ποῦ τυπώνεται).

Νομοθεσία εἶναι ὅλοι μαζί οἱ νόμοι πῶχει μιὰ πολιτεία. Τους νόμους στὴ δικιά μας τὴν πολιτεία, τους φτιάχνει ἡ Βουλὴ καὶ τους ἐπικυρώνει μὲ τὴν ὑπογραφή του ὁ Βασιλεὺς. Τὴ βουλὴ τὴν κάνουν οἱ βουλευτὰδες, πού τους βγάζουμ' ἐμεῖς, κ' εἶναι πληρεξούσιοι μας, καὶ γιὰ τοῦτο ὅτι αὐτοὶ κάνουν, εἶναι σὰ νὰ τὸ κάνουμ' ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, καὶ ὅτι αὐτοὶ θέλουν, εἶναι σὰ νὰ τὸ θέλουν κ' οἱ ἴδι' οἱ πολῖτες. Οἱ νόμοι λοιπόν εἶναι ὅλωνε μαζί τῶν πολιτῶν τὸ θέλημα, κι' ὁ κάθε πολίτης ἔχει καθήκον νὰ ὑποταχτῇ σ' αὐτούς, ὅσον ἄδικοι καὶ σκληροὶ κι' ἂν εἶναι.

Καὶ γιὰ τὴν πρῆπει ὅλοι οἱ πολῖτες νὰ ὑποτάσσονται στους νόμους, ὅλες οἱ νομοθεσίαι ἔχουνε γιὰ πρῶτο θέμελό τους γραμμὴν τὴν διατά αὐτῶν οἱ νόμοι εἶναι σὲ ὅλους γνωστοί» καὶ σὲ κανένα δὲ συχωρᾶνε νὰ πῆ πὼς δὲν πορευτῆκε σύμφωνα μὲ τὸν νόμο, ὅσο παλιὸς καὶ δυσκολονόητος κι' ἂν εἶναι, γιὰ τὸν δὲν εἶξερε ἢ γιὰ τὸν δὲν ἔνοιωσε.

Νὰ ξέρη ὅμως ἢ καὶ νὰ νοιώθῃ κανένας τους νόμους, δὲν εἶναι καὶ τόσο εὐκόλο πρᾶμα. Στὸ ρωμαϊκὸ μάλιστα τὸ ψευδοβασιλεῖο, πού ὕψως μὲ τὴ γλώσσα μας ἀγωνιζόμαστε τόσα χρόνια ν' ἀναστήσουμε μιὰ νεκρὴ, πρᾶμα ἀδύνατο, γιὰ τὸ γίνονται νεκρανάστασις σήμερα, τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὴ νομοθεσία μας, στὸ μεγαλύτερο καὶ σπουδαιότερο μέρος ἀπ' αὐτὴ ἔχουμε βάλει μιὰ μούμια, τους νόμους δηλ. τῶν Ρωμαίων αυτοκρατόρων, πού γεννήθηκε ἐδῶ καὶ 1400 χρόνια καὶ σ' ἄλλους καιροὺς καὶ μὲ ἄλλα συνήθεια ἔζησε. Κι' ἀπαιτοῦμε νὰ ξέρη ὁ πολίτης νόμους τόσο παλιούς, τόσο ἀσυνήθιστους καὶ τόσο ἀταίριαστους μὲ τίς σημερινές ἰδέαι, νόμου πῶχουνε γραφτῆ σὲ γλώσσα ξένη—τὴ λατινική—κι' οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτούς, θαμμένοι μέσα στῶν βιβλιοθηκῶν τὴ σκόνη, ξεθάφτονται ἀπὸ μίρα σὲ μίρα, χωρὶς νὰ τους ξέρουν οὔτε αὐτὰ τὰ δικαστήρια, πού πολλές φορές ἔτυχε νὰ δικάσουνε μὲ νόμο, πού τὸν εἶχεν ἄλλος ἀντίθετός του καταργηθεί.

Ἄλλ' εἴμαστε καὶ τὸ μεγαλύτερο τοῦ κόσμου

Μὰ τίποτα δὲ μὲ φόβιζε: Εἶχα προχωρήσει κιόλα μὲ τίς γροθιές μπροστά, ὅταν γιὰ μεγάλη μου σαστιμάρα ὁ Μπιρούκος λύνει τὸ σκοινὶ πού εἶταν δεμένα τὰ χέρια τοῦ κλέφτη, ἐπειτα, πέρνοντάς τον ἀπὸ τὸ γιαντζ, ἀνοιξε τὴν πόρτα καὶ τὸν ἐσπρωξε ἔξω.

— Ἄει στὸ διάολο κ' ἐσὺ καὶ ἐξοχότητός σου ἀκόμα, φώναξε, καὶ κοίτα μὴν πὰ καὶ σὲ ξαναλάχω.

Ὁ δασοφύλακας ξαναμπῆκε ἤσυχος στὴν κάλυβα του.

— Μπράβο, εἶπα στὸ Μπιρούκο, ἐσὺ μ' ἔκαμες νὰν τὰ χάσω ! Εἶς' ἀφεντάθρωπος.

— Ἄς εἶναι, ἀφεντικό, μοῦ λέει μὲ ἀπότομον τρόπο, μὴ μιλήστε γι' αὐτὸ σὲ κανένα. Πάμε νὰ σὰς ξεβγάλω τώρα πού ἐπαψε ἡ βροχὴ.

— Ἄ ! Νὰ πού φεύγει, εἶπα ἀκούγοντας τὴν τελέγα πού περνοῦσε.

Μιὰν ὥρα ὕστερα χωρίστηκα ἀπ' τὸν Μπιρούκο στὴν ἄκρη τοῦ δάσου.

Μετάφραση Α. Α.

χαρτοβασιλεῖο, καὶ σὰ νὰ μὴ φτάνη ὁ λαβύρινθος τῶν νόμων τῶν Ρωμαίων αυτοκρατόρων, ἡ Βουλὴ κάθε μίρα ξεφουρνίζει νέους ἀστόχαστους νόμους κι' ἀντίθετους σ' τοὺς παλιότερους. Καὶ γιὰ τὸ αὐτοὶ πού τους κάνουν, δὲν ἔχουν καμιὰ γιὰ τὴν ἄλλη νομοθεσία ἰδέα, γιὰ τοῦτο καὶ ἀταίριαστοι μ' αὐτὴ εἶναι οἱ νέοι νόμοι, καὶ δὲν ἀναφέρουνε καὶ ποιοὶ ἀπὸ τους παλιούς καταργοῦνται. Καὶ γιὰ τὸ ἴδιο τὸ πρᾶμα πολλές φορές τυχαίνει νῆχουμε δυὸ, τρεῖς καὶ περισσότερους ἀκόμα νόμους, πού νὰ χτυποῦνται ἀναμεταξύ τους, καὶ νὰ χρειάζεται τοῦ Σολομῶντα ἡ σοφία γιὰ νὰ μαντέψῃ ποιὸς διάτες τους ἰσχύουν. Γιὰ τοῦτο ὁ ἀρεοπαγίτης κ. Β. Πικραδόπουλος στὸ νομικὸ περιοδικὸ, τὴ Θέμιδα, γράφει «τὸ ἐρμηνεύειν ἐλληνικοὺς νόμους εἶναι δυσκολώτερον καὶ τῆς ἐξηγήσεως τῶν χρησῶν τῆς Πυθίας». Καὶ διηγῶνται γιὰ τὸ μακαρίτη τὸν Οἰκονομίδη, πού δὲ θὰ ξαναγεννήσῃ ὁ τόπος μας τέτιο σοφὸ νομικὸ, πὼς σὲ κάποια νομικὴ γνωμοδότηση πού τοῦ ζήτησαν, ἐγράψε τὴ γνώμη του, καὶ κατ' ἀπ' αὐτὴ τὴν παρατήρηση «ἐὰν νεώτερος νόμος δὲν μειορῶθῃσεν ἢ δὲν ἐτροποποίησε τὸν ἐρμηνευθέντα νόμον.» Καὶ λένε ἀκόμα πὼς σὰν τοῦ εἶχε μιὰ βολὰ τὸ ὑπουργεῖο ζήτησε νὰ κάμῃ ἕνα νόμο, πού βιαζόντανε νὰ τὸν παρουσιάσῃ στὴ Βουλὴ, αὐτὸς ἐγύρισε πίσω τὰ χαρτιά λέγοντας πὼς νόμοι δὲ μποροῦνε σὲ λίγες νὰ φτιαστοῦνε μέρες. Ἄλλ' εἶναι ἀλήθεια πὼς ὁ τμηματάρχης—γιὰ τὸ αὐτοὶ γεννᾶνε τους περισσότερους ἐρταμηνίτικους νόμους μας—σοφώτερο ἀπ' τὸν Οἰκονομίδη κεφάλι, σὲ λίγες ὥρες τὸν κατασκεύασε, γιὰ τὸ αὐτόνε δὲ χρειάζοντανε σίποτε ἄλλο, παρὰ χαρτί, καλαμάρι καὶ πένα, κι' αὐτὰ τᾶχε, γιὰ τὴν πληρώνει καλὰ γιὰ γραφικὰ ἢ ψαρκοκόστανα.

Κ' ὕστερ' ἀπ' αὐτὴ τὴν κατάσταση ἔχουμε τὴν ἀπαίτησιν νὰ ξέρουνε τους νόμους, κι' ὁ ψαρρὸς πού σ' ὅλη τὴ ζωὴ του εἶχε σὲ κάποιο ρημονῆσι τὰ δίχτυα του καὶ δὲν ἐμαθε οὐτ' ἕναν ἀριθμὸν νὰ γράψῃ, ἀλλὰ μὲ τσέτουλες χαράζει σ' ἕνα ξύλο ἐπάνω τίς ὀκκάδες τὰ ψάρια, πού δίνει στὸ βλισιδιάρη του, κι' ὁ γελαδάρης πού δὲν ἀφῆνε οὔτε μιὰ μέρα τὸ λόγγο καὶ τὰ ρουμάνια, κι' ὁ χωριάτης πού ἀπ' τὸ πρῶτο ὡς τὸ βράδυ παιδεύεται μὲ τὸ γενί του, καθὼς κι' ὁ χωριάτης πού ξέρε νὰ διαβάξῃ, ἀλλὰ δὲν ἔχει οὔτε ἕνα βιβλίο ἀπλὸ καὶ στὴ γλώσσα του γραμμένο πού νὰ τὸ διαβάσῃ! Καὶ ὅμως ἔτσι ἔπρεπε νῆναι, γιὰ τ' ἀλλοίμονο σ' ἕνα ἔθνος, ἂν ὁ κάθε πολίτης μποροῦσε νὰ πῆ πὼς δὲν πρέπει νὰ τονε δικάσῃ ὁ νόμος αὐτός, γιὰ τὸν δὲν ἔξερε. Θῆχαμε τότε τὸ δικαίωμα νὰ διαλέμε τους νόμους πού θέλουμε νὰ δικαστοῦμε.

Κι' ὁ ἄνθρωπος σὲ κάθε τῆς ζωῆς του βῆμα ἐνεργεῖ καὶ μιὰ πράξη, πού διατάζουν οἱ νόμοι πὼς πρέπει νὰ γίνεταί, καὶ σὰ δὲν πορευτεῖ σύμφωνα μ' αὐτούς, μεγάλο θὰ πάρῃ βλάψιμο. Γιατ' οἱ νόμοι δὲ γίνανε μονάχα γιὰ νὰ προστατεύουνε τοῦ πολίτη τὸ δικίον ἀλλὰ σὰν αὐτός τ' ἀμελήσῃ τοῦ τὸ κλέβουν καὶ τὸ δίνουνε στὸν ὀχτρό του. Ἄν πῃ: ὁ κηδεμόνας τ' ἀνήλικου τονε βλάψῃ στῆς περιουσίας του τὴν κυβέρνησις, ὁ ἀνήλικος εἰμπορεῖ νὰ ζητήσῃ ἀπ' αὐτὸν ἀποζημίωση σὰν κλεῖσῃ τὸ εἰκοσιένα. Ἄν ὅμως δὲν τὸ κάμῃ σὲ πέντε ἀπὸ τότε χρόνια, χάνει τὸ δικίον του κι' ὁ ὀχτρός του, ὁ κηδεμόνας του, ὠφελεῖται τίς κλεψιές πού τοῦκαμε. Ἡ ἂν ἀφῆσῃ τὸ γείτονά σου καὶ σοῦ ζαπόσῃ γιὰ 30 χρόνια τὸ σπιτί σου, τόχασες καὶ γίνετ' αὐτὸς νοικοκύρης. Ἡ ἂν ἀφῆσω καὶ περάσῃ ἕνας χρόνος πού μοῦ καταπλάκωσαν τ' ἀμπέλι μου, δὲ δύναμαι νὰ ζητήσω πὰ τὴν κατοχὴ του, ἀλλὰ πρέπει νὰ τοῦ κάμω ἀγωγή γιὰ τὴν κυριότητα, πῶχει καὶ ἄργητα καὶ δυσκολίες μεγαλύτερες στὰ δικαστήρια. Ἡ σὰν εἶσαι ὑπάλληλος καὶ δὲ δηλώσῃς τὸ γάμο σου, ἢ γυναῖκα σου θὰ κιν-

τινέψη νά πάρη σύνταξη. Ἡ ἄν παράβηκες κάποια ἀστυνομική διάταξη καί δὲ σὲ καταδιώξανε σὲ ἕνα χρόνο, δὲν εἰμποροῦνε σὰν περάσῃ ὁ χρόνος αὐτός νά σοῦ κάνουν τίποτε. Ἡ σὰν ἕκαμες κάποιο ἔγκλημα καί γυρίσης στὰ ξένα ὅσον καιρὸ λέγει ὁ νόμος, καί ἀμελήσῃ ἡ Πολιτεία σ' αὐτὸ τὸ διάστημα νά σὲ δικάσῃ ἀπόντα, μπορεῖς νά γυρίσης ὕστερα σπῆτι σου, χωρὶς νά φοβᾶσαι καμιά καταδίωξη.

Καί πολλές ἀκόμα τέτοιες περιστάσεις παρουσιάζονται στὴν καθημερινὴ τοῦ ἀνθρώπου ζωὴ καί πολλοὶ ζημιώνονται ἀπ' αὐτές, γιατί δὲν ξέρουνε νά πορευτοῦνε σύμφωνα μὲ τὸ νόμο. Καί γιὰ νά γλυτώσω τὸ μικρὸ τὸν κόσμο, ἀπ' τίς ζημιές ποῦ μπορεῖ νά τοῦ φέρῃ τῶν νόμων ἡ ἀγνωσιὰ, ἐπροσπάθησα νά τοῦ δώσω τὸ ΔΙΚΗΓΟΡΟ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ποῦ νά μπορῇ νά βρῆσκῃ μέσα σ' αὐτὸν τίς ἀπαραίτητες νομικῆς γνώσεις, ποῦ πρέπει ὁ κάθε ἄνθρωπος νάχη.

Ὁ « Δικηγόρος τοῦ λαοῦ » θὰ εἶναι ἀλάκερη σειρά βιβλίων ποῦ θὰ ἐκδοθῇ γιὰ ὅλα τῆς νομοθεσίας μας τὰ εἶδη. Σήμερα μὲ τὸ ὄνομα "Ἐμπορος βγάλω σὲ μιὰ φυλλάδα, περίληψη τῶν νόμων πῶχουνε γιὰ τοὺς ἐμπόρους γίνε, καί ποῦ ἡ νομοθεσία τοὺς ἔδωκε τὸ ὄνομα « Ἐμπορικὸν Δίκαιον ». Ἀργότερα ἐλπίζω σ' ἄλλες φυλλάδες νά ἐκδώσω καί ἄλλων νόμων περίληψη.

Καί σὰ γράφω βιβλία ποῦ πρέπει κι' ὁ λαὸς νά τὰ διαβάσῃ ἔπρεπε φυσικὰ νά τὰ γράψω στὴ γλῶσσα του. Κι' ἄς μὴ καμώνονται νά μᾶς λένε μερικοὶ πὼς ὁ λαὸς ἔμαθε πιά καί νοιώθει τὴν καθαρεύουσα. Αὐτὴ εἶναι πολὺ δύσκολη καί ποτὲ δὲ θὰν τὴ μάθῃ, ἀλλὰ δὲν εἶναι κι' ἡ μητρικὰ του γλῶσσα, καί ποτὲ δὲ θὰν τὴ νοιώσῃ. Γιὰ νά τὴ μαντέψῃ μονάχ' ἀγωνίζεται, ὅταν ξεπέφτῃ κανένα βιβλίον ἢ καμιά ἐφημερίδα στὰ χέρια του. Ἀλλὰ τὴ γλῶσσά του ὁ Φραντζέζος, ὁ Ἰταλός, ὁ Ρουσσός, ὁ Γερμανός, ὁ Ἰγγλέζος τὴ μαντεύει μονάχα, ἢ τὴ νοιώθει καί τὴν αἰσθάνεται μὲς τὴν καρδιά του, σὰν ἔμαθε λίγ' ἀνάγνωσι ;

Καί γιὰ ν' ἀποδείξουν πὼς ὁ λαὸς ἔμαθε πιά τὴν καθαρεύουσα, φέρνουν τὸ παράδειγμα πὼς καί στὰ μικρότερα χωριά ἀγοράζουν ἐφημερίδες. Ἀλλ' ἂν ἐβλεπαν πὼς διαβάζουν τίς ἐφημερίδες κι' ἂν ξέρανε γιατί τίς παίρνουνε, δὲ θὰν τῶλεγαν. Στὸ Ρωμαϊκὸ ὄλου τοῦ κόσμου τὰ συμφέροντα, καί περισσότερο τοῦ χωριάτη, εἶναι κρεμασμένα ἀπ' τὴν πολιτικὴ, καί τίς ἐφημερίδες τίς παίρνουνε γιὰ νά μάθουν τῆς πολιτικῆς τὴν κίνηση. Ἄν ἔλειπεν ἡ πολιτικὴ ἀπ' τὴ μέση, οὔτε μιὰ ἐφημερίδα δὲ θ' ἀγόραζαν. Καί γιὰ νά τίς διαβάσουνε μαζεύονται καμιά δεκαριά γύρα στὸ τραπέζι τοῦ καφενέ κι' ὁ ἕνας ξηγάει τὴ μιὰ λέξη ἀπὸ δῶ ὅπως θέλει, κι' ὁ ἄλλος προσπαθεῖ νά μαντέψῃ τὴν ἄλλη ἀπὸ κεῖ, κι' ὅλοι μαζί κάνουνε ἕνα εἶδος πολυσπόρια ἀπὸ γλωσσικῆς γνώμης, πούναι γιὰ γέλια.

Ὅποιος τύχει σὲ δικαστήρια ποῦ ζετᾶζονται γιὰ μάρτυρες χωριάτες ἢ τοῦ λαοῦ ἀνθρώποι, θὰ ἰδῇ πὼς οὔτ' ὁ πρόεδρος μπορεῖ νά συνεννοηθῇ μαζί τους οὔτε κι' αὐτοὶ νά τονε νοιώσουν, καί θὰ γίνῃ μάρτυρας μιᾶς μεγάλης προσπάθειας ποῦ βάζουν οἱ δικηγόροι νά ἐξηγήσουνε σύμφωνα μὲ τὸ συμφέρο τους τὰ δίφορα τοῦ μάρτυρα λόγια. Οἱ Ἕλληνες νά ξηγήσουν τοῦ Ἑλληνα τὰ λόγια! Κ' ἐγὼ σὰν ἔκανα τὸ δικηγόρο στὴν πατρίδα μου, ἐνῶ μὲ τοὺς ντόπιους πελάτηδες μου μὲ δυσκολία κατόρθωνα νά συνεννοηθῶ καί νά καταλάβω τί θέλανε νά μοῦ πούνε, μὲ Γάλλους καί Ἰταλοὺς ἀργάτες ποῦ δούλευαν ἐκεῖ στὸ σιδηρόδρομο καί τύχαινε νάχουνε δίκες, ἂν καί δὲν εἶξερα πολὺ καλὰ τὴ γλῶσσα τους, μὲ μεγάλη εὐ-

κολία καί μ' ἐνοιωθῶν καί τοὺς ἐνοιωθᾶ. Ὁ Ρωμαῖός θέλει πολλὰ χρόνια ἀκόμα νά ξυπνήσῃ. Κι' ὁ σοφὸς Οἰκονομίδης ἀναγνωρίζοντας πὼς εἶναι διαφορετικὴ τοῦ λαοῦ ἡ γλῶσσα, συμβουλεύει πὼς πρέπει νά γράφεται ἡ κατάθεση τοῦ κάθε μάρτυρα, ὄχι στοῦ δικαστῆ, ἀλλὰ στοῦ μάρτυρα τὴ γλῶσσα !

ΘΟΔΩΡΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝΟΥ

ΛΟΥΛΟΥΔΙ ΑΓΑΠΗΣ

ᾠδὴ τῆς ἡμέρας τῆς δνειρευμένης, ποῦ ὁ ἥλιος τῆς ἀρχίζει νά σιγοχαράζῃ καί τὸν κλαμένον κόσμο νά σφιχταγκαλιάζῃ, ἄφοβος κήρυκας παντοῦ διαβαίνω.

Ἄκους τὸ θρηνο τῶν φτωχῶν ἀνθρώπων; Τὸ ἀκόμη πράσινο λυπήσου, Νόμε, φύλλο, μὴν τὸ πεῖθῃ στὴ γῆ. Κραυγὴ φριχτὴ θὰ στείλω στὸν οὐρανὸ ποῦ τὸν κρατεῖς θλιμμένο.

Θὰ πῶσῃ—δὲν πιστεύετε;—θὰ οβύσῃ σὰ φῶς λαμπάδας στὸν ἀέρα ἢ τυραννία καί θὰ γελᾶσουνε τοῦ κόσμου τὰ στοιχεῖα στῆς γενικῆς ἀγάπης τὸ μυστήριον.

Ἄητε. Λαμποκοποῦν τὰ περιγίλια κι' οἱ θάλασσες παράξενον τραβοῦν τραγοῦδι. Κρυφοχαρῆτε τὸ νιογέννητο λουλοῦδι ποῦ βιάσθησε σ' ἕνα παμπάλαιο χιτρίον. Καστελλόριζο.

MIX. Γ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΔΙΕΜΕΡΙΣΑΝΤΟ ΤΑ ΙΜΑΤΙΑ ΜΟΥ...

— Μπα, ὁ Καπετάν Κωνσταντῆς ἔχει τὰ βιολιά καί γλεντᾶ μόνος του.
— Δὲν τόμαθες ; πούλησε τὸ καίκι του.
— Πότε ;
— Δηλαδή τοῦ τὸ πούλησαν σήμερα οἱ τοκιστᾶδες του.

— Μπα, γιατί ;
— Τί δὲν τὸ ξέρεις ; Ἀγκαλιὰ σὺ εἶσαι. Ἦρθε πάλι σὸτο φέτο καί τοῦ κράτησαν οἱ τοκιστᾶδες τὰ χαρτιά τοῦ καϊκιού ὁ Λακᾶς γύρευε καίκι καί σήμερ' ἀνάγκασαν τὸν Καπετάν-Κωνσταντῆ καί τὴ πούλησε.

Συνηθισμένη ἱστορία, ὁ Καπετάν-Κωνσταντῆς ἦταν φτωχόπαιδο. Μικρὸ ἀκόμα, ὀχτωχρονίτικο, ἔδωκε ἡ μάνα του μοῦτσο μὲ τὰ σφουγγαράδικα, γιατί ὁ πατέρας του πεθαίνοντας τῆς ἄφησε τρεῖς κορίτσια καί φτώχεια ποῦ δὲ μολογιέται. Τὸ ἑκατοστάρικο ποῦ ἔπαυε τὸ παιδί ἦταν τὸ σῆμα τῆς μήσης χρονιᾶς καί θὰ ἔλειπε κι' ἕνα στόμα ἀπὸ τὸ σπῆτι.

Ἔτσι ὁ Κωνσταντῆς ἀπὸ μικρὸς ἀνατράφηκε μὲ τὰ φαρμάκια, ὁ ἥλιος καί ἡ ἄλμη τῆς θάλασσας τοῦ ψησαν τὸ κορμί, τὰ βάσανα τοῦ δυνάμωσαν τὴ γνώμη. Ἀπὸ μοῦτσο εἶνε σὺντροφος ἄξιος, γερὸς καί περικαλετός καί ἡ φιλία του ὕστερ' ἀπὸ λίγων χρόνων φτώχεια χέρτασε ψωμί. Μὰ τὰ κορίτσια μεγάλωναν καί τὸν ἔτρωγε σκουληκὶ μέσα, πὼς μὲ τίς ἐκατόσιες δραχμῆς ποῦ παίρνε σὺντροφος, κορίτσια νά παντρεύῃ δὲν ἦταν βολετό. Περὶφρανος αὐτὸς δὲν ἤθελε νά καμόνεταί στὸ παζάρι καί οἱ ἀδελφίς του νά κουκουλωνοῦνται ὅπως-ὅπως. Τὸ βαλε κατὰ νοῦ καί τὸ πῆρε ἀπόφαση νά γίνῃ βουτηχτής, νά μπῆ στὴ μηχανή. Τὸ ριζικὸ του ἦταν, τὸ κουράγιο του βοήθησε, ὅ,τι θεὸς, μὰ εἶνε ἀπὸ τοὺς λίγους διαλεχτοὺς βουτηχτᾶδες τῆς Ἰθάκης. Κωνσταντῆς ἰδῶ, Κωνσταντῆς ἐκεῖ καί ποῖός νά τὸν πρωτοπάρι καί τοῦ διναν τὸν παρά μὲ τὴ φούχτα καί κολυμποῦσε στὶς χιλιάδες. Τότε, εἰκοσι χρόνων παλληκᾶρι, πρωτοβγήκε στὴν τρυφερῆτα. Πραγτέτερα ταβέρνα δὲν τὸν γνώρισε. Μὰ τότε τὰ νιάτα του τὰ γλέντισε κι' οἱ βιολιτζῆδες σὰν ὄνειρο θυμοῦνται τὰ ἑκατομῆτα γλεντῆτα του. Μὰ καί τίς ἀδελφίς του καλοπᾶντρεψε καί μὲ τιμημένα στὴν ἀράδα τους σπῆτια συμπαθέρεψε κι' ἀκόμα τὰ εἰκοσιπέντε δὲν τὰ ἔχε κλεισμένα δταν ὁ πρῶτος τοκιστῆς καί ξεκινήτης τοῦ τόπου τὸν κάλεσε μιὰ μέρα, καί τοῦπε.

— Ἐπὶ Κωνσταντῆ, τόσο ἄξιός ποῦ εἶσαι γιατί δὲν κάνεις δική σου μηχανὴ νά ξετλαβώθῃς ἀπὸ τοὺς καραβοκυραίους;

— Ἐγὼ, εἶπε, ἐγὼ δὲν ἔχω.

— Ἐγὼ εἶμαι γιὰ σένα.

Τὸν βοήθησε, τὸν δάνεισε, τὸν ὑποστήριξε. Θεὸς σχωρήσῃ τον. Ἐκεῖνος ἦταν πατέρας. Τώρα γιὰ τὸν αὐτὸ του περισσότερο δούλεψε, γιὰ τὸν τοκιστῆ του δούλεψε, καί τώρα νά σοῦ πῆ δὲν ξέρε. Μὰ ἡ ἀλήθεια ν'αἶ πὼς καί ἡ μηχανὴ δική του εἶνε, δὲν μηχανοκαίκα ἦταν κάθε χειμῶνα τραβηγμένα στὸ Μαυτράκι δικὰ του, καί σ' ἡν παντρεῖα τοῦ Μπρατσέρα σκάρωνε. Ἀκόμη καί δική του ξεκίνηση ἔκανε κι' ἀνάγκη τοκιστῆ δὲ γνώρισε γιὰ κάμποσα χρόνια.

Κίτρινο μάτι τὸν ἐδίσκανε ; Ἡ τάχα ἡ μοῖρα ποῦ δὲν ἄφηε σφουγγαρά νά ὀρθοποδήσῃ καί νά χαρῆ, πέτρα τοῦ βλε στο ὄρομο του ; Δὲν ξέρε. Μὰ δταν εἶδε τὰ δὲν του παιδιὰ-καμάρ; δικὸ του καί τῆς ἀγορᾶ; στολίδι— νά ξεπατάθουν κι' ἔλεγε πὼς γλήγορα θὰ τοὺς ἄφηνε στὸ δικὸ του τὸ πόδι γιὰ νά ἡσυχάσῃ, μαζὴ συννερία κατέβασε τὴν πρώτη μπόρα. Ἀπῆλθε στὴν ἀνάποδη χρονιά ποῦ λέγε πὼς κάποια τρέλλα ἔσπρωχνε τὴ σφουγγαράδικη δουλειὰ σὲ γκρεμό. μὲ τὰ μεγάλα (1), τὰ πολλὰ ἔξοδα, τίς φουσκωμένες ξεκινήσεις (ἀπὸ πενήντα χιλιάδες ποῦ θελε πρῶτας φέτος τίς ἔφτασε ἔξῃντα δὲν) τοῖρθε καί τὸ μεγάλο κακό. Αὐτὸς ποῦ μὲ καύχηση διαλαλοῦσε στὴν ἀγορὰ ὅτι εἰκοσι χρόνια ποῦ δούλεψε τὴν τέχνη καπετάνιος, βουτηχτῆς δὲν ἔπαθε στὰ χέρια του, τέσσερους ἔχασε μονοδομάδα. Ἡ δουλειὰ, ἀκόμη στὴν ἀρχὴ τῆς, σκόνταψε. Ἐγραψε στὴν Ἰθάρα καί τοῦ στείλαν δὲν ἀκόμη. Ἐξῆ χιλιάδες χρεώθηκε γι' αὐτοὺς. Ἐφτασαν. Τύχη του ἦταν. Σ' ἕνα μῆνα, μιὰ νυχτιὰ τοῦ κλεψαν τὴ μικρὴ βάρκα κι' ἔφυγαν. Ἐβγαλε τὸ ταξίδι ὅπως ὅπως. Γύρισε στὴν Ἰθάρα καταστραμμένος. Ἐδῶ ἄλλη συμφορὰ. Φτωχὴ χρονιά. Οἱ ἔμποροι, λέει, ζημιώσανε τὴν περασμένη χρονιά καί φέτο σκοπὸ εἶχαν νά ριζοῦν κάτω τίς τιμές. Ἐτυχε, βλέπεις, διπλὸ τὸ κακό. Ἐξῆ μῆνες βατανίστηκε νά πούλησῃ τὸ πρῶμα. Ἐπειτα κοίταξε νά βγάλῃ κι' ἀπὸ τὴ μύγα ξύγκι. Ὅταν λογάρισε τὴν πούληση, ἴσα τὸν ἔξο παρὰ καί τοὺς τόκους πλήρωσε, τὰ δικὰ του στὸν ἄνεμο. Γύραψε καινούργια ξεκίνηση. Πρῶτομα τοῦ ἔωκαν μὰ γιὰ νά ξεκινήσῃ τὴ μιὰ μονάχα μηχανή.

— Τί τίς θέλεις δὲν; τοῦ εἶπαν. Φέτος ἀποφασίσαμε νά μὴ φύγουν πολλὰ καίκια.

Ναῦλωσε τὴ μισὴ βρατσέρα σὲ μιὰ μηχανὴ τοῦ μεγαλύτερου τοκιστῆ, γιατί τὸ ἀπαίτησε αὐτός. Ἦταν ὁ ναῦλος καί σὰν ἐγγύηση γιὰ τὰ λεπτὰ ποῦ τοῦ ἔδωκε.

Ἄλλη ἰδοῦ ἀναποδιά. Ἡ Τουρκιὰ ἀπαγόρευε τίς μηχανές, τὰ καίκια ἀπὸ πρώτη βδομάδα σαρακοστῆς ποῦ φεγαν, κατάντησαν νά βγοῦν στὰ πανιά ἑξελαιμπρα; τέλη Μαῖου ἀρχισαν δουλιὰ, γιατί τότε ἐδόθη ἄδεια. Ἀπὸ τοὺς πέντε βουτηχτᾶδες ποῦ ἔχῃ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, εἶχε δὲν μονάχα τοῦ ἱεροφῆτη Ἡλία μῆκε ὁ πρῶτος γιός του στὴ μηχανὴ Γερὸς δὲν ἦταν γιὰ τέτοια δουλιὰ, οὔτε λογάριζε νά τὸν κἀν βουτηχτῆ, μὰ ἦταν ἀνάγκη νά βγοῦν τὰ ξένα λεπτὰ κι' ἡ δουλειὰ ἦταν τιποτένια. Πέρασε ὁ Ὀχτωβριος ποῦ σχόλασε. Φουρτοῦνα γερὴ ἔφαγε στὸ πέλγας. Σ' ἕνα χρόνο τα μαλλιά του ἀσπρίσαν, πετσί καί κόκκαλο ἀπόμεινε. Ὅταν ἔφτασε στὴν Ἰθάρα θολὰ τὰ εἶδε τὸ νόμισμα εἶχε πάρει τὸν κατήφορο καί οἱ ξένοι ἔμποροι δὲν ἀγράζαν καί κοντὰ σ' αὐτὰ εἶχε τὴ μούρμουρα τῶν τοκιστᾶδων. Ἐνοιωθῶν πὼς μὲ τὴ δουλειὰ ποῦ εἶχε, τὰ μισὰ λεπτὰ ἴπαινε.

— Νά πούληθῃς καί σὺ καί τὰ παιδιὰ σου νά μοῦ δώκετε τὸν παρά μου, ἔλεγε ὁ ἕνας, δὲ δούλεψα ἐγὼ γιὰ νά μοῦ τὰ φάτε ἐσεῖς.

— Σὰν δὲν ἦσουν ἱκανὸς νά μὴ μᾶς ἐμπλεγεῖς νά χίσουμε τὴν περιουσία μας.

Ἐδῶσε ὁ Θεὸς καί πούλησε. Ἐμεινε μὲ τοὺς τόκους, ἐννιά χιλιάδες δραχμῆς χρέος, τίς δὲν ἔκλεισε μὲ τὸ ναῦλο τοῦ καϊκιού. Γιὰ τὸ ὑπόλοιπο τοῦ κράτησαν τὰ χαρτιά τοῦ καϊκιού. Πέρασε ὁ χειμῶνας καί μὲ τὴν πρώτη ἀνοιχτῆ ἀρχισαν νά διορθωνοῦν τὰ καίκια. Πῆρε ἀπόφαση καί μίλησε στοὺς τοκιστᾶδες, τοὺς βρῆκε μζεμένους νά τρῶνε κάποιο τραπέζι ξένου ἔμπορου, νά τοῦ δώκουν καινούργια ξεκίνηση νά φύγῃ νά δουλέψῃ, νά φέρῃ καί τὰ παλιά. Πολλὰ δὲν θὰ θελε γιατί εἶχε ἀπόφαση νά βάλῃ τὸν ἕνα γιὸ του βουτηχτῆ, ὁ ἄλλος θὰ μπαινε στὸ κολαοῦζο. Μὲ δέκα πέντε-δεκάξῃ χιλιάδες θὰ φευγε καί πρῶτα ὁ Θεὸς θὰ δούλευε.

(1) Προκαταβολές.

Φαίνεται πως ντράπηκαν τὸν ξένον ἄνθρωπο καὶ τοῦ εἶπαν.

— Νὰ ἰδοῦμε. Μπορεῖ νὰ γίνῃ εὐκόλῃα.

Ἐκεῖνο τὸ πρῶτὸν τὸν ἐκάλεσαν. Λαχτάρησε ἡ καρδιά του. Βέβαια εἶχανε κάνει ἀπόφαση νὰ τὸν ξεκινήσουν. Τὴ διάβολο, αὐτὸς ἦταν ποῦ φερνε σωρὸ τὰ κατοστάρικα. Τοὺς βρῆκε μαζεμένους στὸ μεγάλο καφενεῖο.

— Ἐρεῖτε, τοῦ μίλησε ὁ πρῶτος, βρέθηκε ἀγοραστής γιὰ τὸ καίκι. Κάναμε ἀπόφαση νὰ τὸ πωλήσουμε. Ἡ τιμὴ σὲ αὐφέρει. Ἐξῆ χιλιάδες, μπορεῖ νὰ τίς κάνει ἔξη πεντακόσες, τί λές;

Δὲ μίλησε, καί τοῦ σφιγγε τὸ λαιμό. Συχνόπαιζε τὰ μάτια του νὰ μὴ φύγῃ κάποιο δάκρυ.

— Τί λές, τοῦ εἶπε πάλι, ἐμεῖς δὲν μπορούμε νὰ περιμένουμε. Ἐγὼ τουλάχιστον δὲν τὸ ἐννοῶ νὰ ζημιώνουμε καὶ ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ λεπτὰ.

— Μὰ, θάρρεψε νὰ εἰπῆ, μί μου εἶχατε εἰπῆ γιὰ καινούργια ξεκίνηση.

— Εἶχαμε εἰπῆ γιὰ καινούργια ξεκίνηση, μὰ τὰ χρόνια εἶναι ζαβὰ καὶ χρειάζονται γερούς ἀνθρώπους καὶ σὺ τὰ κισες πιά.

— Τὰ παιδιὰ μου...

— Τὰ παιδιὰ σου μπορούν νὰ βρουν δουλειὰ καὶ σένα νὰ βοηθήσουν. Ἐπὶ τέλους καθέννας κοιτάζει τὸ λογαριασμό του, ἔχει τοὺς δικούς του ἀνθρώπους καὶ ἐμεῖς θέλουμε τὸν παρὰ μας καὶ δὲ θὰ βρῆς καλύτερη περίσταση. Τὸ καίκι σου στὴν Πόλῃ νὰ πᾶς ἔξη πεντακόσες δὲν τίς βρῖσκεις. Ἐμεῖς θὰ σ' ἐξοφλήσουμε καὶ σοῦ χαρίζουμε ὅ,τι μένουν. Τί λές;

— Σὰς εὐχαριστῶ. Νοικοκυρεῖο εἰσαστε.

Σὲ λίγο τὸν κάλεσαν στὸ συμβολαιογραφεῖο νὰ ὑπογράψῃ τὸ πωλητήριον. Παράδωσε τὸ κλειδί τοῦ καίκου, παράγγειλε στὰ παιδιὰ νὰ παραδώσουν τὰ πράγματα καὶ αὐτὸς ἐπῆγε καὶ κάθησε ἀπέναντι στὸ καίκι, σὲ κάποια ταβέρνα. Ἦθελε νὰ τὸ καμαρώσῃ, νὰ τὸ χορτάξῃ, νὰ τὸ ἀποχαιρετήσῃ. Εἶκοσι χρόνων συντρόφι του. Σὲ λίγο εἶδε τὸ νέο καπετάνιο ν' ἀνέβῃ ἀπάνω καὶ ἐνὰ σηκώσῃ τὴν παντιέρα. Τότε τοῦ φούσκωσε τὸ στήθος καὶ ἔκλεισε κόμπο ἐσαῖθ στὸ λαιμό.

— Παιδί, μισὴ ὀκτὸ κρασί!

Μόνος του καθὼς ἦταν τὸ τράβηξε ὄλο καὶ παράγγειλε δεύτερο, τρίτο.

Ὅταν εἶδε τὰ παιδιὰ του ν' ἰσχυρῶν τὸ καίκι, τὰ μάτια του πλημμύρησαν δάκρυα, σήκωσε τὸ ποτήρι γεμάτο κρασί καὶ φώναξε.

— Πάντα καταβόδιο. Νίκο, φώναξε νάβρουν τὰ βιολιά.

Ἦδρα, Ἀπρίλιος 1905.

ΜΗΤΕΟΣ ΑΝΘΕΜΗΣ

ΦΙΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Πόλη 20 τοῦ Ἀπριλίου 1905

Ἀγαπητέ μου φίλε,

Πρὶν ἀπ' τὸ περασμένο μου γράμμα εἶχα στείλει ἕνα ἄλλο, τὸ ὁποῖον, φαίνεται, δὲν ἔλαβες. Μὰ δὲν πειράζει. Ἴσως ἀργότερα σοῦ πῶ μερικὰ ἀπ' ὅσα ἔγραψα τότες.

Ἄς εἶναι. Τώρα τὸ ζήτημα εἶναι γιὰ κείνα ποῦ τόλμησες νὰ μοῦ ἀπαντήσης. Ἐαφνικὸ μοῦ ἦρτε. Ἀκόμα δὲν μπορῶ νὰ τὸ χωνέψω καὶ οὔτε μίξχεται νὰ τὸ πιστέψω ὁλότελα. Πίπτω, σηκώνομαι, προσπαθῶ νὰ διώξω τὸ κακὸ ὄνειρο ποῦ με παιδεῖει σὰ βραχνᾶς, μὰ τίποτα δὲν κατορθώνω. Πάντα ἡ ἐκπανάσταση, ποῦ καλοσκάμνισες μέσ' τὸ κεφάλι σου, τὸ ἄλλοτε τόσο εἰρηνικὸ, προβάλλει μπροστὰ μου καὶ με πεθαίνει. Βλέπω ὅλα τὰ παλαιὰ στοιχεῖα σὰν γεροντάκια μὲ μακριὰ καὶ κάτασπρα γένεια, μὲ τὴν μεγαλοπρέπεια καὶ τὴν εὐγένεια ζουγραφισμένη στὸ πρόσωπό τους τὸ ἀγαθὸ, νὰ παλαίβουν λυσασμένα μὲ κάτι καινούρια πλάσματα, ποῦ σὰν μανιτάρια φύτρωσαν θαρρεῖς ἀπροσκάλεστα ἀνάμεσα στὰ λουλούδια. Καὶ ἐλέπω τὰ γεροντάκια νὰ πέφτουν μέσα στὸ νοῦ σου, νὰ γκομαχοῦνε, νὰ σωριάζονται ἀκατάπαυτα, καὶ ἀπάνου στὰ μισοσκοτωμένα κορμιά τους νὰ πλύνονται κατὰ σημαῖες τριχωτῆς, βαμένες

στὸ αἷμα τῆς ἀφτερῆς δόξας, ποῦ γιὰ πάντα φτέρουγισε ἀπ' τοῦ μυαλοῦ σου τὸ θρόνο. Κ' ὕστερα ἀπ' τὴ μάχη κατὰ σάτυροι νὰ ζετρωπώνουν καὶ νὰ γελοῦν μὲ τῶν παθῶν μου τὸν τάραχο...

Νὰ τί μ' ἔκαμε τὸ γράμμα σου. Ποῖος νὰ μοῦ τῶλεγε, καλὲ μου φίλε, ὅτι τὸ μικρόβιο θῆβρισκε τόσο γλήγορα ἔδαφος γονιμοποίησης σὲ ἄνθρωπο σὰν κι ἐσένα, μὲ τέτιο χαρακτήρα καὶ παρελλόν; Νὰ σοῦ θυμῶσω τὴν περασμένη ζωὴ μας, τὴ σχολικὴ; Νὰ σοῦ θυμῶσω τὰ δάκρυα ποῦ ἔχυνες ἀπὸ συγκίνηση σὰν διάβαζες τῶν ἀρχαίων τὰ ἔργα καὶ συνομιλοῦσες μαζί τους; Νὰ σοῦ θυμῶσω τοὺς ὄρκους, ποῦ ἀμέτρητες φορές ὀρκίσθηκες στῶν προγόνων τὸ ὄνομα, νὰ μὴν προδώσῃς ποτὲ τὴν ἀγία παρακαταθήκη ποῦ τώρα καὶ τρεῖς χιλιάδες χρόνια μᾶς παρέδωκαν οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδας, οἱ Πελαγοῖ; Ἐσὺ εἶσαι ἐκεῖνος ποῦ ἔγραφες τίς συνθέσεις σου σὲ Θουκυδίδειο ὕφος καὶ στιχοῦργοῦσες μὲ διθυράμβους καὶ ἰαμβικούς σὲ κάθε δασκάλου μνημόσυνο; Ἐσὺ εἶσαι κείνος ποῦ ἔλεγε, ὅτι γλώσσα ἄλλη στὸν κόσμον δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχει ἐξὸν ἀπὸ τὴν ἀρχαία μας, ὅτι θὰ νῆλθῃ μέρα ἢ Ἐβρώπη ὅλη, ἀποκηρύχοντας τὴν βαρβαρότητά της, αὐτὴν νὰ παραδεχτῆ καὶ νὰ προσκυνήσῃ; Ἐσὺ εἶσαι ἐκεῖνος στὸν ὁποῖο ἐπρόβλεπα τὸν δεύτερο Κορῆ μας, τὴ δεύτερη καὶ τελειωτικὴ νίκη κατὰ τοῦ χυδαίου; Μὰ τί νὰ σοῦ τὰ λέω; Ἐσὺ ξεφωνίζεις νὰ σ' ἀκούσῃ ὁ κόσμος ὅλος ὅτι ἐλπὶδα πιά γυρισμῶ στὶς πρῶτες ἀρχές νὰ μὴν τρέφουμε. Ὅσες φορές διαβάσω τὰ λόγια τούτα θαρρῶ καὶ μιλῶ μὲ ἄνθρωπο, ποῦ σκοπέβει νὰ πῆσῃ στὴ θάλασσα. Καὶ δὲν εἶσαι σὲ καλύτερη θέση τέτιου ἀνθρώπου. Μὴ γελιέσαι.

Σὰν πῆγες νὰ κατοικήσῃς στὴν Ἀθήνα ἔμαθα ἄκρες-μέσες πὼς ἡ αἴρεση κατώρθωσε νὰ σὲ κλονίσῃ. Καὶ λυπήθηκα ὅτι τὸ κλίμα ἐκεῖνο ἔχει τὴν ὀλέθρια αὐτὴν ἐπίδραση σ' ὅσους ἀποφασίζουν νὰ φύγουν ἀπ' τὴν ἐστία τῶν φῶτων καὶ νὰ μετοικοῦν στὴ χώρα «ποῦ μόνο γαιδάρους τρέφει τώρα» κατὰ τὸν ὑπαίθρο ἐκεῖνον ποιητῆ.

Μὰ εἶπα πάλι, γιὰ νὰ παρηγορηθῶ, ὅτι γλήγορα θὰ μετανιώσῃς, καὶ μ' αὐτὴν τὴν πεποίθησιν ἄρχισα νὰ σοῦ γράφω καὶ μιὰν ὥρα ἀρχήτερα νὰ σὲ ξαναφέρω στὴ μάντρα, ἀπ' τὴν ὁποῖα πλανήθηκες. Γι' αὐτὸ προτίμησα νὰ σοῦ διηγοῦμαι ἡσυχὰ καὶ μὲ τὴ σειρά, ὅσο τὸ δυνατὸ χρονολογικὰ, ὅλης τῆς πνευματικῆς μας κίνησης τὴν πορεία. Ἀπ' αὐτὰ, ἐξὸν ποῦ θὰ λάβεις ἀφορμὴ νὰ θαυμάζεις μὲ τί τρόπους δένουμε καὶ λύνουμε τὰ διάφορα ζητήματα, θὰ ρώτιζες τὸ νοῦ σου βαθμηδὸν καὶ θὰ μοῦ χρεωστοῦσες καὶ χάρη.

Μὰ τὸ γράμμα σου, ἐξὸν ποῦ εἰδειχνε τὴ δική σου ἐπανάσταση, ἦταν πεπρωμένο νάναστατώσῃ καὶ τὸ δικό μου κεφάλι. Ἡ σειρά τῶν σκέψεων ἔπαθε διατάραξη. Κι ἀπ' ἐκεῖ ποῦ ἤμουν ἐλεύθερος στὴν ἐκλογὴ καὶ στὴν ἐκθεση τῶν διανοημάτων, τώρα μὲ σλαβώνεις. Μὲ ἀναγκάζεις νὰ κολοῦθῶ τὴ διάσωσή σου καὶ μὲ περιορίζεις στὸ στενὸ κύκλο τῶν δικῶν σου συλλογισμῶν.

Δὲν εἶμαι ἄνθρωπος ἐγὼ ποῦ δέχεται ὅλα αὐτὰ ἀγογγύστως. Μὰ ἔλα ποῦ εἶσαι φίλος μου, καὶ σὰν τέτιο πρέπει νὰ σὲ ἀκούσω. Ἐλα ποῦ εἶμαι ἀντιπρόσωπος τῆς ιδέας, τὴν ὁποῖα ἀποκύρηξες, καὶ πρέπει νὰ σὲ μεταπεισῶ.

Πρὶν ὅμως καταπιασθῶ τὴν ἀναίρεση ὅλων ἐκείνων τῶν παραδοξολογιῶν σου χρέος μου θεωρῶ νὰ σοῦ θυμῶσω ὅτι ἐγὼ, γερός μελετητῆς τῆς γλωσσολογίας, τὰ ἐπιχειρήματά μου δὲν θὰ τὰ ξεφουρνίζω ἀπ' τὰ σύννεφα μέσα, καθὼς κάμετε ἐσεῖς. Θάχω βάση τῶν λόγων μου ὅλα ὅσα γράφηκαν γιὰ τὸ ζήτημα καὶ ἀλλοῦ μὲν, ἀλλὰ προπάντων ἐδῶ στὴν Πόλῃ, ἢ ὁποῖα, εἶναι τώρα ἀρκετὸς καιρὸς, ἀπόκτῆτε τὸν ἐπι-

ζηλο βαθμὸς τοῦ ἀφωσιωμένου ὑπασιιστῆ τῆς Καθαρέουσας καὶ μερικὰ παρῆσημα ἀδαμαντοκόλλητα γιὰ βραβεῖο τοῦ ἐξιώματος.

Ὅτι αὐτὴ ἡ ἀψηλὴ ἐχτίμησις εἶναι εὐστοχὴ καὶ δίκαια δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, κοῦ ἐμεῖς οἱ Πολῖτες, κατὰ τὴν ρητὴ τοῦ ἀγαπημένου μας «Ταχυδρόμου» ὁμολογία, «διαφορῶν λόγων ἐνεκα, συνειθίσταμεν καὶ νὰ κρίνομε καὶ νὰ αἰσθανώμεθα θυμῆστρον». Δὲν ξέρω τί θὰ ἀπαντοῦσες σὲ μιὰ τέτια μαρτυρία. Μὰ πρόσεξε ποῦ θὰ στηρίξῃς τοὺς λόγους σου. Γιατὶ πύργοι στὸν ἀέρα δὲν μ' ἀρέσουν καὶ πολὺ φοβοῦμαι νὰ κατοικῶ σὲ παλάτια, ποῦ οἱ ὅμοιοι σοῦ προσπαθοῦν νὰ χτίσουν αὐτῆς θάλασσας ἐπάνω τὰ νερά» κατὰ τὸν Ψυχᾶρη σας.

Γιὰ σου

ΔΑΜΩΝΑΣ

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΛΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἀπὸ Πέμπτη σὲ Πέμπτη

Ἐπιμετοῦς Ἐσωτερικῶν ὁ Θ. Π. Ντεληγιάννης

Στοιχωμοί. Ἀθήνα 2, Θουρία, 1, Πάτρα 1, Βοδενά 1, Αἰτωλικὸ 1.

Λαβωμοί. Ἀθήνα 14, Περαιᾶς 9, Ἐπαρχίης 6.

Κλεφές. Ἀθήνα 17, Περαιᾶς 8, Ἐπαρχίης 11.

Ἀπαγωγές. Ἀθήνα 1, Τρίκαλα 1.

ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Μὰ σπουδαία εἰδησιὰ γιὰ τοὺς πατριώτες. Ὁ Παναδιαμάντης πῆρε πεντακόσων ρούβλια ἀπὸ τὸν Ποποδονόταεφ γιὰ νὰ γράψῃ στὴ δημοτικὴ τὸ ὄραϊο δῆγημά του ποῦ δημοσιεύουμε σήμερα.

— Ἀντίο φτώχεια λοιπὸν καὶ νὰ μᾶς γράψῃ καὶ ἄλλα. Μ' ὅλα τὰ φοβερὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου της, περισσεύουν πάντα ρούβλια στὴ Ρωσία καὶ γιὰ τοὺς δημοτικιστάδες μας!

— Ὁ Κουρούπης, μαθαίνουμε, εἰτοιμάζει κάπιο μεγάλο καὶ τρομερὸ λεξικὸ τῆς Δ η μ ο τ ι κ ῆ ς γλώσσας!

— Τὸ λέει Ὁ κ ε α ν ὸ. Ἄν τῶλεγε «Θάλασσα» θῆταν καλύτερος καὶ σωττότερος ὁ τίτλος γιὰτὶ κάπιο θαλάσσιον μᾶς μυρίζεται.

— Γιωματὴ ζωὴ καὶ ὁμορφιά ἢ μετάφρασις τοῦ «Ναῦτη» τοῦ Τερπὶ ποῦ παίχτηκε τὴν περασμένη βδομάδα στὸ Δημοτικὸ Θέατρο.

— Τὴν ἔκαμε ἡ κ. Ἐλένη Τριγγέτα καὶ ἔλειπανε λίγες, μὰ πολὺ λίγες, λέξεις σχολαστικῆς ἀπ' αὐτὴν, ἢ μετάφρασις θῆταν τέλεια δημοτικὴ.

— Νὰ μᾶς δώσῃ καὶ ἄλλα τέτια ὁμορφα ἔργα ἡ κ. Τριγγέτα, ἀφοῦ τὰπόδειξε πὼς ξέρει νὰ μεταφράζῃ μὲ γούστο καὶ μ' ἀσθημα.

— Μέσα στὰ κόλλυβα ποῦ μ' ἀπλοχερῶ μοίρασε τὸ Δημοτικὸ μας συμβούλιο, μονάχα ὁ φτωχὸς ὁ κ. Νέης δὲν πῆρε πεντάρα γιὰ τίς «Ἀτθίδες» του.

— Κακὸ αὐτό! Φταῖει ὅμως καὶ ὁ μελισταγέστατος ποιητῆς ποῦ δὲν τὸ σκέφτηκε νὰ περάσῃ μέσα στὸ μαρτυρολόγιο τῶν «Ἀτθίδων» του καὶ τίς κυρίας μερικῶν δημοτικῶν Συμβούλων. Ἡ ἀναφορὰ του τότε θὰ γινότανε δεχτὴ μ' ἐπιθοκοισμῶ.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Μαρτζ. Κέρκυρα. Λάβαμε τὴ συντρομὴ καὶ σὰς εὐχαριστοῦμε.—κ. Ἀχ. Γ. Μ. Μεγάλου τὸ θέμα καὶ γι' αὐτὸ ἤθελε περισσότερὴ δουλειά. Δοκίμασε σ' ἄλλα καὶ θὰ πετύχει.—κ. Κ. Παπαθ. Βελεστίνου. Σὰς στείλαμε χτῆς «Ἰλιάδα» τοῦ Πάλλη καὶ τῆλο βιβλίον. Πληροφροῦστε μας, παρακαλοῦμε, τὴν παραλαβὴ τους.—κ. Λάμπη Μαυρ. Πολὺ μᾶς ἀρεσε τὸ κριτικὸ σας σημείωμα καὶ θὰ τὸ δημοσιεύουμε, ἴσως στ' ἄλλο φύλλον. Νὰ μᾶς στέλνετε τέτια καὶ θὰ τὸ δημοσιεύουμε μ' εὐχαρίστηση.—κ. Ε. Στουρ. Καὶ στὴ γλώσσα καὶ στὴν τεχντροπία Κι μ ω ν ἱ ζ ε τ ε ἀπαπολύ καὶ γι' αὐτὸ λεποῦμασε ποῦ δὲ μποροῦμε, μ' ὅλη τὴν καλὴ μας διάθεση, νὰ δημοσιεύουμε τὸ ἔργο σας,